FELIX ADERCA

orașele scufundate

NAUTILUS

NAUTILUS
science fiction

colecție coordonată de Ana Nicolau

Felix Aderca(1891–1961), pseudonimul literar al lui Zelicu Froim Aderca, prezență activă în peisajul literaturii române interbelice, a fost un prozator, poet și eseist de origine evreiască. Autodidact, Felix Aderca a participat la ședințele cenaclului *Sburătorul* condus de reputatul critic literar Eugen Lovinescu, devenind un important animator al acestei grupări, și a publicat numeroase volume. *Orașele scufundate*, roman apărut inițial cu titlul *Orașele înecate* (1936), este considerat una dintre primele expresii ale literaturii de anticipație în limba română. Printre celelalte romane ale autorului se numără *Moartea unei republici roșii* (1924), *Omul descompus* (1925), *Femeia cu carne albă* (1927) sau *Al doilea amant al doamnei Chatterley* (1933).

FELIX ADERCA

orașele scufundate

Prefață
Ion Hobana

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ADERCA, FELIX

Orașele scufundate / Felix Aderca; pref.: Ion Hobana. - București: Nemira Publishing House, 2014

ISBN print: 978-606-579-726-0

ISBN epub: 978-606-758-451-6

ISBN mobi: 978-606-758-452-3

I. Hobana, Ion (pref.)

821.135.1-31

Felix Aderca

ORAȘELE SCUFUNDATE

© Nemira, 2014

Coperta: Cristian FLORESCU

Lector: Dana IONESCU

Tehnoredactor: Alexandru CSUKOR

Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

- Despre autor
- Prefață
- Orașele scufundate
  - Prolog
  - Agonia lui Pi
  - Orașul cu inima de foc
  - Între două timpuri
  - Povestea vieții e un cerc
  - Doctorul morții
  - Gazul 8
  - Camera cu vise
  - Noapte
  - Șarpele alb
  - Dreptul la crimă
  - Ultimul carnaval
  - Moartea orașelor
  - Două stele nevăzute
  - Răzbunătorul
  - „O“
  - Epilog
- Note

PREFAȚĂ

La 22 septembrie 1932, în *Realitatea ilustrată* apărea acest anunț:

> „În numărul nostru viitor, vom începe publicarea unui nou roman
>
> *Romanul viitorului*
> *X.O.*
>
> scris de cunoscutul autor Leone Palmantini. În paginile palpitante ale acestui roman, pe care-l vom da în continuare, cititorii vor găsi cea mai frumoasă evocare a viitorului, așa cum va fi în realitate, cu mașinismul și cu dragostea lui, cu ambițiile și dezamăgirile lui.“

Peste o săptămână apărea, într-adevăr, primul foileton, precedat de un fel de introducere intitulată „Provocarea“, vrând să pară o scrisoare deschisă adresată unui prieten, Nic, „mai mult om de știință“.

Câteva pasaje dezvăluie intențiile autorului:

> „Toate romanele pe care le provoci trebuie să se petreacă în viitor, pentru ca cititorul să

găsească într-adevăr ceva substanțial, necopiat și nefalsificat, o profeție (oricât de vagă), dar care să se ivească dintr-un germen original.

M-ai întrebat gânditor, cu zâmbetul serios care mă pune totdeauna în încurcătură, dacă nu m-ar interesa să cercetez în mine și să prevăd cumva destinul Omenirii în ultimii ani ai epocii când Soarele a înghețat. Ce înfățișare mai au acei oameni?… E cu putință o evadare de pe acest bulgăre de planetă, în adâncul căreia oamenii mai caută o boare de căldură, pentru bietele lor măruntaie?… Spre a nu-și pierde lesne temperatura animală, trăiesc poate lipiți câte 5–10, ciorchini vii, polipi umblători – eliberarea sau răzvrătirea unuia echivalând cu moartea. A părăsi planeta, în căutarea alteia, mai prielnică vieții, e o idee foarte simplă și înfăptuirea ei, pentru știința și tehnica la care vor fi ajuns oamenii atunci, e destul de lesnicioasă. De ce nu evadează? De ce n-au evadat?

De la aceste întrebări pe care mi le-ai inoculat ca un morb sufletesc, am căzut la grea boală. Închis șaizeci și trei de zile între pereții camerei mele, ferit și de oameni, și de întâmplările străzii, febra lucidă în care m-ai pus a zămislit profeția tumultuoasă care urmează.“

„Profeția“ era atribuită imaginarului „Leone Palmantini, romancier italian, care debutează în România“ [1], dar „Provocarea“ era iscălită *A*, ceea ce oferea un indiciu privind identificarea autorului celor care cunoșteau preocuparea constantă a lui Felix Aderca pentru miraculosul de sorginte științifică. Preocupare vizibilă, de pildă, într-un

pasaj din articolul „Ce e viitorismul?“, apărut cu zece ani mai devreme:

> „Idealul lui Marinetti este «creațiunea omului mecanic, ale cărui fragmente să poată fi înlocuite» și se pare că ultimele rezultate științifice (menținerea în viață a unor țesuturi în mediu străin, grefarea unor glande sau a unor organe întregi - s-au grefat ochi) vin să adauge mai multă seriozitate concepției scriitorului italian“.

Semnificativ este și faptul că, în 1927, Aderca a tradus, după versiunea germană (autorul este botezat Carl Ciapek!), celebra piesă a lui Karel C˘apek, *R.U.R. (Rațional-universal-robot) Dramă utopică și colectivă în trei acte și un prolog.*

Scriitorul cunoștea și operele altor maeștri ai anticipației clasice, cum stă mărturie întrebarea pe care o lansa într-un eseu din 1923, inclus în *Mic tratat de estetică sau lumea văzută estetic* (1929): „Un scriitor de pură fantezie, dar cu un extraordinar talent, trebuie oare dat afară din literatura română – presupunând că ar apărea – numai pentru că n-ar intra în coloana caracterului specific național»? (Un Wells sau Rosny, români)“. Săgeata e îndreptată aici împotriva tendințelor exclusiviste ale sămănătorismului și poporanismului, în numele „autonomiei esteticului“, pe care o promova *Sburătorul,* sub bagheta lui Eugen Lovinescu. În focul polemicii, se face abstracție de faptul că „fanteziile“ lui Wells sunt impregnate de specific național: decorul, atmosfera, trăsăturile caracterologice, expresiile idiomatice, toate sunt indubitabil englezești.

Se pare că lui Aderca i-au căzut în mână și mostre de SF comercial, lipsit de însușiri sau măcar

veleități artistice. Așa îmi explic vituperația, dintr-o cronică din 1920 la romanul lui Dem. Theodorescu *În cetatea idealului:* „în definitiv, nu povestirea în sine constituie valoarea unui roman. Dacă n-ar fi așa, cei mai mari romancieri ar fi aceia care, sătui de evenimentele vieții sociale, ar combina un roman cu lupte intercontinentale, în care locuitorii din Marte sau Sirius ar fi părtași cu arme ultraștiințifice".

Despre modul în care concepea autorul nostru literatura „de pură fantezie" vorbește și capitolul „Pastorală" din *Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor* (1932). Sugerarea unui plan fantastic, cu nebuloase inserții științifice, apare chiar în debutul acestei proze greu clasabile, din care aflăm că eroul eponim este un spirit „căruia, părăsind spațiile interstelare curbe și timpul infinit pe unde pribegea sub diferite forme, i-a venit gustul la începutul veacului XX (stil terestru) să viețuiască încarnat într-un individ de pe Pământ…" Și Aderca insistă: „El vine din spații și timpuri nemăsurate și despre care mintea omenească n-a putut spune altceva decât că au poate numai pentru ochiul nostru forma pe care o scrie creta stelei căzătoare pe tabela neagră a cerului […] Dar cine ar putea reda desfășurarea plurală și proteică, în totalitatea ei cosmică, a unui astfel de spirit?… Chiar în cazul nesperat când investigațiile noastre documentare în constelația Soarelui până la extremul Uran, apoi dincolo de Sirius și Aldebaran, și mai departe, ar fi aproape complete, de unde am lua cuvintele care să traducă în idiomul minții noastre o echivalență a acestor realități ultrareale? Ar trebui să grăim și să înțelegem cu lungimi de unde electrice de diferite mărimi pseudoalfabetice și simililogice, să ne exprimăm în formule din chimia volantă a miresmelor și să ne explicăm în limbajul cifrelor simfonice ale razelor".

Acest galimatias prefigurează tonalitatea parodică a romanului, mostră de literatură modernistă refractară la orice reguli constrângătoare. În acest spirit este închipuit și proiectul pe care domnul Ionel Lăcustă-Termidor îl prezintă directorului Teatrului Național, o „tragedie fantazistă în numeroase tablouri sintetice", intitulată *Pastorală.* Acțiunea se petrece în anul 8000, când pe Pământul suprapopulat rasa umană este împărțită în două mari categorii, potrivit preocupărilor și alcătuirii trupești. Atlantizii locuiesc deasupra oceanului, „într-un fel de colivii de bambus". Ei trimit electricitatea „acumulată din soare și din nori în bobine ca niște papagali de platină" și producțiile lor artistice pădurarilor și plugarilor de pe continente, primind, în schimb, alimentele necesare. Cum nu mai au nevoie să se miște, picioarele au dispărut, ei arătând „ca niște fructe ovale, cu ochi mari și frunte înaltă". Continentalii, care și-au păstrat prin muncă vigoarea fizică, decid să pună capăt acestui troc, considerat nefavorabil pentru ei. Drept represalii, atlantizii atrag în orbita Soarelui „o stea magnetică din Ursa Mare", declanșând o inofensivă ploaie de stele asupra Europei și Americii. Ca să preîntâmpine o eventuală acțiune cu adevărat periculoasă pentru ei, continentalii „desfăcură lanțurile care țineau până se topeau munții de gheață ai Polului Nord. Prăvăliți de furtuni, ghețarii răzbiră și răsturnară, înecându-le, coliviile subtile ale atlantizilor. Astfel pieri în valuri, în câteva ore, o civilizație supremă și un tip de om superior".

Scrise în același an 1932, *Pastorală* și *X.O. Romanul viitorului* au destule puncte de contact, începând cu modul de a prezenta narațiunea: un proiect dramaturgic, o poveste spusă de operatorul de cinematograf John Balmont, meșter în „glume, isprăvi, minciuni și închipuiri", soției sale, florista Carel. De altfel, un dialog din capitolul „Camera

cu vise“ al romanului trimite direct la născocirea domnului Ionel Lăcustă-Termidor:

> „– (…) Culeg însă imaginile – destul de palide acum – de la începuturile epocii noastre oceanice. Vezi ceva?… O! Iartă-mă… Să potrivesc ecranul…
>
> Și inginerul Xavier deschizând o ușiță din tub, trase o placă dinăuntru pe care se eșafodau trei oglinzi în trei planuri, iar mai în afară – un ecran pătrat de mărimea unei batiste.
>
> – Ce e asta? murmură Olivia și se aplecă spre ecran. Văd colivii mari de bambus înșirate deasupra unui ocean. Suprafețe uriașe reflectând lumini puternice… În colivii, oameni – Xavier! Oameni care seamănă cu noi…
>
> – Da, sunt atlantizii, ființe superioare, pe care i-au înecat plugarii revoltați rămași pe Continente…“

Sunt aceste fraze o prevestire sau un remember al *Pastoralei?* Nu știu dacă se poate da un răspuns. *X.O. Romanul viitorului* a fost redactat, potrivit mărturiei autorului, între 14 mai și 16 iulie 1932, ceea ce corespunde celor șaizeci și trei de zile la care se referă „Provocarea“. Despre *Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor* știm doar că au apărut în 1932. Oricum, cele două texte marchează momentul de maxim interes al lui Aderca pentru un anumit fel de anticipație și prezintă evidente similitudini. Atlantizii își au corespondentul în locuitorii orașelor submarine Hawaii, Ceylan și Cap-Verde, iar pădurarii și plugarii de pe cele două continente – în minerii, fierarii și turnătorii din

Mariana. Cei dintâi sunt victime ale aceleiași degenerări fizice. În roman, doctorul Harwester îi spune inginerului Whitt: „Formele făpturii noastre se schimonosesc. Sângele se subțiază, carnea se topește pe noi. Nu e o întâmplare că mâinile omenești s-au redus și, când le lipim de trup, par aripioare sau solzi“. Și dacă nu s-a ajuns la dispariția unor membre, ca în *Pastorală,* procesul e în curs: „Alimentarea sintetică, ajunsă la forma perfecționată a parfumurilor, a suprimat funcțiile organelor nutritive, a redus mădularele la un rudiment scheletic și vom ajunge la stărpirea lor definitivă“. Asta li se întâmplă numai savanților, electricienilor și chimiștilor. Muncitorii din Mariana, care muncesc în condiții deosebit de grele, în imediata apropiere a unui vulcan submarin aflat în plină erupție, n-au cunoscut aceeași evoluție spirituală și involuție fizică. Ei „și-au păstrat astfel înfățișarea pământească. Capul lor nu e atât de mare și perfect oval, iar forma trunchiului, a mâinilor și picioarelor nu s-a micșorat. Ei nu mai ară pământul, dar sunt tot viguroși…“

Disocierea biologică este pusă așadar pe seama modului de viață specific și a exercitării îndelungate a unor îndeletniciri fundamental diferite. Nu putem eluda trimiterea la *Mașina timpului,* capodopera unuia dintre scriitorii „de pură fantezie, dar cu un extraordinar talent“. Numai că eloii și morlocii lui Wells trăiesc la suprafața Pământului și în cavități subterane, pe când omenirea lui Aderca a trebuit să caute în adâncul oceanului căldura pe care nu i-o mai poate dărui Soarele muribund. Nu cunosc vreun text pe această temă anterior romanului despre care discutăm. Ceea ce nu înseamnă că el n-ar fi putut să apară într-un magazin SF, să zicem *Amazing Stories* sau *Astounding.* Faptul nu este însă consemnat în lucrările de specialitate.

Ar fi nedrept să-i reproșăm lui Aderca recursul la o teorie abandonată cu destulă vreme înainte de 1932. Spectrul morții termice, datorată epuizării combustibilului solar, biciuise imaginația unor artiști de prim rang. Byron scria, în poemul *Întuneric:*

> *„Am avut un vis care nu era doar un vis.*
> *Strălucitorul soare se stinsese și stelele*
> *Rătăceau întunecate în spațiul nesfârșit,*
> *Văduvite de raze și de poteci, iar Pământul înghețat*
> *Se legăna orb și înnegrit în văzduhul fără Lună.“*

În cu totul alt registru, sociologul Gabriel Tarde, profesor la Collège de France, publica în 1896, în *Revue Internationale de Sociologie,* o proză inspirată de aceeași îngrijorătoare perspectivă, intitulată *Fragment de istorie viitoare.* Soarele își pierde căldura, obligându-i în cele din urmă pe supraviețuitori să se refugieze în galeriile adânci ale minelor, pe care le unesc și le extind până ce dispun de o vastă rețea subterană. Se prevede că, pe măsura scăderii temperaturii, vor trebui să se apropie tot mai mult de focul central. Într-o notă finală, autorul mărturisește că n-ar fi trimis la tipar această „fantezie sociologică“ dacă n-ar fi luat cunoștință de o declarație a marelui chimist Marcelin Berthelot, „care ar fi prezis ca inevitabilă, după fatala răcire a Soarelui, coborârea civilizației sub pământ“.

Inevitabilă?… Înainte de a muri, Președintele Omenirii, bătrânul (aproape patruzeci de ani!) Pi, contestă vehement decizia luată în trecutul îndepărtat:

„Ne-am construit orașele aci, pentru că în miile de generații nu s-a iscat un singur creier în stare să ne

ducă într-o planetă nouă, sub un Soare nou, înflăcărat (…) Cum de a lăsat Omenirea să-i scape printre degete materiile radioactive pe care totuși le-a mânuit atâtea secole? (…) Dacă nu izbutim să evadăm din fundul apelor, din aceste închisori de sticlă, *pierim.* Omenirea, din nenorocire, a părăsit de mult, dinainte de dispariția elementelor radioactive, problema descompunerii atomului. Cu ce forță am socotit noi că vom putea străbate distanțele interstelare?… Cine s-a mai gândit să caute Omenirii alt lăcaș?“

Dispariția elementelor radioactive, renunțarea la cercetările privind descompunerea atomului… Sunt afirmații care par să se refere la starea lucrurilor într-un univers paralel: în 1932, pe Terra se desfășura o activitate febrilă în acest domeniu. Monologul Președintelui nu reprezintă însă doar o lamentație retorică. Olivia, fiica lui, îi înștiințează pe conducătorii orașelor că Pi lucrase la „sfărâmarea coeziunii moleculare și la captarea energiei intra-atomice“, singurul mijloc de a opri declinul accelerat și, până la urmă, dispariția omenirii, fie prin grăbirea apropierii de focul central, fie prin zborul spre o altă planetă prielnică vieții. El lăsase o „lampă cu opt conuri“, menită „să desfacă progresiv atomii“, nemaiavând timp pentru a găsi gazul care să activeze ultimul con. Descoperirea îi aparține inginerului Xavier: gazul căutat este oxigenul pur. El o împărtășește lui Whitt, care o va folosi pentru a pătrunde mai adânc în scoarța terestră. Iar Xavier și Olivia – misterul inițialelor din titlu este astfel dezlegat – pornesc „spre cucerirea unui nou Pământ, în spațiu“.

În 1936, romanul a apărut la Editura Vremea, sub numele F. Aderca și cu titlul schimbat în *Orașele înecate.* (Revăzând textul, în vederea unei eventuale reeditări, autorul a optat pentru *Orașele scufundate.*) Deosebirile față de versiunea din

Realitatea ilustrată sunt nesemnificative. Renunțând la pseudonim, Aderca a eliminat „Provocarea“ și a socotit necesar să opereze o localizare. Discuțiile dintre cei doi soți, din „Prolog“ și „Epilog“, nu se mai poartă la New York, ci la București; John Balmont devine Ioan Doicin, iar Carel – Ri; ceea ce vor să lase copiilor lor sunt parcuri cu flori nu în Tahiti, ci pe malul Dunării, iar magazinele se vor afla nu pe un bulevard new-yorkez, ci pe Calea Victoriei. De semnalat și înlăturarea unor considerații care făceau să treneze acțiunea.

În această nouă înfățișare, romanul s-a bucurat de o bună primire, culminând cu substanțialul pasaj pe care i l-a dedicat G. Călinescu, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent.* „Ceea ce încântă în acest roman este sinteza fantastică, darul de a face enorme jucării“, scrie magistrul. Iar în altă parte: „Capacitatea de a distribui spațial ideile, ingeniozitatea plastică, riguroasa tehnică a împărăției acvatice, mecanizarea tuturor ramurilor de activitate de la naștere până la moarte, luxul rece electric, toate aceste aspecte de domeniul feericului și al utopicului plac. Se adaugă un humor fără cute de zâmbet, englezesc, făcut din enormități și fantezii“. Situarea categorială – „romanul viitorist *Orașele înecate,* pe principiul utopiei unui Restif de la Bretonne, însă cu miraculos mașinist în stilul Wells“ – mi se pare însă discutabilă. Romanul nu are nimic de-a face cu *Descoperirea australă* și *Postumele* lui Restif. Iar „miraculosul mașinist“ ține mai curând de stilul Jules Verne, cu descrierile amănunțite ale aparatelor și mecanismelor din *Călătoriile extraordinare.* Anticipația wellsiană se distinge prin lansarea unor idei și ipoteze inacceptabile pentru știința timpului său: călătoria în timp, omul invizibil, substanța antigravitațională, universul paralel etc.

Aș spune că „profeția tumultuoasă“ a lui Aderca nu este tributară vreunei opere anterioare. Tehnica orașelor scufundate nu reprezintă un simbol al progresului ineluctabil și niciun pretext pentru o incursiune-avertisment într-un viitor posibil, slujind doar ca un decor al dramei omenirii autocondamnate și oferind temeiurile evadării din final. Fără a nesocoti meritele altor cărți apărute sub aceeași semnătură, mi se pare că romanul acesta constituie reușita maximă a autorului și o prezență mai mult decât onorabilă în peisajul literar interbelic.

Ion Hobana

ORAȘELE SCUFUNDATE

„În vreun colț îndepărtat al Universului plin de nenumărate sisteme solare sclipitoare s-a ivit odată o stea pe care unele viețuitoare inteligente au descoperit rațiunea. A fost clipa superbă și înșelătoare a istoriei universale. Dar numai un minut. Steaua, abia după două respirații ale Universului, îngheță și viețuitoarele inteligente trebuiră să piară.

…Cum de nu iscodește cineva un astfel de basm?…“

Friedrich Nietzche

PROLOG

În Bucureşti, în anul 5000.

În etajul al 47-lea al unui zgârie-nouri, în apartamentul operatorului de cinematograf Ioan Doicin, soţia lui, blonda Ri, floristă cu degete mai albe ca petala de crin, vine din odaia unde dorm în penumbră, în paturi mici alăturate, „domnişoara“ Ri, în vârstă de cinci ani, şi „domnul“ Ionel, de trei (supărat, dar încredinţat că, fiind băiat, va ajunge şi va întrece în vârstă pe sora lui). Afară ninge. Nu se mai aud sirenele vapoarelor de pe Dâmboviţa, zguduiturile şi răbufnirile ritmice ale trenului aerian, nici zgomotele haotice ale străzii. Toate s-au vătuit în tăcerea moale a zăpezii.

Ioan Doicin, operatorul de cinematograf tânăr, oacheş, cu părul negru, des şi pe alocuri frizat mărunt, ca al oilor de astrahan, şi-a pus în gând să nu mai risipească vreme de zece ani niciun ban. Ri florista, care câştigă aproape cât soţul ei, s-a luat la întrecere şi e de aceeaşi părere. Căci soţii aceştia din Bucureşti se iubesc – el îndeosebi preferă mijlocul ei prelung de liană şi sânii mici ca de băiat, ea mai cu seamă buzele lui tari ca de piatră şi încordate de o energie pururi caldă. Şi-au luat în seamă fiecare – iubindu-i mult pe-amândoi câte unul din copii: Ioan cel mare pe Ri cea mică şi RI cea mare pe Ioan cel mic.

Ioan (deși numai operator de cinematograf) a jurat să agonisească fiicei lui cinci parcuri cu flori la malul Dunării și două magazine proprii în Calea Victoriei, iar Ri (care e numai floristă) a ridicat mâna și a declarat solemn că va munci și va economisi ban cu ban, până ce Ioan cel mic va fi proprietarul celui mai grandios cinematograf din București. Niciunul din soți nu ia în serios făgăduiala celuilalt, dar fiecare e încredințat că va duce până la capăt propria lui idee. Au renunțat la rude și prieteni, pentru că musafirii și vizitele sunt totdeauna costisitoare. Serile și le petrec acasă, alături de calorifer. În vreme ce Ri, cu fire subțiri de sârmă, o foarfecă și pânzeturi tari de toate nuanțele zămislește pe-ncetul flori și tulpine, uneori mult deosebite de cele făcute și vopsite de Dumnezeu, Ioan iscodește pentru soție, ca s-o amuze, tot soiul de glume, isprăvi, minciuni și închipuiri – fumând o pipă, unica pipă îngăduită pentru o zi.

RI: Ah!… De când a început să ningă, nu te gândești decât la năzdrăvănii!…

IOAN: De ce năzdrăvănii? Soarele a început de mult să se răcească. Acum câteva zeci de mii de ani era alb ca o față de diamant. Azi oglinzile lui s-au aburit și lumina pe care ne-o trimite e amestecată cu fire galbene de borangic. Nu vor trece prea multe mii de ani și Pământul va primi o lumină de culoarea tutunului de Cuba, apoi o baie cețoasă de cupru închis și în sfârșit întunericul – întunericul opac, pentru totdeauna, ca o lespede uriașă de mormânt.

RI: O! Mi-e teamă, Ioan!… Nu s-ar putea ivi, lunecând din altă constelație spre noi, alt Soare?…

IOAN: Cum nu! Dar nu știu întrucât i-ar fi de folos Pământului. În constelația noastră orice alt Soare ar cădea ca un bolovan în lac: ne-ar spulbera și nimic nu s-ar mai alege din biata noastră planetă!

RI (tremurând înainte de vreme): Așadar vom îngheța cu toții, odată cu stingerea Soarelui?

IOAN: Așa se va întâmpla cu plantele și celelalte viețuitoare, nu însă cu noi, oamenii, cari vom ști să ne păstrăm o rezervă de energie, cărbuni sau petrol. O epocă, răstimp de câteva sute de ani, cred că aceste străvechi energii solare ne vor îngădui să mai trăim pe suprafața Pământului.

RI: Și va fi aceasta o viață, numai cu lumină și căldură artificială? Ultimii oameni, lipsiți de Soare, lipsiți de flori, ar trebui să se sinucidă mai bine, Ioan!…

IOAN: Iată, noi trăim acum în această noapte de iarnă la lumina electrică și căldura caloriferului, din cărbune și petrol. Și nu ne sinucidem! Iar mâinile tale, Ri, împletesc aici, la etajul al 47-lea, cele mai grațioase și colorate flori ale lumii.

RI: Dar eu știu, Ioane, că la capătul iernii ne așteaptă primăvara, cu fluturi în văzduh și brotăcei verzi la marginea eleșteului, cu livezi cu lunci, cu șesuri și lanuri. E o speranță care se va împlini sigur!

IOAN: Și dacă nu s-ar împlini speranța ta? Și dacă, totuși, nu s-ar mai face niciodată lumină și niciodată primăvară, te-ai sinucide?…

RI (râde): Nu! O! Nu!… Eu trebuie să trăiesc: am făgăduit să cumpăr pentru micul Ioan cea mai mare sală de cinematograf din București. Nu vom muri, Ioan, decât atunci când se vor fi istovit cu desăvârșire cărbunele și petrolul, iar căderea

apelor, talazele mării se vor preschimba în stalactite și lespezi înghețate.

IOAN: Nu, Ri, nu vom muri nici atunci! Pământul are în adâncul lui un sâmbure de foc, care se stinge mai încet decât Soarele.

RI: Ne vom săpa oare locuințe în fundul Pământului, tot mai adânc, mai aproape de Soarele nevăzut din miezul lui?

IOAN: Cred că la început ne vom depărta tot mai mult de poli și ne vom grămădi toți de-a lungul Ecuatorului, apoi ne vom face asemenea cârtițelor și ne vom adânci în Pământ. Dar vom băga de seamă de la o vreme că această scurmare a planetei cere o prea mare cheltuială de energie, pe care am putea-o mai curând preschimba în căldură și lumină. Și atunci ne vom muta cu toții în fundul Oceanului.

RI: Ar fi cu putință viața acolo?

IOAN: De ce nu?… Apa mării păstrează mai bine căldura. Aerisirea Orașelor din apă s-ar putea face cu un curent provocat de deosebirea de temperatură a văzduhului, fără nicio altă risipă de energie. Din mișcarea oricât de înceată a valurilor se vor capta energiile necesare uzinelor electrice, pentru lumină și mișcare.

RI: O! Dar e înfiorător să locuim în fundul apelor sărate, cu rechinii, șerpii și balenele!

IOAN: De ce, Ri?… Viața tot în fundul mărilor a început și numai după milioane de ani de evoluție a trecut pe uscat. Dacă toate energiile sunt o ondulare și toate destinele o roată, nu e de mirare, ci foarte firesc ca viața să se întoarcă acolo de unde a pornit și să se încheie acolo de unde a început.

RI (oprindu-se din împletirea unei frunze albastre și privindu-și soțul cu ochi mari): Așadar, Ioan, tot vom muri?…

IOAN: Poate că nu *(Cugetă.)* Dacă ne vom mai iubi și atunci, Ri, și mă vei urma.

RI: O! Tu știi bine, Ioane, că te urmez oriunde, oricând!… Nu ești tu bărbatul meu?…

IOAN: Dar voi mai fi și atunci?…

RI (îl privește cu coada ochiului, apoi râde): Nu-ți face iluzii, Ioan!… De mine nu vei scăpa niciodată! Voi fi soția ta și peste un milion de ani!…

IOAN: Trebuie să recunoaștem, Ri, că odată cu evoluția sistemului solar se vor produce oarecari schimbări și în felul de viață al oamenilor. Așa bunăoară persoanele cu mare răspundere în societate, adică geniile științifice și artistice, nu vor mai locui ca azi în mansarde sub acoperiș, în văzduh lângă burlane. Orașele din Oceane vor fi de sticlă și vor avea fierare cea mai potrivită formă geometrică, Capitala lumii o văd ca o sferă de cristal, Orașul Alimentației ca un paralelipiped, alt Oraș, al Energiei Electrice, în forma a două cuburi alăturate, cu un cub mai mic suprapus. Văd un Oraș, al Mecanicii în formă de piramidă, cu temelie de jăratec. Apartamentele cele mai de preț, pentru geniile creatoare, vor fi cele din fund, aproape de căldura Pământului, iar în cele de sus vor fi închiși criminalii și demenții. Azi lucrurile se petrec cam altminteri…

RI: Și străzile, parcurile?…

IOAN: Străzi… La ce bun?… Circulația se face cu ascensoare de sticlă în Orașe și trenuri de cristal cu viteze fulgerătoare între Orașe.

RI: Sunt oare și parcuri, grădini în Orașele scufundate?

IOAN: Parcuri?… Da, oamenii au mai păstrat ca monumente istorice câte o falsă grădină cu alei albe de praf de naftalină, copaci de cauciuc și flori de gutapercă. Sunt și bănci. La o încrucișare de alei, câte un cățel de ghips sau ceară. Oamenii intră în parc să râdă ca de o farsă. Unor anumiți bolnavi de melancolie prelungită li se prescrie o cură de râs în grădina Orașului. Din ascensoarele de prin apropierea parcului, oamenii sănătoși aud hohotele de râs ale bolnavilor cari se preumblă pe alei. În „arborii“ din parcul Capitalei s-au montat privighetori mecanice, care ciripesc și fluieră electric, să juri că ești în epoca terestră!

RI: Atunci, Ioan, la ce mai folosesc oamenilor în Orașele de sticlă banii, dacă…

IOAN: La nimic. Ri. De aceea nu vor mai fi nici bogați, nici săraci. Oamenii nu vor mai munci pentru bani. Nu vor mai fi țări și popoare deosebite. În jurul Ecuatorului vor fi câteva Orașe, iar continentele care despart mările ecuatoriale vor fi străbătute de tuneluri de circulație. Alimentația va fi simplificată la o serie de buline preparate din sinteze chimice de diferite gusturi, care se vor păstra din epoca plantelor și animalelor terestre, savori rămase încă vii în poftele noastre. Nu vom mai avea nevoie să dormim. Purificarea creierului și nervilor de zgura gândirii și emoțiilor se va face printr-o baie specială de lumină în cabine mici, instalate pretutindeni: în ascensoare, tramvaie, laboratoare. Viața va fi prea scurtă ca jumătate din ea s-o trăim în somn, adică în letargie.

Oamenii vor băga de seamă – e drept, destul de târziu – că rasele sunt numai adaptări biologice la împrejurări cosmice, iar nu o gradație de însușiri

culminând în rasa albă. Selecțiunea în Orașele Submarine se va face deci nu după culoarea pielii moștenite, ci pe temeiul însușirilor.

Numărul oamenilor fiind mărginit de condiția noii lor vieți, au drept la perpetuare numai anumiți indivizi cari dobândesc autorizație de la o comisie specială.

Unele persoane destul de evoluate ca să fi pierdut cu desăvârșire acea forță de atracție și radiație instinctivă pe care noi o numim azi iubire simt totuși o nostalgie după această beție fără alcool și fără morfină. În anumite ore ale zilei difuzoarele vor transmite de la Comisia de procreare romanțe sentimentale din vechi compozitori terești ca Mozart, Beethoven, Wagner, al căror nume a fost de mult uitat, fragmente din opere pasionale și concerte de vioară. Și astfel inimile hiperintelectuale își vor aduce cu farmec aminte… În vreme ce muzica-i îmbată, își mărturisesc cu voluptate sentimente de iubire. După ce muzica a încetat, se despart rușinați, se feresc să se vadă, le e teamă să se mai întâlnească și se cred cu desăvârșire compromiși.

RI: O!…

IOAN: Femeile însă au păstrat parcă mai multă simțire – în paguba lucidității, se-nțelege. Ele iubesc uneori și fără ajutorul muzicii oficiale. Și unele din ele sunt chiar „femei fatale“.

RI: Nefiind nevoie de oameni mulți, femeile vor naște desigur foarte rar, iar unele niciodată – ce bucurie!…

IOAN: Te-nșeli, Ri! De când omenirea nu mai are nevoie de muncitori de uzină și de carne de tun, procrearea a devenit o distincție și deci un semn de noblețe. Toate femeile vor să fie mame, toți

bărbații se-nghesuie să fie tați! La Comisia de procreare se fac intervenții într-ascuns și chiar fraude. Unul din cei mai de seamă biologi, președintele Comisiei, încercând să favorizeze o prietenă, fosta lui secretară, îngăduindu-i să nască de două ori, va fi destituit și osândit la cinci ani închisoare în celulele înghețate de la suprafața Oceanului.

RI: Și iubirea în sine, *sentimentul?* Oamenii nu se mai iubesc într-adevăr decât cu patimă prefăcută? Nu mai simt deloc nevoie să-și fie toată viața credincioși?

IOAN: Iubirea, Ri, deși în orașele submarine nu folosește la nimic, n-a putut fi, precum am văzut, stârpită cu desăvârșire. Ea a rămas foarte veche prejudecată: a mers cu oamenii în fundul Oceanului și va pieri probabil odată cu ei. Dar frumusețea e prețuită acum altfel, după estetica submarină, căci înfățișarea trupească a oamenilor a suferit și ea adânci schimbări. În toate vremurile a fost astfel: un om al grotelor și-a avut și el frumusețea lui. E drept, această frumusețe nu mai poate fi gustată și înțeleasă de urmașii care locuiesc azi în al 47-lea etaj al unui palat de fier și beton și care preferă cu totul altă frumusețe, aceea a timpului de față. Inteligența omului submarin întrece cu mult pe a omului terestru. Însușirile oamenilor socotiți în vremea lor excepționali – mari calculatori, transmițători de gânduri, inventatori, ghicitori de intenții – se află acum în sistemul nervos al tuturor. Oamenii submarini, Ri, sunt izbitori mai cu seamă prin vioiciunea și expresivitatea chipului, ceea ce se vede foarte rar azi la Pământeni. Toți și toate au în fundul Oceanului figuri de admirabili actori și actrițe – căci te-ntreb, Ri, la ce ar fi folosit omenirii să păstreze și să reproducă marea mulțime de capete mute și îmbâcsite care se duc azi grămadă să vadă

și să se-ncânte la câte o față expresivă, pe o pânză de cinematograf?

RI: Toți bărbații vor fi ca John Gilbert, ca Ramon Novarro, ca Clark Gable? Toate femeile ca Greta Garbo? Ca Marlene Dietrich? Ca Ana Sten?

IOAN: Aproximativ. Mai mult ca Moissi, bărbații. Și femeile ca Elisabeth Bergner, căreia îi e de ajuns să-ți arunce o singură privire ca să te facă să înțelegi ce simte și ce vrea să spună. O! Dar căsătoria, la ce bun?… Copiii nu mai sunt ai familiei, iar zămislirea indivizilor e rânduită după fișele Laboratorului biologic de pe lângă Comisia de procreare. Rasele s-au amestecat de mult. Și de multe generații oamenii au lepădat din sângele lor beteșugurile, strâmbăturile, nepotrivirile, urâțeniile, nebuniile. Copacul neamului omenesc și-a scuturat în timp – și a avut destul timp! – toate gunoaiele. Arareori, din cine știe ce greșeală a unui funcționar din Laboratorul biologic care transmite Comisiei de procreare o fișă greșită, se ivește câte un monstru sau idiot. Dar el e numaidecât sterilizat și trimis după întâiele cursuri școlare la serviciile de salubritate. Toți oamenii submarini sunt astfel neînchipuit de frumoși, de inteligenți, de simțitori. Ginerii și miresele din cele patru Orașe sunt găzduiți într-un cartier special al Capitalei, construit după imaginea Bosforului și Cornului de Aur, locul de pe Pământ unde cerul, marea și continentele apropiate au fost atât de prielnice voluptății și poeziei. Totuși tinerele perechi se vădesc triste, se preumblă abătute, căci presimt că sunt penultima, dacă nu chiar ultima generație de oameni ai planetei înghețate.

Pentru a redeștepta amorțitul instinct s-a mai păstrat obiceiul din străvechile veacuri, când oamenii viețuiau sus, pe Pământ, între anotimpuri, ca aceste nunți colective să aibă loc în luna Mai.

RI: O! Ce frumos!… Toate miresele iubesc și sunt iubite în luna Mai, toți copiii se ivesc în lume în primăvara anului următor!…

IOAN: Numai că anotimpurile, Ri, sunt în fundul Oceanului toate la fel: 22 grade temperatură maximă și maximum 120 wați lumină electrică.

RI (privind departe, gânditoare): O! Bieții oameni submarini! …Să nu se iubească decât după poruncile unei Comisii! Să procreeze orbește!…

IOAN: Dimpotrivă, Ri. Ei procreează conștient. Din calcul și prin îmbinarea unor anumite însușiri. Nici oamenii care s-au iubit mult, nici oamenii de geniu n-au zămislit vreodată urmași de seama lor. Amintește-ți de copiii lui Napoleon, de copiii lui Goethe, ai lui Wagner. Oamenii submarini au înlăturat interesele, capriciul, confuzia, adică iubirea și au stabilit ereditatea dirijată.

Tac gânditori. Un tren de noapte izbucnește ca o cascadă de fier și trece uruind pe șinele de la etajul 23.

Apoi iar tăcere.

RI: Și acest neam de genii submarine așteaptă de la un ceas la altul răcirea deplină a Pământului, moartea lor… La ce a fost bună atunci străduința generațiilor prin veacuri, a raselor? O moarte pe suprafața Pământului în idioție sau crimă ar fi fost mai de dorit. Omenirea s-ar fi stins cel puțin între plante tropicale, s-ar fi între-asasinat pe străzi iluminate de Soare! Nu vreau să ne moară copiii, Ioan!… Și noi trebuie să ne iubim, o, fără nicio moarte!

IOAN: E fatal să murim, Ri. Murim cu fiecare clipă.

RI: Nimic nu e fatal, Ioan!…

IOAN: Viața s-a ivit pe Pământ. Destinul ei e să piară odată cu Pământul. Nu pot spera. Eu cuget.

RI: Nu, Ioan! Simt că viața e ceva mai mult decât Pământul. Ea a venit din spații interastrale, roiuri nesfârșite de scurte circuite electrice. Și cred că nu se pot anula odată cu Pământul aceste logodne ale ionilor din celulele vii cu ionii care le echilibrează, le verifică și le alimentează în fiecare clipă din viața infinită a Universului.

IOAN: Rațiunea ne dovedește fără milă că neamul omenesc se va stinge când această planetă va îngheța sau va lua foc. Mii de planete au înghețat înaintea Pământului și cu ele s-a stârpit orice urmă de viață.

RI: Și totuși, Ioan, eu simt că ceva mai puternic decât rațiunea însuflețește această rațiune, îi dă forța absurdului și va mântui Omenirea! Evadăm, Ioane!… Fugim din închisoarea planetei moarte spre o nouă Constelație!…

IOAN: Cum?… Mintea mea nu înțelege…

RI: Inima mea presimte, Ioan!…

Bărbatul și-a lăsat nedumerit capul, urechea pe inima femeii și ascultă cu ochii închiși.

IOAN (încet, parcă pentru el): Aud…

AGONIA LUI PI

O lovitură puternică de gong.

Întregul oraș de sticlă din fundul apelor răsună ca un gong el însuși, prelung, în ecouri care se repetă și nu vor să piară. Orașul Hawai, globul uriaș de cristal din adâncul Oceanului Pacific nu departe de insula Hawai, care fusese în epoca terestră o grădină caldă și îmbătătoare ca un paradis, se preschimbă într-un sunet unic, îndurerat, spăimântător, ca o veste fără grai. Toate laboratoarele, toate atelierele suprapuse în cele 80 de etaje până la mijlocul apelor, de unde începe imperiul talazelor reci, răsună – deodată – ținând îndelung prevestirea sonoră, ca o atenție încordată în fața unui cataclism.

Inginerul Whitt, directorul general al Capitalei și șeful laboratoarelor de Chimie de la etajul 40, tresare.

– Atât de curând?…

Și aruncă o privire la pendula electrică din perete. Ora 23.

De ce a sunat gongul cel mare sunetul cel mai grav?… Să-i fie într-adevăr atât de rău Președintelui Omenirii, bătrânului Pi?… Nu sunt nici două ore de când Comitetul politic care luase parte la reprezentația de dans ritmic din Capitală a elevelor din Ceylan, orașul Alimentației, se

bucurase de buna înfățișare a Președintelui. Bătrânul Pi, deși împlinise 39 de ani, respira aproape fără horcăituri și cu viteza aproape normală. O! Ce secături, conducătorii laboratoarelor de biologie!… Nu sunt în stare să mențină egală un ceas măcar presiunea atmosferică a orașelor submarine!… Iar chirurgii, buni de spânzurătoare: să nu găsească ei un mijloc de a simplifica pompa aspiratoare-respingătoare a inimii!… în ultimul secol viața s-a micșorat cu zece ani. Nimeni nu mai depășește vârsta de 40 de ani.

Aceste gânduri fulgeră toate în același timp prin mintea inginerului Whitt.

Dă deoparte foaia pe jumătate acoperită de semne și se ridică.

Neîncrederea în oamenii în subordine îl face să se-ntrebe, privind fix pendula, fără să vadă că timpul trecuse de 23:

– Să fie vreo greșeală la serviciul de comunicații al Președinției?…

Și la acest gând încremenește cu ochii mari deschiși. Îi pare rău de bătrânul Pi, descoperitorul Formulei. Dar pieirea lui Pi înseamnă alegerea inginerului Whitt ca Președinte al Omenirii.

În drumul lui, Whitt știa că se afla totuși o mare piedică: Inginerul Xavier, conducătorul uzinelor și al Orașului submarin Mariana din apropierea minereurilor odinioară japoneze. O! Ar fi un dezastru să moară acum brusc, bătrânul Pi! Ar mai avea de trăit un an – răstimpul necesar lui Whitt pentru a experimenta Formula bătrânului în laboratoarele chimice și a anula astfel însemnătatea Orașului negru Mariana și a învechitelor lui ateliere.

Nu, nu se poate! Bătrânul Pi nu moare! Trebuie să fie o greșeală!…

Inginerul Whitt intră în cabina întunecoasă. Semnalizează la Președinție și așteaptă. Trec astfel trei secunde, apoi încă două. Inginerul Whitt își spune că,dacă nu primește în zece secunde niciun răspuns, presupupunerea lui se adeverește: bătrânului Pi nu i s-a întâmplat nimic, serviciul de comunicații a greșit gongul și a vestit convocarea inginerilor-șefi din cele patru Orașe în loc să vestească schimbul echipelor sau poate o inundație în vreun etaj cu peretele de cristal spart.

– Președinția, serviciul comunicațiilor! grăiește difuzorul.

Și pe discul de argint, învârtindu-se cu o viteză care-l preschimbă în oglindă, se ivește chipul palid, cu ochii mai mari ca de obicei, al inginerului Wann, de la Președinție.

– Ascultă, Wann, ce e pe la voi?… Cine a bătut gongul mare?… Cui i s-a urât cu traiul bun și i s-a făcut dor de cabinele înghețate de la etajul 80?…

– Președintele în agonie. Veniți urgent. Scuzați. Dispar.

Chipul lui Wann se șterge de pe discul de argint, ca o vedenie de abur la o adiere rece…

– Așadar e adevărat, șoptește inginerul Whitt și peste ochii lui mari, ca uriașe lentile magnetice, cade o beznă care e o și mai încordată cugetare.

Inginerul Xavier din Mariana nu putea fi împiedicat să se prezinte în fața Președintelui care agoniza în fotoliul lui, în camera Consiliului de la Președinție. Mariana, oraș în fundul Oceanului Pacific, din nefericire nu era despărțită de Capitala

Hawai prin muntele submarin al niciunui Continent. Comunicațiile se făceau printr-un bulevard larg cu tripli pereți laterali, iar semnalizările sonore din Capitală se auzeau aproape tot atât de limpede și în Mariana.

Trecând atunci în biroul lui, inginerul Whitt fu izbit de indicațiile minutarelor de la pendulul electric, ca de semnele unei conștiințe: 23.4.

În câteva minute trenurile electrice care străbat distanțele intercontinentale vor fi în Hawai și Comitetul politic se va aduna în cabinetul Președintelui.

Când Whitt ajunse la ascensoarele centrale ale Orașului care despart etajele de serviciu de etajele de locuit, fu izbit de zumzetele iuți ale mașinilor. Toate cabinele erau pline de oameni și toți se-ndreptau spre marea piață de la întâiul etaj al Orașului, unde se afla Președinția.

Whitt, coborând fulgerător cu ascensorul lui particular, gândi cu amărăciune:

– Nu, nici în Hawai n-am izbutit să am oameni superiori! Încă nu s-au dezbărat de vechile apucături și sentimente! Tot senzaționali și zgomotoși! Nu s-au obișnuit încă să trăiască algebric și să cugete logaritmic. Ce însuflețire! Ce emoție! Ce zarvă! E ridicol… Ascensorul în coborâre se opri lin.

Inginerul Whitt ieși în piața iluminată. Trecu pe sub Portalul de Onoare și se-ndreptă, ocolind statuia inginerului Walles, întâiul constructor de locuințe submarine, spre marea ușă care da în încăperile oficiale. Intră în grădina cu plantații de sticlă și oțel, de unde trecu apoi în geamlâcul circular. În fund făcea de gardă o femeie uriașă, de fel din Mariana, înarmată cu un revolver electric a

cărui descărcare nu făcea zgomot și nici nu sfâșia carnea, ci oprea scurt bătăile inimii și paraliza pe loc circumvoluțiile creierului. La ivirea inginerului Whitt femeia uriașă se dete deoparte și, fără a rosti un cuvânt, deschise ușa pe care o păzea.

Whitt intră în salonul de marmură roșie, unde se aduna de obicei, înainte de a intra în sala de ședințe, Comitetul politic.

– Cum, numai dumneata?… întrebă Whitt, întinzând o mână mică inginerului Filister, șeful laboratoarelor de alimentație din Ceylan, care, cu capul lăsat în piept, se rezemase de una din ușile mici, laterale. Ceilalți n-au venit?… se miră Whitt.

Filister îi întinse mâna, iar cu cealaltă îi făcu semn să tacă: voia să asculte ce se petrecea în odaia de alături. Whitt rămase locului, apoi se lăsă într-un fotoliu. Bănuiala, teama tainică îl rodeau iar. Gândi:

– Dar dacă totuși i se va propune lui Xavier președinția?… Tehnica metalelor începe să fie mai însemnată pentru viața oamenilor decât chimia. Dacă se pune din nou problema evadării din fundul apelor? Orașul Mariana, de unde ar purcede noile mașini, ar deveni de fapt Capitala Omenirii, iar inginerul Xavier în chip firesc Șeful Suprem.

Inginerul Filister zise deodată cu glas puternic, părăsind locul unde ascultase:

– E de ne-nțeles cum bătrânul Pi, care părea să treacă peste patruzeci de ani, n-a putut ajunge măcar la această vârstă!… Se instalaseră doar în odăile lui aparate noi pentru o presiune atmosferică mai constantă i se crease chiar aci o variație a temperaturii trimestrială, asemănătoare celor patru anotimpuri terestre, ca organismul lui să se bucure în sfârșit de un mediu mai prielnic.

Toți eram încredințați – și noi cei din Comitetul politic și Olivia, fata lui – că-l vom duce în felul acesta pe bătrânul Pi cel puțin până la 50 de ani. Era vârstă mijlocie la care mureau oamenii submarini nu de mult.

– Crezi că e vreo mână criminală la mijloc?… întrebă inginerul Whitt.

– O! Nu!… Asta nu!… Nu văd cine ar urî pe bătrânul Pi și de ce i-ar fi scurtat viața. Mai cu seamă acum, când se știe că lucra la descompunerea atomului și captarea energiei electrice intersubstanțiale.

În aceeași clipă ușa dinspre camera unde zăcea bătrânul Pi se deschise și în prag se ivi Olivia. Aruncă o privire înfrigurată în jur și întrebă mai mult cu răsuflarea, ca și cum prezența inginerului Filister de la Alimentație și a inginerului Whitt de la Chimie o interesa mai puțin:

– Xavier din Mariana n-a venit?

– Suntem noi, de la Chimie si Alimentatie, răspunse Whitt cu glas liniștit. Dacă situația e gravă, nu-nțeleg de ce să mai așteptăm pe Xavier.

– Nici Manido de la Electricitate n-a venit, zise Filister, arătând pendula. E 23.28. Să mai adăstăm două minute. Se poate?…

Olivia, într-o rochiță galbenă care lăsa vederii picioarele de la genunchi până-n sandale și brațele oacheșe de la umeri până-n vârful degetelor, închise pleoapele mari peste ochii negri – și plânse. Lacrimi mari, ca boaba de diamant lichid, se scurseră pe obraji. Liniile subțiri, abia vizibile, ale sprâncenelor se-ncruntară, apoi cu mâna dreaptă, acum ostenită, fără nicio grabă își privi zuluful negru, bogat care-i căzuse în ochiul stâng.

– E tot barbară… gândi Whitt, admirând culoarea bine pigmentată a pielii pe care celelalte femei submarine, albe, o prăjeau zadarnic la razele ultraviolete ale lămpilor de cuarț. Are pleoape, sprâncene și cârlionți adevărați!… se minună el încă o dată, căci femeile submarine, ca și bărbații, de multe mii de ani își pierduseră pielița ochilor și sistemul capilar de care ființa lor nu mai avea nevoie. Această fecioară de 13 ani trebuie să fie păroasă toată ca o maimuță! se indignă Whitt.

Dar își păstră seninătatea.

Chipul Oliviei nu era atât de mare, nici ovalul feții atât de puhav ca al celorlalte ființe submarine, iar trupul ei avea o sprinteneală, mijlocul prelung, o mlădiere care amintea tigrii în salt și desenele zeițelor de pe vasele străvechi ale grecilor.

– De ce mireasă arhaică voi avea parte…, gândi fără voie inginerul Whitt și o căldură neobișnuită îl încinse, furnicându-i pielea netedă și albă. Cum de s-a ivit din sângele bătrânului Pi și al fetei fostului Președinte aceasta veveriță-n galben?… se întrebă mai departe și măsură cu ochii mari, deschiși, buruiana tânără care trecea într-o aromă ancenstrală de floarea-soarelui agățată de soare.

Difuzorul de pe scrin intră în funcție și fluieră limpede două puncte și o linie.

– Vorbește Xavier!… Semnalul orașului Mariana!… zise Olivia și din două salturi fu alături de difuzor.

Se aplecă peste discul care se învârtea strălucitor și pe care trebuia să se ivească chipul cunoscut al lui Xavier.

– Nu, e semnalul Cap-Verde din Atlantic, e Electricitatea, răspunse Filister, apropiindu-se și el,

uimit de acest semnal neașteptat. Noi îl așteptăm pe Manido aici și lui îi arde acum de conversație!

– Nu e Manido, e Xavier!… se-mpotrivi Olivia.

Ochii lui Whitt, care parcă se măriră și mai mult, o cuprindeau acum toată înlăuntrul lor, prea sufletesc.

– Atunci care e semnalul lui Xavier?… șopti Olivia cu răsuflarea tăiată, simțind că fluidul ochilor lui Whitt o amețea.

Și lăsă privirea în jos, spre a-și regăsi sufletul destrămat.

Whitt făcu un pas către difuzor, înspre Olivia, și răspunse:

– Orașul Mariana are alt semnal: o linie și două puncte.

Fiica Președintelui voi să răspundă.

– Domnișoară Olivia!… grăi deodată glasul gros al unei femei care întredeschise o ușă. E nevoie de dvs. Vă poftește domnul doctor Harwester.

– Scuzați!… ridică iar pleoapele Olivia către Whitt și, făcând cu grație ușoară o reverență ca de dans, plecă repede în biroul tatălui ei.

Whitt gândi:

– Fata Președintelui are în sânge toate prejudecățile. Salută ca-n mileniile terestre, în epoca monarhiei absolute. Parcă ar fi o domnișoară de la curtea regilor Franței, Ludovic al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea…

Difuzorul fluieră iar, de două ori.

Și începu să vorbească repede, sacadat și rece:

– Aici marea centrală electrică din Cap-Verde, Generatorul A. Vorbește Santio, ajutorul directorului general Manido. La trei minute după semnalul gongului grav, directorul general Manido s-a sinucis, scurtcircuindu-se cu voltajul maxim.

Viteza de învârtire a discului arăta un chip mare, oval, cu ochi uriași deschiși, oblici. Nicio fibră a feței nu clintea, în afară de buze care se mișcau parcă automat. Santio voi să vorbească mai departe, dar fu întrerupt de Filister care dând semnalul Hawai – trei puncte – strigă-n microfon mai puternic decât era nevoie:

– Se aude?… Manido a murit de voia lui? E sigur, Santio?… N-a fost curentat din greșeală?… S-a mai întâmplat și cu alții în Cap-Verde…

– Nicio greșeală. S-a sinucis.

– A lăsat vreo scrisoare?… întrebă Whitt cu glas calm în microfon, știind că un document scurt e mai prețios decât o palavrageală lungă.

După o clipă de tăcere Santio, cu chipul o secundă încruntat pe oglinda discului, mărturisi repede:

– Nu, n-am cercetat, domnule Whitt!… Să arunc o privire în odaia lui de lucru. Nu părăsiți locul. Mă-ntorc îndată.

Chipul mongoloid al lui Santio se șterse de pe metal, ca o umbră.

Filister fu și el surprins de întrebarea lui Whitt. După o clipă de reculegere șopti:

– Nu se poate să nu fi lăsat ceva!… Manido era de o extraordinară corectitudine. Cel puțin o notă

sumară asupra situației generale a Generatorilor, asupra ultimelor lui observații și calcule cu privire la mișcarea apelor, vreun proiect, vreo recomandație… Ne-am da seama cel puțin dacă moartea a fost premeditată!

Pe disc se ivi iar chipul oval, palid, cu ochii oblici fără gene, al lui Santio. Rosti limpede, cu glasul lui precis:

– Nimic. Pe birou, în sertare nicio hârtie.

Filister zise cu violență în microfon, ridicând un pumn energic, ca și cum voia să doboare un dușman:

– Atunci Manido a murit prin accident, Santio, nu mai încape îndoială!

Whitt șopti:

– Dimpotrivă. Nu mai insista, Filister. Manido s-a sinucis.

– Manido s-a sinucis, domnule inginer Filister, răsună iar în difuzor glasul subdirectorului Santio.

– Ce te face să crezi? întrebă Filister, de data aceasta cu glas mai puțin sigur.

– Cu vreo câteva minute înaintea morții, m-a chemat în birou. Credeam că voia să-mi vorbească de Hawai, de spectacolul de dans al ceylanilor de la Teatru. Apoi lua o baie de lumină și intra în lucru în locul meu, cum făcea uneori când…

– Ți-a destăinuit deschis, precis, că vrea să se sinucidă? întrerupse nerăbdător inginerul Filister.

Whitt ghici înlănțuirea evenimentelor. Se depărtă de Filister și se aruncă pe o canapea, cu ochii în

tavan și brațele răstignite, ascultând glasul lui Santio mai mult din plăcerea de a se încredința că nu se înșelase.

Santio vorbi:

– Nu era nevoie, domnule inginer Filister, să-mi facă destăinuiri precise. Dar cuvintele lui de-atunci lămuresc cum nu se poate mai categoric pricina sinuciderii.

– Da?… întrebă îngăduitor Filister.

– Mi-a încredințat că nu mai credea în vitalitatea Președintelui, a cărui înfățișare la Teatru îl surprinsese. Abia a rostit aceste cuvinte c-am auzit amândoi semnalul gongului grav. Dl. inginer Manido s-a ridicat repede de la birou și a șoptit: „S-a isprăvit“. Apoi m-a întrebat: „Santio, crezi că bătrânul Pi lasă în urma lui Formula? Formula descompunerii atomului?“ Am răspuns că nu cred în posibilitatea descompunerii. „Nici eu“, a adăugat domnul inginer Manido. Apoi mi-a șoptit, fără glas: „Santio, dacă n-a descoperit Formula bătrânul Pi, n-o va mai descoperi nimeni. Suntem pierduți“.

– A declarat că suntem pierduți?… A rostit întocmai aceste cuvinte?… întrebă inginerul Whitt, ridicându-se deodată de la locul lui.

Glasul inginerului Santio se auzi din nou, limpede:

– Suntem pierduți. Da, așa a zis: suntem pierduți. Apoi mi-a strâns mâna, mi-a spus să plec și a intrat în sala Generatorului A. N-am plecat. Eram neliniștit. Mă turbura o presimțire. După câteva secunde șeful de atelier a venit și mi-a vestit că domnul inginer Manido e întins mort, lângă magnet.

– Mulțumesc, Santio, mai zise inginerul Filister. Nu anunța nicăieri nimic. Președintele e încă în viață pentru aproximativ o oră. Vei primi vești.

Uimit, inginerul Filister se depărtă de la microfon. Voi să spuie ceva, dar ușa se deschise din nou și în prag se ivi Olivia, cu ochii mari deschiși, căutând în jur.

– Nu, n-a venit, răspunse inginerul Whitt la întrebarea ei nerostită.

Olivia privi spre difuzor:

– Nici nu s-a anunțat… ceva de la Mariana?…

De data aceasta Whitt nu mai răspunse – și nici Filister.

– Doctorul Harwester e foarte grăbit, șopti Olivia. Ce e de făcut?… A spus că tata nu ar mai putea suporta încă o baie de lumină. Intrați repede. Voi chema eu Mariana. Xavier trebuie să vie!

În aceiași clipă se ivi în prag și doctorul Harwester, scurt, pântecos, ca un crap uriaș sprijinit în coadă.

– Dragii mei, nu e vreme de pierdut! Intrați! Unde e Xavier? Unde e Manido? Încă n-au venit? Extraordinar! (Apoi către fata Președintelui Pi, aproape poruncitor:) Domnișoară Olivia, trebuie să fii și dumneata de față! Vor veni ei și ceilalți… Intrați, vă rog, intrați! Și renunțați la orice discurs. Nu are mai mult de o jumătate de oră… Repede!… Repede!…

Și fără a mai aștepta vreun răspuns, intră iar în biroul bătrânului Pi, lăsând în urma lui ușa deschisă.

Olivia rămase locului, la mijlocul drumului către microfon, neștiind dacă trebuie să se mai ostenească să cheme pe inginerul Xavier din Mariana sau să se întoarcă numaidecât la căpătâiul Președintelui, în cea din urmă jumătate de ceas a vieții lui.

Filister, în pragul ușii, lăsând loc de trecere lui Whitt, care desigur va fi peste o jumătate de oră Președinte, nu-și putu ascunde turburarea și întrebă:

– Crezi și dumneata, inginer Whitt, în cuvintele lui Manido?…

Whitt făcu ochi și mai mari. O flacără de îndârjire scăpără în adâncul lor ca o nebunie scurtă:

– Că suntem pierduți?… Neurastenie! Inginerul Manido a rămas în urmă cu băile de lumină! Vino, Filister! Vino!…

Și intră cel dintâi în biroul bătrânului Pi.

Filister, cu capul în jos, nesigur, îl urmă.

ORAȘUL CU INIMA DE FOC

Ce oraș ciudat Mariana! Ce deosebire între această uriașă piramidă de cristal cu pereți tripli și celelalte Orașe, globul, paralelipipedul, cuburile!…

În Hawai, Capitala ca un glob, lăcașul studiilor științifice, în Cap-Verde cuburile, reședința Generatorilor electrici și în Ceylan paralelipipedul parfumurilor alimentare, viața era într-adevăr ușoară și plăcută. Oamenii privilegiați, ei au pierdut aproape orice atingere cu materialele brute ale pământului. Și dacă n-ar fi fost studiile istorice, ar fi uitat cu totul că au trăit câteva milioane de ani pe scoarța tare a planetei. Copiii află din cărți despre ogoare, despre mine de cărbuni care se prăbușeau peste muncitori, de puțurile de petrol incendiate în care trupurile omenești se prăjeau ca viermii – și se minunează ca de un basm închipuit doar pentru plăcerea minții lor.

Cu cât e mai ușoară viața acum! În Hawai locuitorii împărțiți pe secții științifice fac cinci ore studii teoretice și calcule, lucrări de laborator și experiențe cu unelte delicate. În restul vremii au pentru plăcerea lor toate artele, îndeosebi muzica și dansul, care nu se realizează în materiale grele niciodată. În Hawai mai sunt și cele două mari Teatre care pot cuprinde totalitatea oamenilor din cele patru Orașe. În primul Teatru, nu departe de apartamentele Președintelui, au loc din două în două ore spectacole de dans și muzică, iar în partea

opusă a Orașului, în al doilea Teatru, se reprezintă filme și drame.

Curentul electric vine în Capitală din Cap-Verde. Fiolele cu alimente și arome – din Ceylan. Căci Hawai, Capitala, e orașul de lux locuit de aristocrația Omenirii.

În Cap-Verde din Oceanul Atlantic, oamenii din cubul superior supraveghează patru Generatori electrici, puși în mișcare de valurile de la suprafața apelor în zilele de lună plină. Ghețarii au atins de mult limita zonei subtropicale, Mexic – insulele Canare pe linia de sus, Uruguay – Africa de Sud pe linia de jos. Prin Orașul electricității a început să treacă mai de mult fiorul morții. Dar îl simt abia câțiva ingineri.

Mai fericiți decât locuitorii din Cap-Verde – dar nu ca cei din Hawai – sunt parfumierii din Ceylan, Orașul paralelipiped, unde se prelucrează, în laboratoare tot atât de grațioase ca sticle de parfum, un material care face totdeauna plăcere: miresme și substanțe alimentare în stare gazoasă.

Mariana însă, Orașul piramidă, e așezat între insulele Japoniei și Arhipelagul Australian pe o temelie vulcanică. Orașul e străbătut de reflexul unor flăcări roșii nevăzute care îi luminează centrul și lasă marginile în întuneric. Locuitorii sunt fierari, mineri și turnători. Ei cară în vagoane nesfârșite minereurile de la temeliile Filipinelor, Sumatrei, Carolinelor, Japoniei și Noii Guinee, insule pe care le dărâmă și pulverizează fără întrerupere ca ocnași, cu dinamită și ciocane electrice. Tot orașul răsună, fierbe și duduie de zgomotele atelierelor unde metalul e ales, topit, turnat. Reziduurile sunt fierte, filtrate în etajele superioare, acolo unde vacarmul de iad răzbate în cutremur cu vuiet ne-ntrerupt de cataclism și

prăbușire – iar din vârful piramidei pornesc în pantă vertiginoasă spre Ceylan, spre Cap-Verde și Hawai trenurile de materiale brute ale orașului infernal.

Spre deosebire de celelalte trei Orașe privilegiate, în Mariana lucrul nu încetează niciodată. Oamenii muncesc câte opt ore, în trei echipe pe care le înlocuiesc în tăcere – căci nu se știe cât va mai ține focul din Craterul care fierbe sub uriașele topitoare. Omenirea nu vrea să piară odată cu stingerea vulcanului – și adună rezerve, cât mai multe rezerve de gaze, minereuri și metale.

Locuitorii Marianei, obișnuiți de mii de ani cu această caznă pământească, n-au evoluat și nu s-au perfecționat ca oamenii din celelalte orașe submarine. Prea puțini copii de mineri, de focari – cu toate că li s-au trimis cei mai de seamă pedagogi din Hawai – și-au putut însuși viteza de gândire, moravurile și gusturile superioare. Au rămas tot greoi, tot încruntați și deci tot în Mariana. Iar cu vremea deosebirea s-a adâncit atât că nici părinții Orașului de pe vulcan nu mai țin să-și vadă odraslele mutate în orașele distinse. Istoria spune că a existat o rasă neagră, zămislită de soarele ecuatorial și transplantată apoi între albi, în America de Miazănoapte. Situația acelor negri a fost jalnică: ei se istoveau în munci umilitoare, batjocoriți, disprețuiți și uciși în stradă pentru cea mai neînsemnată greșeală sau chiar fără nicio greșeală. Să-și vadă copiii în Hawai, Cap-Verde și Ceylan?… Nu, locuitorii Marianei nu voiau să aibă soarta negrilor din Statele Unite de odinioară!

Muncitorii de pe fundul vulcanic al Oceanului și-au păstrat astfel înfățișarea pământească. Capul lor nu e atât de mare și perfect oval, iar forma trunchiului, a mâinilor și picioarelor nu s-a micșorat. Ei nu mai ară pământul, dar sunt tot

viguroși, asudă și platoșe groase de păr le ocrotesc locurile gingașe ale făpturii.

Biologii și naturaliștii din Hawai vorbesc de mult de „rasa“ din Mariana, atât de deosebită de oamenii evoluați din celelalte Orașe, dar Comitetul politic s-a opus la publicarea în manuale a unor astfel de adevăruri, periculoase unității genului uman și ordinei sociale submarine.

S-au încercat chiar, pentru perfecționarea anatomică și intelectuală a Marianilor, un amestec bine dozat și progresiv cu oamenii mijlocii din Cap-Verde, Ceylan și chiar cu locuitorii ultimelor etaje din Hawai – slujitorii, ratații, delicvenții. Rezultatele au fost, din punct de vedere biologic, excelente: Corcitura se arăta, ca trup și mentalitate, mai aproape de Hawai decât băștinașii din Mariana, dar cu desăvârșire nepotrivită pentru muncă mai grea. În Orașul vulcanic nu puteau trăi și lucra decât oamenii locului, cu înfățișarea lor terestră, cu instinctele lor aproape cuaternare, cu gustul și inteligența lor simplă. Ca oamenii, demni de acest nume nobil, din celelalte Orașe să poată trăi în civilizație supremă, era neapărat nevoie de această jertfă: o parte *a* omenirii, cu tot idealul ei de fraternitate și egalitate, să rămână la o primitivă anatomie și la moravurile străvechi, pământești.

Comisia de procreare din Hawai se găsește în fiecare an în fața acestei probleme: să mențină sau să altereze caracterul primitiv, vulgar și anacronic al marianilor, această rușine a Omenirii civilizate?… Problema e însă – precum s-a văzut – numai teoretică. Interesele superioare ale Omenirii cer menținerea unei rase de salahori, cu mușchi, cu instincte grosolane. Regulamentul atât de sever care prevede condițiile de procreare – și cărora li se supun orbește toți bărbații și femeile din Hawai,

Cap-Verde și Ceylan – nu poate face altceva decât să lase marianilor propria lor ereditate.

În Orașul de foc, din pricina cumplitei munci și a împrejurărilor penibile fizice – zgomot asurzitor, mirosuri grele industriale, fum, călduri copleșitoare, extreme – oamenii nu se bucură din ceas în ceas de secunda împrejurării voluptoase pe care ființele superioare o doresc și care dă în celelalte Orașe femeilor și bărbaților acel aer de agresivitate biruitoare și vioiciune fericită. Marianii și marianele nu cunosc decât arareori împerecherea și atunci dușmănoasă, prelungă și amară, ca o crimă.

Felul de a se hrăni al marianilor a desmințit toate legile și regulamentele secției alimentare din Comisia biologică. Nu le plăceau câtuși de puțin preparatele gazoase ale Ceylanului și, neavând alte merinde, le înghițeau în silă, de parcă ar fi fost de leac. S-au făcut studii speciale și s-au elaborat la Ceylan buline alimentare grosolane, cu doza îndoită, în compoziția cărora intrau câteva din mineralele obișnuite ale Craterului. Muncitorii, răzbiți de foame, se îndoapă într-ascuns cu pământ, lavă pulverizată și cenușă. Unii mor. Ceilalți nu trăiesc mai mult de douăzeci de ani. În Hawai, când s-a aflat la Comisia biologică de ivirea acestui instinct reacționar, care – împotriva tuturor poveților naturii – voia să tragă omenirea înapoi la străvechea alimentație solidă, uimirea a fost atât de mare încât a fost vestit Președintele. S-a convocat Comitetul politic. Câțiva au propus introducerea alimentației solide în Mariana. Comitetul n-ar fi făcut decât să recunoască o stare de fapt ceea ce era destul de ușor. Alții au adus obiecții din care cele mai grave erau că felul de viață submarin nu îngăduie o alimentație brută, ci numai una eterică, dovadă marea mortalitate a marianilor. Și apoi cum să tolereze conștiința umană o astfel de decădere a

unora dintre frați?… Stârpirea desăvârșită a marianilor și înlocuirea lor cu oameni evoluați era mai de dorit!

Directorul general al Marianei, inginerul Xavier, a luat cuvântul – și de cuvântul lui a ținut atunci destinul marianilor:

– Cred că muncitorii din jurul Craterului nu sunt nici mai mult nici mai puțin evoluați decât ceilalți oameni submarini, a zis inginerul Xavier. Dar felul lor de muncă, brutalitatea materialelor mânuite au creat însușiri și apucături înrudite întrucâtva cu ale oamenilor din epoca terestră. Mușchii și sângele locuitorilor din Mariana au nevoie de substanțe minerale pe care laboratoarele alimentare din Ceylan le prepară în doze prea mici și într-o formă gazoasă, proprie mai mult locuitorilor intelectuali din Hawai, Cap-Verde și Ceylan. Suprimând pe mariani, cari prin apucăturile lor ar înjosi, cum se spune, civilizația submarină, ne lipsim înșine de una din forțele noastre de creație. Oamenii noi pe care i-am aclimatiza – foarte greu – în atmosfera vulcanică a Marianei ar deveni în curând aidoma cu marianii pe care îi vom fi suprimat. Căci Craterul e nu numai centrul Marianei, ci și temelia întregii noastre civilizații submarine, singura legătură pe care o avem cu focul din miezul Pământului. Mariana e cordonul nostru ombilical, fără de care făpturile noastre s-ar destrăma ca o masă subțire și zdrențuită de gluten în apele mării. Craterul își creează el însuși, sub ochii noștri, oamenii de care are nevoie.

Comisia biologică a fost însărcinată să găsească un compromis între alimentarea fluidă și cea solidă cerută de organismul marianilor – eventual un lichid foarte vaporos sau un eter ușor lichefiabil, care să nu împiedice evoluția normală și atât de

rapidă în fundul mării, a anatomiei și fiziologiei omenești.

Și spre a nu jigni conștiința marianilor, cărora li se recunoștea o putere de muncă dusă până la jertfă spre folosul celorlalți oameni, s-a hotărât să fie chemați și ei la serbările publice din Hawai și să aibă același drept de vot. Tot atunci s-a instituit și tradiția ca Președintele să ia în căsătorie, pentru un an, o Mariană.

Când a sunat gongul grav, în Mariana n-a fost auzit de nimeni. Larma cuptoarelor din fund, detunăturile ciocanelor și baroaselor, scrâșnetul ferăstraielor în metale, bubuiturile înnăbușite ale trenurilor care soseau și porneau din vârful Orașului piramidă, înnăbușiră cu desăvârșire sunetul gongului și vestea lui îngrozitoare. Munca mergea mai departe în atelierele negre din jurul Craterului și ostenită, echipa de serviciu aștepta ora 24, spre a fi schimbată. Oamenii știau că la Hawai fusese o serbare publică și la Teatru se dansase – dar niciun marian din echipele în repaus nu se dusese la Hawai. Locurile în Teatru rezervate marianilor rămăseseră goale. Directorul general al Orașului, inginerul Xavier, om alb din Hawai, mutat mai de mult în Mariana pentru nesupunere la regulamentul Aptitudinilor – căci se ocupa în taină cu rotirea stelelor, cu mecanica cerească –, se ținea și el departe de Capitală.

Xavier se ivea rar chiar între oamenii de muncă din etajele de jos ale Marianei, unde se aflau atelierele.

Ce anume urmărea inginerul cu studiile și experiențele lui tainice? Nu știa nimeni.

Înainte de ora 24, când se schimbau echipele, Iran, fost miner, acum inginer secund, părăsea biroul de

comandă și se apropia respectuos de ușa inginerului Xavier. Apăsa un buton o dată, prelung. Apoi ridica ochii spre cei doi butoni de sticlă deasupra ușii. Dacă se aprindea butonul albastru, număra cinci secunde și intra. Dacă scăpăra butonul roșu, Iran se întorcea în biroul de comandă și alte 24 de ore supraveghea ordinea Orașului, producția atelierelor, plecarea trenurilor.

– Iran, zicea parcă inginerul Xavier prin lumina roșie, nu te supăra că nu te primesc nici la capătul acestei zile, cum nu te-am primit nici ieri și nu te primesc de câteva săptămâni. Dacă ești tu la biroul de comandă, sunt sigur: toate s-au împlinit întocmai și oamenii – mai cu seamă cei din Hawai, Cap-Verde și Ceylan – trăiesc în fericitele lor abstracții. Rezervele metalice și alimentarea cresc vertiginos cu fiecare secundă. Îți mulțumesc, Iran, îți mulțumesc în numele Omenirii. Mă încredințez în fiecare zi, înaintea orei 24, când zăresc scânteia lămpii mici care te vestește, ce mână norocoasă am avut luându-te sus, din mină. Îți aduci aminte? N-am cerut sfat niciunui inginer din Comitetul politic și nici n-am voit să primesc în Mariana pe cel mai bun elev al școlii politehnice din Hawai. Am coborât din etaj în etaj, am luat la rând și am cercetat toate atelierele, de la suflătorii de sticlă până la săpătorii din fundul celor cinci tunele. Căci am înțeles, Iran, că cel mai bun inginer în Mariana va fi nu cel mai iscusit matematician, ci marianul cel mai aproape de materialele pe care le frământă. Și când te-am zărit în fundul tunelului care străbate inima insulei Borneo, mânuind târnăcopul electric singur, în fruntea echipei uriașe, am simțit că pe tine te căutasem. Erai despuiat, Iran, acoperit de sudoare și cu zgură îmbâcsită în părul negru al goliciunii. Te-am întrebat cum te cheamă. Tu ai răspuns, privindu-mă ne-ncrezător de sub sprâncenele încruntate, ca pe un intelectual hawaian ce eram: „Iran mă cheamă, dar de ce? Eu

sunt marian“. Și mi-ai întors spatele, să pornești mai departe sfredelul de aluminium și târnăcopul cu dinamită. Ceilalți mariani s-au temut de îndrăzneala ta, pe care socoteau c-am s-o iau drept insultă. „Gorila“ e poreclit, zise un marian ca să mă-mbune. Noi așa îi zicem, Gorila, pentru că e acoperit tot de păr și brațele lui sunt atât de lungi…“ Te-am luat cu mine în vârful Marianei, în birourile administrative și toți marianii erau încredințați că te voi pune în lanțuri și te voi trimite în Hawai să fii electrocutat, împăiat și expus în Muzeul anatomic al monstruozităților. Dar eu, Iran, te-am făcut ajutorul și prietenul meu. Încă o dată, iartă-mă că nu te pot primi nici acum. Bănuiesc, vrei să-mi comunici câteva întâmplări de însemnătate mai curând socială decât tehnică: anume, că marianii au început iar să mănânce zgură și pământ și echipa a treia, care lucrează sub insulele Filipine, a fost găsită întinsă jos, fără viață. Toate cadavrele sunt cu intestinele îndopate de cocs și ochii bulbucați, ieșiți din orbite. Cam același lucru s-a întâmplat și cu oamenii din echipa întâi de la cuptoarele B 3, dar în loc de cocs ei au băut oțel topit. Știi bine, Iran, că împotriva acestei nebunii nu putem face nimic alta decât să ne-nchipuim că e poate o filozofie și înțelepciune supremă a naturii, ne-nțelese nouă. Nu erai tu însuți un mâncător de rădăcini carbonizate?… Nu râvnești adeseori să mă părăsești și să te robești iar în vreuna din echipele care scormonesc măruntaiele insulelor, să dai și tu peste copacii îngropați și putrezi de milenii, cu fructe de păcură dulce și amețitoare? Ce crezi că aș mai putea face împotriva bieților noștri mariani?“

De data aceasta însă deasupra ușii inginerului-șef se aprinse butonul albastru! Iran respiră adânc și, cu liniile feței înmărmurite într-o seriozitate care se apropia de spaimă, deschise ușa.

Găsi pe Xavier în fața difuzorului, privind distrat, cu mâinile lui mici împreunate la spate și parcă topite în trup, la discul în viteză. Iran voi să rostească ceva, dar inginerul Xavier micșoră, ca și cum ar fi clipit din pleoape, de câteva ori lentilele mari ale ochilor lui albaștri. Iran se opri locului și voi să se-ntoarcă. Dar Xavier zise liniștit, fără a-și desprinde mâinile de pe trup:

– Nu pleca, Iran. Nu e nicio taină și nu mi se pare nici prea interesant. S-a anunțat Hawai. Poți asculta și tu. Să vedem ce-au mai iscodit domnii din Capitală, de socotesc atât de folositor să stea de vorbă și cu Mariana.

Râse încet.

Apoi, desprinzând o mânuță de la spate, repetă semnalul, nițel enervat parcă de această neașteptată pierdere de vreme:

– …! – …! – …!

Și rosti la microfon, fără a-și putea ascunde un ușor accent de ironie:

– Da, Mariana!…

Difuzorul vesti Capitala prin trei fluierături scurte și începu să vorbească:

– Hawai! Aci Președinția!… Gongul grav a sunat de mai bine de patru minute.

– De patru minute?… exclamă Iran fără voia lui și ridică repede o mână în aer.

Gongul grav: Moartea Președintelui!

Xavier privea cu aceeași seninătate a ochilor albaștri discul pe care se ivise chipul oacheș, cu

gene lungi, al fiicei Președintelui:

– La noi în Mariana nu se aud sunetele prea delicate. E… neapărată nevoie de prezența mea? zise cu aceeași ușoară ironie.

– Nu merită sunetul gongului grav această mică osteneală?…

Și pleoapele cu gene lungi ale fiicei Președintelui se lăsară-ndurerate pe chipul ei prelung, întunecat, de mariană. Glasul fetei fusese parcă și mai adânc.

Xavier răspunse rece:

– Adevăratul conducător al Orașului este inginerul Iran. Se știe doar la Președinție că eu sunt mutat aci, în Mariana, mai mult disciplinar. Te salut, domnișoară, și-ți trec pe Iran care se află tocmai alături de mine.

– Nu, nu, inginer Xavier! Tatăl meu te așteaptă pe dumneata! strigă puternic, dar de data aceasta și mai grav, înfrigurat, glasul de contraalto al Oliviei.

Xavier, fără a-și clinti mânuțele încorporate trupului ca două aripioare, tăcu o clipă și zise scurt, cu jumătate glas, lui Iran:

– Treci la aparat. Eu cobor la uzine.

Xavier făcu doi pași spre ușa ascensorului și se opri. În vârful piramidei adăsta trenul electric care străbătea distanțele-n vid cu viteza sunetului. Inginerul se întoarse și, ridicând privirile lui mari, albastre spre Iran, zise liniștit:

– Îmi vei face raportul la întoarcere, Iran. Deși mi se pare că e-n zadar, că de-acum înainte totul va fi în zadar…

ÎNTRE DOUĂ TIMPURI

Bătrânul Pi, într-un fotoliu larg, respiră greu. Ochii par și mai mari în figura ovală subțiată, strâmtată parcă de apropierea morții. Din vreme în vreme flacăra magnetică a privirilor crește, ca și cum energia care mai există în ființa muribundului s-ar aduna toată, speriată, în ochi. O ușoară roșeață încinge atunci obrajii bătrânului Pi – și dacă ceasul n-ar fi al morții s-ar crede că o bucurie neașteptată înviorează inima Președintelui.

Pendula mare din perete alternează lin în cutia prelungă.

În jurul muribundului stau în reculegere, respect și teamă, inginerul Whitt (poate viitorul Președinte), inginerul Filister, șeful laboratoarelor alimentare din Ceylan, Santio, subșeful uzinelor electrice din Cap- Verde, Dr. Harwester, șeful Comisiei biologice și – lângă umărul bătrânului Pi – Olivia, în rochia ei scurtă, galbenă, cu chipul speriat, cu lacrimi mari în gene.

Pendula își numără singură, liniștit, clipele.

– A fost vestit și Xavier?… întreabă muribundul, abia auzit.

Bătrânul Pi a mai întrebat de câteva ori de Xavier și i s-a răspuns. Acum nu mai răspunde nimeni.

Lipsa inginerului Marianei jignea pe Whitt mai mult decât pe toți ceilalți, căci adăstarea aceasta da lui Xavier o însemnătate pe care desigur nu o avea.

– Vrei să mai semnalizezi o dată în Mariana, Olivia? zise bătrânul.

Privind-o, zări lacrimile ei mari în gene. Bătrânul lăsă capul în piept.

Doctorul Harwester își clinti pântecele mare, ca și cum ideile lui porneau de-acolo și zise cu glasu-i răgușit:

– Domnule Președinte, Xavier, dacă ar fi voit, ar fi sosit de mult. Ar fi mai bine să deschideți ședința numaidecât, deoarece fiecare clipă pe care o pierdeți… adică vreau să spun pe care o pierdem…

Bătrânul, fără a ridica privirile, șopti:

– Xavier nu vine. Îmi pare rău. Foarte rău.

Și, după o clipă de tăcere, bătrânul Pi urmă, silindu-se a vorbi cât mai tare:

– Nu mi-a fost dat să dispar liniștit și împăcat din scaunul acesta, ca iluștrii mei predecesori, încredințând Guvernatorului orașului Hawai marele diamant al Președinției și mâna copilei mele, cum a statornicit tradiția milenară, de când trăim în adâncul apelor.

Bătrânul Pi tăcu, ridicând până-n dreptul ochilor diamantul uriaș pe care-l purta la degetul mic al mâinii stângi.

– Am fost sortit să despart cu existența mea două Timpuri. N-ați înțeles oare că Omenirea nu va mai putea trăi multă vreme în fundul apelor?… Ne-am construit Orașele aci, pentru că în miile de

generații nu s-a iscat un singur creier în stare să ne ducă într-o planetă nouă, sub un Soare nou, înflăcărat. Soarele nostru e roșu de mii de ani și, când se va stinge de tot, nu va mai putea fi văzut decât ca o lună, prin lumina altor astre. Cum de a lăsat Omenirea să-i scape printre degete materiile radio-active pe care totuși le-a mânuit atâtea secole?… Le-am pierdut printre degete – și nu ne-au mai rămas decât plumbul, fierul și alte câteva metale, tot atât de moarte. Dacă nu izbutim să evadăm din fundul apelor, din aceste închisori de sticlă, pierim. Omenirea, din nenorocire, a părăsit de mult, dinainte de dispariția elementelor radio-active, problema descompunerii atomului. Cu ce forță am socotit noi că vom putea străbate distanțele interstelare?… Cine s-a mai gândit să caute Omenirii alt lăcaș?

Și Președintele privi chipul fiecăruia din jur.

Nu răspunse nimeni.

– Ne-am aclimatizat, ca orbii. Am strâns rezerve metalice și electrice, ca avarii și surzii. Am instituit cea mai simetrică organizație socială, după ce am stârpit din sângele nostru toate instinctele terestre. Suntem fericiți, ca niște muți și idioți. Ne adunăm în teatrele din Hawai să aplaudăm zadarnice spectacole. Avem Carnavalul submarin, de fiecare An Nou și ne minunăm de noi înșine, ca niște gușați. Dar cine, de mii de ani, mai cugetă la o evadare – la marea evadare din Moarte? Unde e mintea și închipuirile Omului?…

Inginerul Whitt, uimit de furia muribundului, se plecă spre urechea doctorului Harwester și întrebă:

– Nu-i face rău?…

– Nu, inginer Whitt, răspunse bătrânul Pi înainte ca doctorul Harwester să fi vorbit. Nu, nimic nu-mi

face vreun rău de aci înainte. Socotelile mele se încheie peste câteva minute. Dar nu pot îngădui să mai treacă pe acest fotoliu în locul meu un îngâmfat tot atât de neclintit, de stupid ca mine și predecesorii mei. Au fost mai isteți, mai pătimași, mai oameni acei barbari din epoca terestră care străbăteau mările și oceanele furioase în câte o scorbură de copac mânată de o zdreanță umflată de vânt: imaginația lor descoperea Continentele. În loc să fi cercetat stelele, sublimii noștri părinți ne-au mutat în fundul apelor! În loc să căutăm să scăpărăm aici, în fundul apelor, un mic soare nou, dacă nu izbutim cu niciun chip să evadăm, căci în fiecare atom se repetă jocul Universului cu miile lui de constelații – noi am organizat Clopotele Pneumatice ale raselor muribunde!… Plecați! Plecați!… Nu pot să mai văd pe nimeni! Duceți-vă!… Vreau să mor singur! Nu țin să mai joc comedia Onorurilor și să iau parte la mascarada trecerii Puterilor președințiale în mâna unui urmaș tot atât de sterp și nevolnic ca mine!…

Inginerul Filister, șeful Alimentației, deși roșcovan, se roși parcă și mai stacojiu, întrebându-se:

– A înnebunit Președintele?…

Bătrânul Pi se clinti în fotoliul în care păruse înmărmurit și cu ochii mari deschiși, purtându-i ca o conștiință peste cei de față, zise neînduplecat:

– Omenirea nu mai are nevoie de niciun Președinte!… Ea așteaptă un Mântuitor. Din clipa aceasta, începe Timp nou. Cine va veni după mine?

Și bătrânul nu se mai clinti. Farurile ochilor se stinseră pe-ncetul și în curând în chipul lui, de un oval desăvârșit nu mai trăi decât surâsul de gheață al morții, ivit pe nesimțite.

– A murit! A murit! zise doctorul Harwester înspăimântat.

Toți ceilalți rămaseră nemișcați. Olivia îngenunche și își lăsă fruntea pe mânuța albă a mortului. Nu mai plângea. Niciun fior nu-i mai scutura trupul tânăr. Pătrunsă de duhul care schimbase ființa atât de cunoscută a tatălui ei în altcineva, Olivia încerca să simtă măcar din frigul miinii lui, prin fruntea ei înfierbântată, că bunul tată fusese totuși…

– Ce încurcătură!… izbucni inginerul Filister, ridicând mâinile în sus. La așa ceva nu m-am așteptat!… Ce e de făcut?… se întoarse el către Whitt.

Guvernatorul general al orașului Hawai, după o clipă de gândire, zise cu glas energic:

– Domnilor, în această clipă unică în istoria Omenirii, dați-mi voie să salut cu adâncă venerație amintirea Președintelui Pi, conștiința înaltă pe care noi, cei din jur, nici nu o bănuiam. Alături de trupul lui neînsuflețit, în grelele împrejurări politice în care ne-a lăsat, vom găsi poate mai lesne prilej de bună înțelegere. Să nu discutăm deci ideile marelui dispărut, care ar putea provoca dezbinări în sânul Comitetului, ci să ne mulțumim a-i urma exemplul de devotament și să lăsăm Adunării Anuale a Omenirii dreptul de a alege un Președinte fără de care cred că…

Și privi spre Olivia.

Dar Olivia încă nu se ridicase de lângă mort.

Situația era gravă. Orașele trebuiau vestite că Președintele încetase din viață – dar se putea oare arunca asupra Omenirii spaima din ultimele cuvinte rostite de Pi? Toate vrăjmășiile care

mocneau ascunse ar ieși la iveală. Materiile prime din care Cap-Verde și Ceylan își țineau uzinele și laboratoarele ar înceta a mai pleca din Mariana, iar locuitorii din Orașele teoretice și aristocrate ar pieri în câteva zile de foame și frig. Și la urmă, lăsați în voia instinctelor lor barbare, ar pieri și marianii.

Inginerul Whitt, spre care se îndreptau privirile tuturor, zise răspicat:

– Omenirea are nevoie de un Președinte. Eu nu mai am acest drept. Puterile supreme trec astfel asupra Comitetului politic. Suntem aici trei, doctorul Harwester, inginerul Filister și cu mine. Să dăm puteri depline prietenului nostru Santio asupra Orașului electric. Suntem deci patru. Inginerul Xavier din Mariana…

Doctorul Harwester interveni împăciuitor:

– Xavier trebuie vestit despre cele întâmplate, sunt încredințat că va veni.

– Da, cred că va veni… zise și Olivia. Îl voi vesti eu, din nou.

Și trecu in încăperea de alături.

Santio întrebă încet pe Filister de la Alimentație dacă într-adevăr crede în existența unor lucrări tainice, în manuscrise, ale fostului Președinte.

Filister dădu din mâini agitat:

– Dacă a rămas sau nu vreun manuscris de pe urma bătrânului Pi? Eu nu cred. Ceea ce știu însă precis e că Președintele Pi ne-a lăsat moștenire turbarea și furia în care a murit! Asta ne trebuia nouă?… N-a fost în stare să atingă măcar vârsta de 40 de ani, ne-a încurcat axiomele alimentare și, pe deasupra,

toată rânduiala politică. Nouă ne trebuie un Președinte, și el ne recomandă un salvator!… Parcă salvatorii se găsesc așa, pe toate drumurile!… De ce n-a fost el un salvator?

Santio tăcea. Deși privea în jos, ochii lui oblici, mongoloizi, zăreau tot ce se petrecea în jur. Ca inginer al Orașului electric, nu-l preocupa decât mersul neîntrerupt și precis al turbinelor. Își da seama totuși că vreo câteva idei ciudate, cu totul străine de roți, curele de transmisie și wolți, stăpâneau acum cu neobișnuită forță destinul uzinelor.

Doctorul Harwester, între timp, făcuse Președintelui injecția de marmorificare neagră și cerceta cu luare-aminte în ochii mari deschiși ai mortului. Inginerul Whitt urmărea, alături de doctor, evoluția înceată a împietririi.

După câteva secunde, inginerul Whitt întrebă încet:

– Nu crezi că ar trebui multiplicată doza?… Evoluție prea lentă…

Doctorul nu răspunse. Aplecându-se mai mult asupra mortului, pipăi ochii cu degetul, atent. Apoi răspunse:

– Nu. Doza multiplicată l-ar pulveriza într-o oră. Evoluția înceată a marmorificării lui e firească. Președintele Pi se descompunea din viață. De aceea nici n-a putut ajunge până la 40 de ani. Să-l acoperim.

Și-l învălui ea ca pe o statuie într-un cearceaf alb în fotoliul din care, pietrificat și negru, nu se va mai ridica niciodată.

– Va mai putea fi șlefuit?… întrebă aproape neliniștit inginerul Whitt.

Doctorul, după o clipă de gândire, răspunse cu jumătate glas:

– Cred că nu… în orice caz, înainte de a-l instala în cripta Președinților, vom încerca să-l șlefuim cu o soluție acidulată.

Apoi tăcură amândoi.

O liniște grea domnea în camera mortuară.

Inginerul Whitt zise doctorului la ureche:

– Cred totuși că e o greșeală chemarea lui Xavier.

– Da?… se miră doctorul. Situația e destul de încurcată.

Whitt răspunse tot printr-o întrebare:

– Crezi că e-n interesul superior al Omenirii ca locuitorii Marianei să hotărască destinul nostru în aceste împrejurări, cu același drept ca ceilalți oameni?

Și tăcu, adăstând cuvântul doctorului. Dar cum acesta tăcea îngândurat, inginerul Whitt adăugă:

– Unde am putea ajunge, dacă am fi siliți să ascultăm pe Xavier?…

În aceeași clipă se deschise ușa. Olivia, palidă ca în clipa morții tatălui ei, intră și zise cu respirația tăiată:

– Nu… nu… El nu vrea să vie!… O! Dar e absurd!… De ce nu mai vrea? Zice că nu-l mai interesează nimic…

Și, acoperindu-și fața cu mâinile, izbucni în hohote de plâns ca un copil. Toți tăceau. Doctorul Harwester, cu o bucurie sinistră pe care nu încerca măcar s-o ascundă, zise:

– Era de așteptat…

Olivia izbucni:

– De ce era de așteptat, doctore? Și de ce vă bucurați atâta?… Xavier n-are nevoie de politica din Hawai, dar toate orașele au nevoie de Xavier. Voi înșivă ar fi trebuit să vă duceți să-l chemați pe Xavier, nu să mă lăsați să-l chem și el să nu vie. Nici n-a voit să mă mai audă. L-a pus la aparat pe ajutorul lui, pe Iran…

Si, zărind deodată cearășaful alb, ea duse amândouă mâinile la gură, într-un țipăt de disperare:

– L-ați acoperit și pe tata!…

Inginerul Whitt se apropie și voi să ia mâna fetei. Dar Olivia și-o trase brusc, ferind-o, privindu-l cu ură.

– Domnișoară Olivia, zise Whitt cu glas împăciuitor, nimeni dintre noi nu e vinovat de purtarea și credințele inginerului din Mariana. Ce putem noi face împotriva voinței lui?… Ce poți face dumneata?… El a fost exilat în Mariana din aceeași pricină: revolta împotriva tuturor rânduirilor superioare ale Omenirii. Știi bine.

Filister izbucni furios și răgușit:

– Și de ce să-l așteptăm anume pe Xavier?… Să ne-nchipuim că nu mai e… Ca Manido!

Olivia, cu ochii plini de lacrimi, privi uimită, aproape speriată pe cei din jur. Apoi șopti încredințată că totuși adevărul, deși cu neputință de dovedit, era de partea ei:

– Și se va putea face, fără Xavier, vreun lucru de seamă?…

Inginerul Filister zise răspicat, spre a pune capăt acestei scene penibile:

– Domnișoară Olivia, noi alegem pe inginerul Whitt, Președinte al Comitetului politic, mai mult nu putem. Până la alegerea unui nou Președinte al Omenirii, dumneata ești liberă. Alegerea unui Președinte nu se poate face fără votul unanim al Orașelor, adică și al Orașului Mariana. Domnișoară Olivia, *nu există altă soluție.*

Se făcu tăcere. Toți așteptau răspunsul Oliviei.

Dar cum să spună Olivia că alegerea unui Președinte al Comitetului politic va împiedica alegerea unui Președinte al Omenirii după acel principiu suprem cerut de Pi în ceasul morții? Comitetul politic va fi totdeauna de partea Peședintelui lui – și va sili celelalte Orașe să-l aleagă neapărat.

Cum să destăinuiască teama ei că Whitt, care va fi cu siguranță ales acum, va deține puterea și asupra Marianei, pe care în câteva secunde o va putea asfixia și otrăvi – la cea mai mică bănuială împotriva lui Xavier?… Cum să dea pe față marea credință în Xavier a bătrânului Pi, care presimțindu-și cu mult înainte sfârșitul, se spovedise fetei lui și murise în revoltă și disperare?

Inginerul Santio ghici din turburarea Oliviei că nu era stăpână pe toate mijloacele ei și ascundea

lucruri prea însemnate pe care nu le putea da încă pe față. De aceea, după o clipă de gândire, zise:

– Refuzul colegului din Mariana de a veni între noi e dureros și penibil. Eu propun să lăsăm deocamdată vacant locul de Președinte al Comitetului politic. Și până la o hotărâre care trebuie să țină seama neapărat de dorința din urmă a Președintelui Pi, propun ca domnișoara Olivia să ocupe scaunul președințial.

Nimeni nu avu curajul să turbure liniștea care urmă cuvintelor lui Santio. Nimeni nu cuteză să se-mpotrivească. Inginerul Whitt privi către Santio cu ochi mari, în care se concentrase toată puterea voinței lui.

Să fie Santio mai de mult un tainic partizan al inginerului Marianei?

Dar în tăcerea care acorda Oliviei dreptul asupra ființei ei și asupra destinelor Omenirii, răsună blând și totuși hotărât glasul copilăresc al fetei:

– Voi ține cu nepărtinire și luare-aminte locul tatălui meu. N-am decât 13 ani. Dar nu mai veghează mintea și voința mea – ci a lumii. *Nu trebuie să murim!*… Tata m-a sortit aceluia care va mântui Omenirea, îl aștept.

POVESTEA VIEȚII E UN CERC

În biroul lui, a doua zi, inginerul Whitt se simți dezorientat.

Îi lipsea ceva.

Olivia?…

Deasupra mesei lui de lucru zbârnâi de două ori. Whitt se-ndreptă spre ușa care da în laboratoarele mari și adăstă. Ușa se deschise și, cu o fiolă-n mână, se ivi Lucia, secretara.

– Putem felicita pe domnul Președinte?… surâse ea, cu ochii mari ca două lacuri de apă verde, în chipul oval cu fruntea bombată și albă ca de fildeș.

Mâna-i tremura și licoarea albăstruie din fundul eprubetei se clătina ca altă simțire.

Whitt, cu ochii în jos, tăcu. Chipul lui alb, se încruntă puțin. Lucia băgă de seamă. Puse fiola pe masă și se lipi de el. Cu mânuțele ca două flori cu cinci petale albe mici pe umerii lui, îl privi drept, adăstând să ridice ochii, să-i citească sufletul. Și, cu o furie neobișnuită, aproape instinctiv, Whitt o cuprinse cu brațele-i mici și tremurând o apăsă puternic de el. O clipă înmărmuriră amândoi, unică ființă cu două capete apropiate. Fulgerul mut trecu odată, cutreierând scurt făptura lor înlănțuită, și

Lucia rămase nemișcată. Apoi, suspinând ușor, voi să se depărteze. Whitt o privi drept:

– Lucia, te-am chinuit…

– O! Nu! Whitt!… Dar când știu că un an vei avea pe Olivia care e mai mult mariană, îmi închipui că poate după aceea mă vei prefera – că mă preferi de pe-acum. Oricând vei voi, Whitt, mă poți chema la tine. Oricând!

– Iubire?… Într-adevăr, Lucia?…

Lucia privi în jos rușinată, gânditoare, apoi, ridicând capul, zise:

– Poate că da, Whitt, fără să vreau, Whitt, fără să știu. Am ajuns să cred că noi femeile suntem ființe inferioare: *tragem înapoi,* cum am mai fost. Mergem înainte numai întrucât ne iau bărbații cu ei, Whitt. Lasă-mă să te iubesc – o, mai cu seamă acum când simt că te pierd!

Whitt nu răspunse. Lucia puse iar mâinile mici pe umerii lui, dar nu se apropie. Privirile ei îl învăluiră într-o dulce neliniște. Cu blândețe Whitt se desprinse. Soneria de la ascensor îl chemă. Avea o întâlnire cu doctorul Harwester, pe care-l bănuia vinovat de disperarea care ucisese de curând pe inginerul Manido de la Electricitate.

Ce se petrecea? Era într-adevăr moartea atât de aproape?…

– Nu stau mult la doctorul Harwester, zise încet. Te mai găsesc?… De când a murit bătrânul Pi nu mai pot suferi să rămân singur. Nu e ciudat?…

Lucia răspunse:

– Eu nu plec, Whitt. Te aștept aici și după schimbul echipelor. Și să vii înapoi voios! Îmi dai voie să te îmbrățișez?… Cum făceau soțiile credincioase acum o sută de mii de ani!…

Cu această glumă în care tremura totuși un adevăr, Lucia își lipi ovalul rece al chipului de ovalul parcă și mai rece al lui Whitt.

Coborând spre doctorul Harwester, inginerul Whitt se încrucișă cu ascensoarele în care oamenii, cântând în cor, se duceau spre Laboratoare. Era ora cinci dimineața, când răsărea odinioară Soarele aproape alb de incandescență deasupra munților, mărilor și orașelor de piatră de la suprafața Pământului.

Ei nu știau – nu știau încă!

Doctorul Harwester, pântecos, cu fața apoplectică, ieși întru întâmpinarea inginerului Whitt. Îl bătu pe umăr cu bunăvoință:

– Nu-ți face inimă rea, Whitt! Al tău e viitorul! Olivia va renunța singură la Președinția care nu-i folosește la nimic și se va grăbi să-și aleagă repede soțul, de care, te asigur, sângele, glandele, părul ei fierbinte de mariană are mare și urgentă nevoie! Fetele negre n-au suferit niciodată de prea mult intelect și instinctul lor n-a fost niciodată îndestul de satisfăcut, hahaha!… Vino repede să vezi niște peștișori, Whitt, să juri că sunt oameni mici. Numai privirea lor e cam idioată…

Cu brațul miniatural pe după grumajii inginerului Whitt, doctorul îl duse prin câteva săli cu bolnavi care așteptau să fie operați, apoi coborâră trepte în spirală și se opriră într-o uriașă sală circulară, răcoroasă cu un mare bazin la mijloc și numeroase colivii acvatice în pereți.

– Medicii și doctoresele care lucrează sus, în sălile de operație și în farmaciile Institutului, cunosc acest admirabil refugiu marin?… întreabă inginerul Whitt.

– O! Nu!… De altfel nici nu i-ar interesa… Aci, în afară de dumneata, iubite Whitt, n-a mai fost până acum decât bătrânul Pi, câteva zile după alegerea lui a Președinte. Aci nu vine nimeni. E laboratorul meu secret.

– Alchimia dumitale?… zise ironic inginerul. Și ce minuni ai iscodit?… Să vedem! Am venit la dumneata, doctore, nu să mă cauți de vreo boală, cum ți-o fi spus secretara mea, chimista Lucia.

– Bănuiam că Lucia exagerează… râse doctorul.

– Am venit, urmă inginerul Whitt, să aflu părerea dumitale asupra nebuniei subite a sărmanului Pi și dacă e îndreptățită – din punctul dumitale de vedere – sinistra lui profeție care a tulburat toată ordinea noastră socială. Părerea mea o bănuiești și e strict științifică: atâta vreme cât Craterul din fundul orașului Mariana ne furnizează flăcări – și avem de pe acum oarecare rezerve metalice – civilizația submarină e în plin progres. În afară de melancolia care a cuprins câteva din personalitățile mai de seamă și de care, mărturisesc, mi-e teamă să nu mă molipsesc până la urmă și eu, cred că nimic nu amenință fericirea oamenilor. Eu nu vreau să mă las influențat de isteriile moderne. Ar fi nevoie poate de o mai esențială purificare a sângelui nostru de reziduurile străvechi, pământești, recunosc, dar ele nu mai sunt de mult un pericol prea serios.

Doctorul Harwester ascultă cu luare-aminte cuvintele bine cumpănite ale inginerului Whitt, în care regăsi îndrăzneața lui luciditate – dar nu avu curajul să ridice privirile. Foarte serios – el, care

de obicei trăia într-o veselie ne-ntreruptă, deși cam enervantă și provocând o febră rece –, doctorul Harwester răspunse:

– Whitt, de ce să discutăm lucruri atât de însemnate și, ca toate lucrurile însemnate, destul de triste?… Vino mai bine în partea asta a peretelui de cristal, să-ți arăt ceva minunat!

Stinse toate luminile. O clipă rămaseră amândoi în întuneric. Ca un zumzet îndepărtat abia se mai auzeau șuierăturile fine ale ascensoarelor, murmurul cu presiuni ritmice, îndepărtate, al ventilatoarelor Orașului.

Doctorul Harwester învârti un buton și un puternic reflector roșu, izbind peretele dublu de cristal, țâșni departe în apele Oceanului, ca un tunel care se pierdea în zare. După câteva minute se ivi în fluidul de lumină roșie o balenă mică. Apoi alte câteva și mai mici.

– Iată, inginer Whitt, ce a mai rămas din balenele de odinioară, mari cât un Oraș. Am izbutit să mă-mprietenesc cu vreo câteva din ele. Ne înțelegem de minune. Vin la mine ori de câte ori semnalizez cu roșu. Când izbutesc să vânez pești, poftesc balenele aici în bazin, în vizită. Ele cunosc bine drumul, pe dedesubt…

Și astfel, pe rând, cu luminile întregului spectru, doctorul Harwester arătă inginerului Whitt ultimele forme, minuscule și degenerate, ale viețuitoarelor marine. Numai câteva caracatițe crescuseră uriașe, ca niște copaci de ecuator din epoca întâi a Soarelui – și cu brațele lor aspre, lungi, se târau de-a lungul peretelui de cristal, flămânde de lumini.

Apoi doctorul Harwester stinse reflectoarele și aprinse luminile mici, puternice și albe din

coliviile atârnate în pereți. În fiecare, inginerul Whitt găsi câte o specie de pește ciudat, cu aripioare ca niște mâini, cu buze surâzătoare, neschimbat, cu o scăpărare îndurerată sau numai tristă și rece în ochii rotunzi, care parcă voiau să grăiască.

– Vorbește-le, Whitt. Nu-ți vor răspunde, dar te vor înțelege!…

Inginerul Whitt se-ntoarse, mai mult enervat decât obosit de cercetarea coliviilor și întrebă cu o învinuire:

– Doctore, ce e toată mascarada asta?…

– Credeam c-ai să-nțelegi singur. Mai e nevoie să-ți explic?…

– Nu-nțeleg nimic!

– Mă surprinde. Mi se pare, iubite Whitt, că nu vrei să-nțelegi!…

Apoi, mai mult cu răsuflarea, cu ochii mari deschiși, în care Whitt citi toate spaimele morții:

– Suntem la sfârșitul vieții, prietene Whitt! Bătrânul Pi n-a murit nebun! Căci nu e de ajuns, spre a trăi, să adunăm metale, să înmagazinăm energie electrică în acumulatori de plumb, să fabricăm alimente sintetice, nesimțitori la atingerea Soarelui, la înghețul Pământului și apelor în fundul cărora ne-am refugiat. Formele făpturii noastre se schimonosesc. Sângele se subțiază, carnea se topește pe noi. Nu e o întâmplare că mâinile omenești s-au redus și când le lipim de trup, par aripioare sau solzi. Peștișorii din colivii sunt o dovadă: ai băgat de seamă că au ceva din înfățișarea și sufletul omului submarin? De la 120 de ani, cât trăia altădată pe glob, omul nu mai

ajunge în fundul apelor decât până la 40. Femeile poartă fătul în pântece numai șase luni. Avem de curând cazuri de trei luni și cred că nu ne-ar fi greu să ajungem pe o cale biochimică la sarcini nu mai lungi de o săptămână. În sălile de ginecologie și obstretică se fac acum experiențe destul de înaintate. Vom izbuti! Știința și tehnica noastră ne vor duce și la această desăvârșire pe care o cere, o strigă, o țipă întreg organismul nostru, să-l ușurăm odată, după mii de ani de povară, de cea mai de seamă și caracteristică funcție a vieții care era nașterea. În curând vom procrea în utere de cauciuc la anumită temperatură, unde noi și iubitele prescrise de Comisia eugenică ne vom depune și amesteca, prin bună înțelegere, icrele. Hahaha!…

– Tocmai dumneata, doctore Harwester, care ai făcut atâtea lucrări și descoperiri însemnate în direcția procreării artificiale, te plângi de progres?…

– Mă plâng?… Deloc!… Eu nu mă plâng niciodată de nimic, prietene Whitt! Eu sunt vesel – cel mai chefliu dintre oameni!… Râd toată ziua! Uite râd și acum: ha! ha! ha!…

– Dar acest progres e fatal, doctore Harwester. Evoluția omenirii merge, din clipa ivirii ei pe Pământ, de la materie către spirit – la spiritul din care poate a purces. Crezi oare că e cu putință să ne oprim la mijlocul drumului, la o formă oarecare materială, oricât de subtilă, dar care e tot materie și nu încă spirit pur?…

– E fatal! Exact ce cred și eu!… Sfârșitul materiei și deci al vieții e fatal. Din ceasul în care omul a făcut marele progres de a se rupe cu desăvârșire de scoarța pământească și s-a mutat în Orașele de sticlă din fundul Oceanelor, evoluția lui până azi și

de azi înainte nu cunoaște stări pe loc și nici nu e cu putință s-o mai oprim într-un punct oarecare al vieții, pe care ne-am hotărât să-l credem culmea forței și frumuseții ei. Alimentarea sintetică, ajunsă la forma perfecționată a parfumurilor, a suprimat funcțiile organelor nutritive, a redus mădularele la un rudimet schematic și vom ajunge la stârpirea lor definitivă. Glandele nu mai secretează decât tot un soi de miresme, asemenea glandei craniane care a luat, prin dezvoltarea gândirii, proporții fantastice, în paguba trupului devenit nefolositor, purtat ca o vechitură și ca un apendice inform, leneș și infect. Îmi pare rău că, înainte de a coborî în această cameră circulară, unde controlez degradarea formelor vieții, nu ți-am arătat sus, în sălile medicale, caracterul bolilor contemporane.

– Le știu, răspunse inginerul Whitt. Ele sunt bolile condițiilor actuale de viață – și atât. E firesc ca oamenii tereștri, mult mai grosolani, să fi fost bântuiți de beteșuguri mai grosolane.

Doctorul Harwester ridică un deget:

– Care puteau fi lecuite, prietene Whitt. Bolile oamenilor submarini *nu mai pot fi lecuite.* Cum să redau viața protoplasmei care intră în descompunere din loc în loc, fără vreo pricină văzută sau știută, chiar în trupul ființei vii?… Cum să creez oamenilor o înfățișare cumsecade, când vin și-mi arată că li se usucă un braț, ca o algă, li se răsucește un picior ca un șarpe și începe ochiul să le curgă din cap, ca un melc? A mai părăsit vreun bolnav clinicile noastre? De la 36 grade temperatura sângelui omenesc a scăzut la 25 și scade, cel puțin o jumătate grad cu fiecare generație. Urcarea temperaturii artificiale a Orașelor nu ajută câtuși de puțin păstrării sângelui – cel mult creează o și mai mare diferență de căldură și de-aci numeroase cazuri de asfixie, care

par atât de inexplicabile. Sângele nostru era roșu pe pământ, de mult e trandafiriu și tinde aici, în fundul apelor, să devie alb, ca puroiul. Oamenii de odinioară ai progresului au părăsit scoarța tare și s-au mutat în oceane: ei au crezut că viața e o forță care, spre deosebire de toate celelalte ale Universului, nu se va subția și nu va pieri niciodată. Am ocolit însă aproape toată circumferința vieții și ne apropiam de punctul de unde am pornit: de amoeba din adâncul apelor mării E fatal! întocmai ce spuneai adineauri, inginer Whitt!… Ce puteau prevedea oamenii crescuți pe scoarță tare și, prevăzând, ce puteau face? Am cugetat adesea în fata pacienților mei întinși pe targă și care deveneau în câteva ceasuri reptile și moluște cu sânge alb și rece, că nicio prevedere n-ar fi folosi! la nimic. Să fi luat oamenii cu ei în fundul mărilor câteva herghelii de armăsari, elefanți, hipopotami și alte animale mari, cu sânge mult, fierbinte?… Sângele lor, oricât de roșu, după câteva secole s-ar fi răcit și albit și el. Să fi cultivat pe trupul viu al acestor monștri colonii de milioane de ploșnițe care au însușirea de a păstra și înmulți globulele roșii?… Dar cât putea ține în orașele noastre de sticlă această șmecherie cu furt și această dobândă?

Doctorul Harwester tăcu.

Tăcea și inginerul Whitt. Oare să fi pătruns și în conștiința lui credința că viața a ajuns la capăt și ceea ce el socotea semn al unei supreme civilizații este numai o putreziciune strălucitoare și o agonie cu ultime pâlpâiri de mucegai? Nu. Căci după o clipă de gândire, inginerul Whitt zise revoltat:

– N-aș fi crezut niciodată, doctore, că-n înfățișarea dumitale voioasă și plină de sănătate sălășluiește atâta mâhnire și suferință. Om de știință, adică de încredere, dumneata ai mai curând un suflet

nesigur de astrolog, o minte neliniștită de mag. Te-am pierdut și pe dumneata!…

Doctorul Harwester, măsurându-l cu o privire pătrunzătoare, voi să răspundă. Dar gândi că e de prisos. Lăsă capul în jos.

Inginerul Whitt adăugă:

– Mi se pare, doctore, că sunt singurul om care mai crede că destinul lui nu s-a-ncheiat! E trist totuși, doctore Harwester, să rămână cineva optimist singur în toată omenirea…

– De ce? Rămâi optimist mai departe, prietene Whitt!… Îmi pare rău că nu pot fi și eu!… Mi-ar ajuta să privesc mai ușor viața stingându-se și aș muri cu seninătatea cu care altădată oamenii se culcau și adormeau.

În ascensorul care-l ducea spre laboratoare, inginerul Whitt se simți copleșit. Nebunia bătrânului Pi, care cerea urmașilor lui o urgentă sforțare, o încordare de geniu grăbită, rapidă, pentru mântuirea vieții, nu era deci nebunie, ci conștiință. Oare nu cumva singurătatea inginerului Xavier din Mariana avea același înțeles misterios ca și veselia și pofta de viață a doctorului Harwester?… Și atunci, ce rost mai au învrăjbirea și îndârjirea de acum – când sunt cu toții meniți sfârșitului apropiat?

Lucia îi ieși înainte, vestind că echipa s-a schimbat, iar bărbații și femeile au luat înainte de plecare baia de lumină împotriva somnului. Inginerul Whitt abia asculta. Era palid.

– Niciun accident?… întrebă el deodată.

Și așteptă răspunsul ca o revelație.

– O! Whitt, știi bine că avem totdeauna o pierdere de 10% din materialul omenesc, la fiecare schimb de echipe. De vină e serviciul eugenic care nu mai supraveghează atât de strict calitatea indivizilor procreatori și mai cu seamă îngăduie de-o vreme încoace nașterile urgente, după sarcini prea scurte. Ar trebui să te ridici, Whitt, să ceri măsuri de îndreptare.

Inginerul, fără a se așeza la biroul său, cu ochi mari deschiși privi în ochii verzi, de o inteligență atât de delicată și gingașă a Luciei, ca și cum afla pentru întâia oară aceste întâmplări atât de obișnuite și cunoscute.

– Da, da, zise inginerul repede, voi interveni!… Voi interveni numaidecât!… Serviciul nașterilor s-a birocratizat, iar doctorul Harwester se ține de glume și de farse!

Lucia zise, crezînd că-l liniștește:

– O! Whitt, cred că e o stare generală. Nu suntem persecutați numai noi. Și la Alimentație procentul pierderilor e aproape 10%. La Electricitate, la marii Generatori, s-a luat mai mult măsura ca fiecare om în serviciu să fie dublat de un om în repaus, pentru orice eventualitate. În Mariana accidentele de muncă sunt mai mici, după câte am aflat. Dar marianii suferă de viciul unei alimentații ordinare și dau și ei o mare mortalitate.

Inginerul Whitt abia asculta.

– Lucia, zise el deodată, punând mâna mică pe umărul ei alb, oamenii din laboratoarele noastre mor… vreau să zic… mor tot așa?…

– Da, răspunse Lucia, apropiindu-se. O! Whitt!… De ce ești azi atât de preocupat? Atât de străin parcă?

– Oamenii noștri cad jos, cu ochii mari deschiși?… Cad jos, cu picioarele muiate?… șopti inginerul Whitt la urechea Luciei, care, întunecându-și pe nesimțite luminile verzi ale ochilor, lipise răcoarea ființei ei subtile de trupul lui rece.

– O! Whitt! dragul meu – noi nu vom muri niciodată!

Și tăcută, cutremurată de un fior, își duse flacăra verde a privirilor în ochii lucizi, nemișcați, ai bărbatului. Apoi se depărtă cu un suspin și, privind în jos;, zise:

– Whitt, de ce nu vrei să-mi îngădui să fiu mamă?

Și, după ce rosti acest gând, prinse curajul să ridice ochii și să zică rugătoare, dar hotărâtă:

– Copilul nostru, Whitt!… Îl voi purta în mine nouă luni, ca mamele de altădată! El nu va cădea din picioare, fără putere, ca al celorlalte mame!…

Dar inginerul nu răspunse.

Se îndreptă spre biroul lui și scrise câteva rânduri. Apoi semnaliză la un aparat cât un ceasornic de buzunar. Când în inima ceasornicului scăpără odată, albastru, vorbi:

– Santio, te felicit pentru ideea pe care ai avut-o la întrunirea Comitetului politic. Olivia pe scaunul bătrânului Pi e într-adevăr ca și inexistentă. Dar situația nu poate ține la nesfârșit.

Inginerul se întoarse către Lucia și șopti mai mult cu răsuflarea, repede:

– Semnalizează la Serviciul biologic. Cheamă pe doctorul Harwester.

Apoi din nou, spre Cap-Verde unde vorbea cu Santio:

– Nu ești de părere să ne adunăm din nou?… Cât mai curând! Să luăm în sfârșit cunoștință de testamentul politic și științific al fostului Președinte. Este inadmisibil ca un astfel de document să rămână în stăpânirea Oliviei, a cărei mentalitate avem tot dreptul s-o bănuim: ea e jumătate Mariană. Vestește pe Filister, la Ceylan. Cu doctorul Harwester vorbesc eu, chiar acum, Xavier?… Din parte-mi aș fi bucuros să vie. Dar crezi că va veni? E un personaj bizar. Suntem înțeleși? La ora 23, la Președinție, după spectacolul de-aici, din Hawai.

Lucia, care chemase pe doctorul Harwester, făcu semn inginerului Whitt să se grăbească.

Whitt se ridică repede de la locul lui și se îndreptă spre semnalizatorul în fața căruia se afla Lucia. Dar se răzgândi și, oprindu-se, șopti:

– Vestește-l: la ora 23 la Președinție. Au consimțit și ceilalți. Nu vreau să-l mai văd, să-l mai aud!

Și în vreme ce Lucia încunoștința pe doctorul Harwester de întrunirea urgentă a Comitetului politic, inginerul Whitt scrise cu mâna înfrigurată pe o bucată de hârtie câteva rânduri.

– E de acord, zise Lucia apropiindu-se de Whitt. Va veni. A spus că nimic nu-l amuză mai mult ca întrunirile Comitetului politic. O! Whitt! Petreceți acolo într-adevăr atât de bine?…

Dar inginerul nu răspunse, ci se ridică în fața Luciei. Îi întinse hârtia și zise, privind încruntat în jos:

– Acum am nevoie de toată luciditatea minții. Tu mă tulburi. Iată aci un concediu mai lung. Poate fi prelungit. Preumblă-te prin Hawai, Ceylan, Mariana – unde vrei. Când ne vom revedea, cred că vom fi amândoi vindecați de aceste naive preferințe sentimentale. Adio, Lucia!

Secretara luă hârtia cu un gest de care nu-și dădu seama și ochii ei mari, verzi, umezindu-se în adânc, se stinseră pe-ncetul.

– Adio, zise Lucia fără a se mai lipi de el, privindu-l drept în ochi. Te voi iubi, Whitt, și fără să te văd. Adio!

DOCTORUL MORȚII

La ora 22, în vreme ce Teatrul cel mare din Hawai, plin până la ultimul loc, răsuna de aplauze, în palatul președințial, la ușa Oliviei, se auzi o bătaie ușoară. Fata președintelui, în aceeași rochie scurtă, galbenă, cu brațele goale, grumajii și picioarele bronzate parcă de soare, întrebă surprinsă, cu glasul ei aproape băiețesc:

– Cine e?…

Și se ridică din scaunul de metal să deschidă.

Era doctorul Harwester.

– O! Doctore, ce drăguț din partea dumitale că ai venit să-mi ții de urât, acum când sunt atât de singură! Prietenele mele joacă în balet. De mult nu mi s-a mai întâmplat să fiu la ora asta acasă, și nu pe scenă. O! E greu să ții locul Președintelui și cine știe câtă vreme voi mai fi silită să-l țiu!…

Doctorul tuși încurcat, bombănind ceva.

Olivia, cu obrajii înroșiți și c-o enervare pe care nu și-o putea ascunde, întrebă:

– Doctore, vrei să vedem și noi spectacolul?

Fără a mai adăsta răspuns, se-ndreptă spre peretele lateral și puse în funcție aparatul de televiziune. Dar pe discul învârtitor se ivi numai imaginea

publicului care aplauda în picioare, frenetic, în fața cortinei lăsate.

– Prea târziu, șopti îngândurată Olivia. Spectacolul s-a încheiat.

Opri aparatul și, apropiindu-se cu pași mici, repezi de doctorul Harwester, zise cu mâinile prelungi, oacheșe, împreunate pe sânii mici:

– Mi-e frică, doctore!… Ce se va mai întâmpla peste câteva minute?… Ai cercetat bine toate hârtiile tatei?…

Doctorul Harwester zise, răgușit și tărăgănat:

– De hârtiile Președintelui Pi cred c-ar fi mai bine nici să nu pomenești. Ne-am aprinde paie în cap, degeaba. Deși nu mă pricep la fizico-chimie cine știe ce și aproape deloc în matematică, mi se pare că notițele pe care mi le-ai încredințat spre cercetare erau mai mult niște jocuri ale bătrânului. Nu cred să fie de vreun folos.

– Dar le-ai adus? întrebă Olivia. Vreau să le predau toate, până la ultima bucățică de hârtie, Comitetului politic. Nu, nu, doctore Harwester, nu vreau să fiu bănuită că am ascuns pentru mine o singură formulă sau cifră, ca s-o dau apoi cuiva, ales anume de mine. N-am decât un gând, doctore: al tatălui meu, care a murit în spaima că ne pândește moartea.

Doctorul Harwester ascultă în tăcere, privind chipul prelung, serios, al Oliviei. Cum se făcea că această gingașă făptură, cu sânge de mariană caldă, străbătută de toate instinctele dansului, avea o conștiință atât de vie? Dacă trupul ei se trăgea din Orașul focului, sufletul îl moștenise de la bătrânul Pi, întreg. Și, cuprins de o teamă tainică,

doctorul Harwester tuși, pregătindu-se parcă a destăinui ceva.

Dar nu mai avu vreme. Lumina becului portocaliu se aprinse deasupra ușii de două ori: Comitetul politic aștepta.

Olivia, urmată de doctorul Harwester, care părea și mai pântecos și mai umflat, ca amenințat de apoplexie, intră în biroul de lucru al fostului Președinte. Inginerul Whitt, Filister, Santio, Xavier se apropiară și sărutară pe rând mânuța oacheșă a fiicei Președintelui. Cu obrajii încinși de emoție, cu pleoapele în jos și cu umbrele subțiri ale genelor mult mai lungi ca genele, Olivia se așeză în fotoliu.

– Cine a luat inițiativa acestei întruniri?… întrebă șovăind Olivia.

– Eu, răspunse inginerul Whitt, privind-o în ochi.

– Te felicit, inginer Whitt, zise Olivia. Ai sentimentul răspunderii noastre.

Inginerul Whitt era încredințat că Olivia îl va întreba de pricina grabei lui și va avea deci prilejul, înaintea oricăror neînțelegeri, să grăbească chemarea Orașelor pentru alegerea unui Președinte. Dar Olivia era preocupată de alt gând, pentru ea mult mai însemnat.

Aruncând o privire celor din jur, zise:

– Tata a murit, precum știți, disperat. Grija viitorului omenirii nu l-ar fi putut tulbura în asemenea măsură până la capătul vieții, dacă nu și-ar fi dat seama că mântuirea noastră e pe trei sferturi o himeră. Soarta a voit ca tata să nu atingă nici vârsta de 40 de ani. Era poate anul nădejdii lui, căci tata a lucrat fără știrea nimănui la

sfărâmarea coeziunii moleculare și la captarea energiei interatomice. Era singurul mijloc, după credința lui, să se simplifice funcțiile Orașelor submarine, să se revitalizeze organismul omenesc în decadență, să evadăm poate din închisoarea apelor, fie sfredelind scoarța Pământului, ca să ajungem mai aproape de sâmburele de foc – cum a crezut la-nceput –, fie părăsind globul pământesc și zburând în altă Constelație, cum i s-a părut mai rațional în ultimul timp.

– Unde e manuscrisul? întrebă scurt inginerul Xavier și se ridică de la locul lui.

Olivia îl privi, uimită de această grabă sau neîncredere, și răspunse:

– Manuscrisul îl veți avea îndată. Nu știu cum trebuie să procedez. Calculele tata n-a mai avut răgazul să le ducă până la capăt – și de aceea poate a murit atât de trist. Cui să încredințez acest manuscris?… Poate că tata, în ceasul din urmă, dacă ar fi fost de față și inginerul Xavier din Mariana, v-ar fi predat tuturor manuscrisul – spre a duce mai departe laolaltă cercetările. Să fac altfel, ar fi nedrept. Dar chiar în acest caz, întreb: Voiți să lucrați laolaltă?…

O tăcere prelungă urmă cuvintelor Oliviei.

– Nu, nu se poate! murmură în sfârșit Filister. Societățile anonime culturale și cooperativele științifice n-au dus niciodată la cine știe ce ispravă.

Olivia îi privi pe toți, adăstând. Neprimind niciun alt răspuns, zise:

– Doctorul Harwester vă va preda fiecăruia în parte câte o copie după manuscrisul neterminat al tatei. Originalul rămâne aci și poate fi cercetat de oricine, oricând.

Dar în aceeași clipă doctorul Harwester, parcă mai palid ca de obicei, vorbi cu acea răceală care era seriozitatea lui:

– Domnilor colegi și prieteni, manuscrisul pe care l-am cercetat era alcătuit din petece de hârtie cu ștersături atât de numeroase încât… încât am socotit că nu va fi de niciun folos – și l-am ars.

La uimirea justă a celor de față, se adause spaima Oliviei, care abia avu puterea să silabisească:

– Doctore… cum?

Inginerul Xavier, care-și păstrase sângele rece se înclina în fața fiicei Președintelui:

– Îmi dați voie să mă retrag?…

Dar Olivia nu-i întinse mâna, căci nu înțelesese cuvintele lui.

Întorcându-se către Filister, întrebă:

– Lampa cu opt conuri ai distrus-o cumva și dumneata?…

Inginerul Filister puse pe masă, în fața Oliviei, un fel de ochean de cristal în care se îmbucau opt conuri, înlăuntrul cărora scăpăra câte un ac de platină, în spirală…

– Lampa aceasta cu opt filamente, lămuri Filister oftând adânc, nu poate sluji la niciuna din fazele de fabricație ale gazelor alimentare. Cred că bătrânul Pi a construit lampa cu totul în alt scop. Formula gazelor combinate înscrisă pe fiecare con al lămpii pare să-i fi slujit mai curând la experiențe de fizică. Ultimul con de altfel nu cuprinde nicio formulă…

Doctorul Harwester se apropie de masă, luă fără grabă lampa cu opt conuri, citi formulele și puse lampa la loc. Apoi zise, aproape cu nepăsare:

– Da… E lampa pe care am văzut-o desenată între petecele de hârtie ale Președintelui. Aceleași combinații de gaze: hidrogen, heliu, oxigen.

Santio luă și el lampa, o cercetă și, fără a o pune la loc, explică:

– Mi se pare că ideea Președintelui se poate ghici destul de ușor. Acest fir circulă pe o bucată de metal, desigur cu cea mai mică cifră de coeziune. Cele opt conuri sunt cu opt cuptoare, care cu opt gaze diferite, la anumită temperatură provocată de spiralele de platină, au menirea să desfacă progresiv atomii. Președintele n-a găsit gazul ultimului con…

Filister exclamă:

– Exact! Santio a văzut exact!… Dacă bătrânul Pi mai trăia încă un an, ducea descoperirea până la capăt!…

Xavier se apropie de masă. Citi cu luare-aminte formulele înscrise pe conuri. Apoi, desfăcând mânuțele albe de trup, ca și cum ar fi voit să se depărteze repede, zise:

– Bătrânul Pi, trăind încă un an, ar fi inventat lampa descompunerii atomilor, dacă într-adevăr există în Univers fluidul necesar ultimului con. Există?

Pe chipul Oliviei, a cărei frumusețe în bucurie la apropierea lui Xavier se deschisese o clipă ca o veche floare tropicală, trecu o umbră.

– Tata avea multă încredere în dumneata, inginer Xavier, și dumneata nu știi oare decât să te îndoiești?

Xavier privi în ochii Oliviei și gândi fără să grăiască: „Bătrânul Pi iubea tocmai puterea îndoielii mele“. Și întrebă tare:

– Cine ia lampa?…

Santio zise liniștit:

– Lampa trebuie lăsată în seama inginerului Whitt. În laboratoarele lui de chimie va găsi mai repede gazul sau combinația de gaze necesare ultimului con, unde materia intră în dezagregare.

Olivia, dreaptă ca o sabie brumată, răspunse numaidecât:

– Nu, Santio, descoperirea gazului atrage după sine prea multe puteri și drepturi. Nimeni nu poate avea dreptul întâietății decât cu învoirea tuturor. Neagă cineva acest drept inginerului Whitt?…

Niciun răspuns.

Olivia mai întrebă o dată și se uită cu speranță la Xavier.

Xavier nu răspunse.

Olivia, cu obrajii ușor aprinși, ca și cum prin această renunțare era dăruită lui Whitt, zise:

– Inginer Whitt, îți înmânez lampa tatei. Îți urez succes și te felicit. Camarazii dumitale te socotesc întâiul între ei.

– Dacă-mi dați voie! Dați-mi voie!… zise doctorul Harwester, cu o răgușeală plină de goluri și, mișcând din mâini, își făcu loc. Trebuie să

mărturisesc că nu-nțeleg câtuși de puțin toată această mascaradă! Nu, dragii mei, nu! Destinul nostru nu e afară de noi, ci în noi – și cu noi s-a isprăvit! Am ars peticele de hârtie ale bătrânului Pi, care suferea ca și voi toți de aceeași închipuire, visând, ca un protest, o reîncepere a vieții. Le-am distrus degeaba, văd, căci urmele halucinației lui le-ați găsit și voiți să le duceți mai departe. Noroc bun!… Dar eu nu mă amestec. Am mai rămas cu un dram de bun -simț și, dacă e să pier, cel puțin să nu pier blestemând și urlând ca nefericitul meu prieten!…

Olivia îl întrebă aproape cu frică:

– Și ce crezi că trebuie să facem, doctore? Să ne sinucidem numaidecât, ca să ne lecuim de mâhnire? Să pierim ca să nu disperăm?

Doctorul Harwester răspunse înveselit:

– Să ne sinucidem? Hahaha!… Ar fi o prostie și mai tristă decât nebunia bătrânului Pi. Dimpotrivă, să trăim, domnișoară Olivia! Să trăim! Să ne mișcăm, să cântăm, să dănțuim!… Alegem Președinte numaidecât pe cineva dintre noi, care să nu mai fie torturat de viitorul Omenirii niciodată, întrezărit sau ghicit de închipuirea lui înfierbântată, halucinată – ci să vegheze numai la ordinea muncii Orașelor. Domnișoară Olivia, dumneata, la Teatru, îți vei relua locul în fruntea baletului. Să lărgim dreptul la dans, ca toate fetele Orașelor să danseze cu rândul, în balete noi, pe scena teatrului din Hawai. Muzica să devină obligație universală: toți bărbații să alcătuiască orchestre parțiale pe laboratoare și ateliere, care să poată fi reunite în orchestra universală a Omenirii. Toate Orașele să devie scenele aceluiași teatru, viața întreagă – o simfonie și un dans. Iar pentru ultimele clipe, când vom simți că scade și

luciditatea inteligențelor noastre, să împărțim tuturora fiolele cu esență și opium și morfină, ca murind să ne topim în cel mai voluptuos vid de viață. Ar fi singurul sfârșit demn de oamenii care au preschimbat acest glob de stânci și noroi într-o bijuterie cerească, ei care au dat protoplasmei inițiale virtuțile gândirii electrice. Cunoașteți, cineva din dvs., un mai savuros sfârșit de bal bioiogic și solar?…

Întorcându-se ironic către inginerul Whitt, zise:

– Pune-te pe lucru și găsește gazul 8!… Și, după ce-l vei găsi, mântuie această Omenire putredă, mut-o în constelația Orionului sau în fundul Pământului, unde, intrând în mlaștini să orăcăim ca broaștele, să ne amestecăm cu mormolocii… Oac! Oac! Oac! Inginer Whitt, Oac! Oac! Oac!…

Și, într-un hohot de râs, dând din mâini ca și cum ar fi voit să se scuture de un haz care-l prea irita, doctorul Harwester se îndreptă spre ușă.

În urma lui rămase o tăcere grea.

– Nu putem lua în serios această batjocură, zise deodată indignat inginerul Filister. Noi avem nevoie de fapte, nu de idei! Eu produc fiole cu arome alimentare, inginerul Xavier metale, inginer Santio electricitate, inginer Whitt formule chimice. Trebuie să producem – restul nu ne interesează.

Urmă o discuție asupra țelurilor Președintelui Pi, căutarea unei Constelații noi sau adâncirea Omenirii în Pământ, mai aproape de sâmburele de foc. Inginerii Whitt și Xavier se arătară adversari neîmpăcați: directorul general al Capitalei credea că cea mai apropiată planetă dincolo de Pământ putea fi mortală pentru circuitele electrice ale celulelor noastre, acordate pentru sistemul solar.

– Nu trebuie să părăsim Pământul!… a încheiat inginerul Whitt.

– Și dacă ne părăsește el?… a întrebat Xavier. Pământul ne părăsește de mii de ani și noi ne încăpățânăm să ne ținem de el. Coborârea în fundul apelor a fost o greșeală. Trebuie să evadăm!…

Dar asupra acestei discuții plutea spiritul batjocoritor, distrugător, al doctorului Harwester.

Toți cei de față simțeau că zămisliseră numai un joc de vorbe: Oamenii erau încă prizonierii apelor și ai morții apropiate.

Înainte de încheierea ședinței s-a redactat un comunicat pentru Orașe:

„Comitetul politic discută continuarea unei descoperiri a fostului Președinte. Locul președințial e vacant. De rezultatele descoperirii și utilizării ei depinde soarta Omenirii“.

Fu întâia recunoaștere publică a cataclismului apropiat.

În camera ei mică și galbenă cu perdele albastre, după ce-și luă baia de lumină care-i împrospăta nervii. Olivia găsi tot baletul: pe Maria, Bebi, Laurența, Felonia, Nadia, Sonia – și „plevușca“, fetele-eleve.

– Ce e cu voi?… întrebă Olivia palidă și întinzându-le mâinile, prietenește.

Toate vorbiră odată, cu glas mâhnit. Olivia nu înțelese nimic.

– Ce spuneți?… întrebă ea din nou.

Fetele răspunseră cu glas și mai ridicat, tot mâhnite.

– Nu, așa nu-nțeleg nimic, zise Olivia, intrând în mijlocul lor. Pe rând! Ce e, Maria?… Vorbește!

Dar în locul Măriei vorbi Sonia, prietena Oliviei, cu trupul alb ca zăpezile eterne și ochii albaștri, mari, subliniați cu violet dedesubt, cu negru subțire – sprâncene – deasupra:

– Olivia, fetele sunt mâhnite că ai fugit din balet și pe nedrept. De ce n-ai venit astă seară la Teatru? Președintele n-a fost încă ales și tu nu ești încă soția nimănui… Fetele nu vor să mai joace fără tine!

Olivia îmbrățișă repede câteva din micile prietene și zise tuturora:

– Fetelor, trebuie să jucați!… Ce vor zice oamenii? Și pe urmă ce veți face voi? Adevăratele dansatoare joacă mai mult pentru ele, nu pentru

cei care privesc. Voi veni și eu printre voi, dar mai târziu. Ne-mpăcăm? Da?

Și le-mbrățișă.

La plecare le duse până la ușă.

Aci apucă brațul lung, alb, mlădios și rece al Soniei, șoptind:

– Tu rămâi, Sonia. Puțin! Puțin!… Apoi îți dau drumul! Da?…

Sonia nu răspunse, ci privi a mustrare, cu limpedea melancolie albastră a ochilor mari deschiși, ochii adânci ca de noapte, cu gene lungi ai Oliviei.

Când rămaseră singure, Olivia întrebă, luând amândouă mâinile prietenei:

– Cum a fost muzica?…

– Absurdă. N-a priceput nimeni nimic. Compozitorul cel nou e din Ceylan, un anume Aligator. Iată muzica lui: Peisagiu terestru – bate vântul prin plantațiile de cafea; dansul șerpilor – apare Zeița Luminii (Eu). Vrajă. Un șarpe de culoarea cafelei (trebuia să fii tu, Olivia) se ridică până la ochii zeiței. Se privesc. Se înțeleg. Apogeu: Șarpele Pământului și Zeița Luminii se topesc într-o îmbrățișare nesfârșită. Vânturile cântă. Plantațiile adie.

– E frumos, Sonia… De ce nu ți-a plăcut?…

Sonia privi în jos:

– Ai lipsit tu.

Și cele două brațe, ca doi șerpi albi se întinseră mlădioase și viclene, s-o îmbrățișeze. Dar Olivia scăpă c-o săritură.

– Nu, Sonia!… Nu mai e voie!… Sunt mireasă!… Făgăduită Președintelui!…

Și râse în cascade grele, ironică.

Sonia își retrase brațele într-un dans de jignire și întrebă cu buze subțiri, rele:

– Inginerul Whitt?

– O! Nu e inginerul Whitt!…

– Atunci Filister? Santio?… Îți plac ochii mongolici ai lui Santio?

– Nu, Sonia, nu e nici Santio!…

Sonia gândi o clipă… întrebă:

– Inginerul din Mariana? Cum îl cheamă? Nu l-am văzut niciodată. Am auzit că e o gorilă păroasă…

– Xavier?… Nu, Xavier nu e gorilă, Sonia! Dimpotrivă! E om ciudat și ascuns, Xavier. Nu știu dacă-mi place mai mult ca ceilalți… Dar mie nu mi-e îngăduit să vreau pe cineva, Sonia. Eu trebuie să fiu soția Președintelui un an, oricine ar fi. Dar până acum nu e nimeni, Sonia! Sunt încă a ta…

Olivia, privindu-și pe sub gene prietena iubită, adăsta acum una din îmbrățișările pătimașe ale făpturii ei de gheață. Dar Sonia sta locului, mistuindu-și gelozia. Apoi deodată, ferindu-se, își acoperi fața cu amândouă mâinile într-un hohot de plâns fără lacrimi, disperat, torturat, ca o pierdere pentru totdeauna.

– O! Sonia… zise Olivia și se apropie de ea, încercând s-o desmierde. Ce înseamnă asta?… Se poate? Pentru un bărbat pe care nici nu-l știu încă, nici nu-l vreau! Își mai dau seama bărbații ce înseamnă iubirea?… Știi bine, Sonia, că eu pe tine te voi dori, pe tine te voi iubi – oricând, totdeauna!…

GAZUL 8

Va găsi inginerul Whitt gazul 8?…

După ce întrebarea fu discutată de toți locuitorii Orașelor, în ascensoare, la Teatru, fu aproape uitată. Oamenii nu văd prea aproape. Oamenii uită repede.

Inginerii celor trei Orașe însă nu uitau. Ei n-aveau dreptul să uite. Mai cu seamă Santio, care furniza electricitate. El știa că turbinele funcționau complet numai în epocile de lună plină. Mările agitau iar valurile – slab – și zămisleau încă forțele electrice necesare vieții Orașelor. Descoperirea gazului 8 și punerea în funcție a lămpilor Pi ar da orașului Cap-Verde rang de Oraș teoretic, ca Hawai, și ar ușura și munca silnică a oamenilor din Mariana. În locul turbinelor greoaie, ținute aproape de suprafața apelor – cu atâtea jertfe omenești –, oamenii ar suge electricitatea din materia descompusă, cu aparate mici, la fundul mării, comod. În scurtă vreme n-ar mai exista decât Orașe de rangul întâi și s-ar rezolva astfel și cumplita problemă a inegalității oamenilor. Ideea lui Whitt, săparea unor orașe noi în miezul tare al Pământului, i se părea lui Santio o utopie!… Speranța lui Xavier ca oamenii să zboare în altă Constelație, o nebunie!

Să se descopere gazul 8!

Și cât mai curând!…

Să se desființeze acele pericole uriașe, permanente, care sunt acumulatorii cu plăcile de plumb de sute de metri, rezervele de electricitate din transformatorii instalați ca o perpetuă dinamită la fundul orașelor.

Să vie gazul 8!…

Să se lucreze cu lămpile Pi – mici ca brichetele, dar cu puteri mai mari ca toți Generatorii!

Fiecare om înzestrat cu o mică scânteie Pi!…

Să vie gazul 8!…

Închis în laboratorul lui particular, unde nu voia să mai primească pe nimeni, inginerul Whitt examina încordat lampa cu opt conuri. Cât ar fi fost de folositoare acum manuscrisele fostului Președinte!… Directorul Orașului Hawai ar fi putut afla metoda pe care bătrânul Pi o folosise ca să ajungă la întâia formulă, principiul care l-a dus la a doua și ce obstacole noi s-au ivit străbătând cele 7 conuri, unde ideea s-a oprit și imaginația a murit… De bună seamă conul 8 trebuia să fie o culme, o izbăvire a celorlalte 7, căci nu era de închipuit să nu fi existat vreo simetrie a dificultăților – în conul 2, 4, 6 sau în conurile corespunzînd divizorului 3, ascunzînd o parte, dacă nu taina toată a conului 8.

Doctorul Harwester, spiritul hilar și sinistru care a ars manuscrisele bătrânului Pi, a pus astfel Omenirii cea mai mare piedică în drumul ei spre mântuire.

Inginerul Whitt a reluat experiențele de descompunere a atomului, examinând funcția specială a fiecărui con. Când a ajuns cu cercetările la cel din urmă, a băgat de seamă că electronii atomului se destrămaseră într-adevăr, dar pluteau

la o distanță destul de mare unii de alții fără să-și piardă coeziunea, precum sistemele astrale alcătuite din numeroase corpuri cerești își păstrează la oricât de mari distanțe forța de atracție și echilibrul între ele.

Aci se oprise bătrânul Pi: la slăbirea forței de atracție a electronilor din atom, dar nu la anularea deplină a atomului. Problema era unică. Ea nu se mai pusese în niciunul din cele șapte conuri, a căror funcție se mărginise la o eliberare graduală. Bătrânul Pi privise greutatea drept în față: destrămarea electronilor, definitiv. Glasul lui mai striga cu disperare: „Sfărâmați celula! Distrugeți atracția universală a primelor elemente!… Eliminați iubirea inițială care a împreunat întâiele existențe!…“

Inginerul Whitt își luase o însărcinare asemănătoare cu aceea de a se strecura între Pământ și Lună sau între Soare și Marte, spre a spulbera forța de atracție dintre ele – să spulbere el, întâiul, sistemul ceresc al unui atom, originea lumilor.

Dintr-un scurt calcul văzu că, pentru smulgerea din tovărășie a unui singur electron, i-ar trebui o forță electrică pe care n-ar putea-o produce toate mările Pământului. Și chiar de-ar izbuti să rupă din constelație un electron, se vor prăbuși oare celelalte?… Nu vor rămâne oare supuse aceleiași atracții centripete, cum dăinuiesc celelalte stele pe cer, din care cade una? Și pe care anume dintre electroni va trebui să-l momească spre a strica simetria întregii construcții și a prinde în brațe, ca niște stele căzătoare încărcate cu fluidul universal, toți ceilalți mici sori electrici?

Arhitectura unui atom – ce dedal!…

Ce făcuseră fizicienii până atunci?…

În acea construcție minuțioasă oamenii, iată, umblau și atunci, după milioane de ani de știință, ca într-o cameră întunecoasă, unde se lovesc cu capul de bezne și se-ncurcă între mici planete, cu rotațiile lor precise.

Atât se știa – adică nimic. Și, cu fiecare clipă, se apropia frigul – moartea Orașelor.

Cineva bătu la ușă.

Inginerul Whitt puse deoparte lampa bătrânului Pi – și se ridică de la masă.

Ostenit, uitând că dăduse poruncă să nu-l stânjenească nimeni, se-ndreptă spre ușă. O deschise cu un gest mecanic, gândind aiurea.

Era Lucia.

Whitt o privi cu uimire.

– Am venit să lucrez, Whitt. Concediul meu s-a încheiat.

– Cum? A trecut o lună?…

– De ieri. Te turbur? Pot să trec dincolo…

Whitt o reținu și îi destăinui repede munca pe care o începuse – întunericul în care intrase. Apoi începu să umble prin odaie gândind adânc și încordat. Se opri deodată și zise Luciei, fără s-o privească:

– Semnalizează la Președinție.

– Da. Anume?

– Depun lampa Pi. Gazul 8 este inexistent. Să se convoace Comitetul politic sau să continue experiențele altcineva, oricine… Eu am renunțat.

Și, cum Lucia voia să se-mpotrivească, inginerul Whitt o opri cu un gest scurt:

– Semnalizează, te rog, la Președinție. E absurd să ne batem capul ca să aflăm gazul 8 în câteva zile – și eu am avut nevoie de o lună ca să bag de seamă că nu se poate face nimic. Fiecare ceas de întârziere și tăcere adaugă la ridicolul în care mă aflu!

Lucia se apropie de masă și aruncă o privire iscoditoare asupra desenelor, ca și asupra lămpii cu șapte firișoare incandescente. Citi textul explicativ al lui Whitt.

Apoi rămase pe gânduri. Înțelegea. Gazul 8 era o utopic: nu cu un gaz sau o combinație oarecare de gaze se anulează nunțile, de la început de lume, a electronilor unui atom!

– O! Whitt, aici e nevoie de forță electrică, o excepțională forță, nu de gaze, ca în cele 7 conuri precedente… Ar trebui să-i telefonăm lui Santio.

Whitt râse:

– Ce? Să ne dea forțele electrice ridicate la pătrat pe care le-ar putea produce azi turbinele, ca să smulgem din cercul lui un biet electron?… E ridicul!…

Lucia gândi, apoi răspunse:

– De ce să smulgem noi electronul, Whitt? Electronii sunt destrămați. Există între ei o forță care-i ține acum la distanță unii de alții, desigur forță mai mică decât atracția dintre ei, dar totuși o forță. De smuls, nu-i vom putea smulge noi. Dar poate că e vreun mijloc să fortificăm tendința de evadare… Nu crezi?…

– Pompând electricitatea din atom?… întrebă Whitt ironic. Dar, Lucia, ăsta e tocmai scopul, să ne însușim electricitatea atomului, ai cărui electroni nu vor să se descleștеze!…

– O! Whitt!… Dacă m-ai iubi… – dacă m-ai iubi, sunt sigură că ai rezolva problema conului 8!…

Whitt râse:

– Asta da! – e într-adevăr o idee științifică!… Știi bine că admir inteligența ta simțitoare sau sensibilitatea ta inteligentă, nu știu cum să spun mai bine, dar nu înțeleg chinul pe care mi-l ceri, orbirea pe care o vrei de la mine…

– Să nu renunți azi, tocmai azi, când am revenit!

Whitt o privi lung, fără să rostească un cuvânt.

CAMERA CU VISE

În Mariana fiica Președintelui și prietena ei Sonia au fost primite în gara din vârful piramidei de Iran, a cărui înfățișare sălbatică, păroasă pe Sonia o îngrozi. Ea șopti Oliviei, pe când ieșeau în ascensorul personal al inginerului-șef:

– Toți în Mariana sunt atât de hidoși?… De ce m-ai adus aici, Olivia?

Olivia răspunse:

– Nu, Sonia, Iran nu e atât de urât pe cât ți se pare acum și e cel mai de seamă om din Mariana, după Xavier.

– Și Xavier?… Xavier seamănă cu Iran?

Olivia râse:

– La înfățișare nu. La suflet probabil da.

Inginerul Xavier ieși întru întâmpinarea fiicei Președintelui și a prietenei ei. Le salută c-un surâs care se ivea foarte rar în chipul lui, de obicei el plutind într-un vis lucid. Când atinse cu buzele mâna lungă, rece a Soniei mărturisi:

– Nu ți-am văzut niciodată mâinile dansând, domnișoară, dar le văd acum în închipuire și te felicit.

Olivia lămuri pe Sonia, care nu înțelegea:

– Inginerul Xavier vine foarte rar în Hawai și la Teatrul nostru niciodată. Pe mine mă vedea numai când îl chema tata.

– Paguba e a mea, zise Xavier.

– Vremea nu e pierdută, domnule inginer, zise Sonia. În fiecare seară Teatrul din Hawai e deschis oricui.

Xavier arătă pe Olivia:

– Mi se pare că am pierdut prilejul. Domnișoara Olivia nu mai poate juca!

– Vrei?… se-ntoarse către Olivia prietena gata oricând să danseze. Înainte de a pleca din Mariana să dansăm câteva minute pentru el și Iran, ajutorul lui, care și acum se uită la noi atât de încruntat!…

– O! Iran nu e încruntat! surâse inginerul Xavier. Cred că vă admiră, domnișoară Sonia. El n-a mai văzut ființă atât de albă. Din parte-mi, încântat de vizita dvs., nu vă pot oferi decât priveliștea minelor, a furnalelor, atelierelor și Craterul… Voiți să mă urmați?…

Olivia rămase o clipă gânditoare. Apoi, întorcându-se către Iran, zise cu prietenie:

– Iran, domnișoara Sonia, prima balerină la Teatrul Omenirii din Hawai, ar dori să vadă minele și Craterul. Eu le cunosc. Vrei s-o întovărășești și s-o lămurești?… Du-te, Sonia!

Olivia ținea să rămână singură cu inginerul Xavier.

În privirile mari, albastre, ale Soniei se iviră două vârfuri de stilet: gelozie. Dar surâsul candid, cald al ochilor întunecați, cu gene lungi, ai Oliviei îi spuse: „Tot nu crezi în mine?“

Și Sonia, salutând ușor pe Xavier, se îndreptă spre uriașul Iran cu amândouă mâinile întinse. Cu degetele prelungi ale dănțuitoarei îndreptate către el, marianul negru nu știu ce să facă…

– Degetele se sărută, îi șopti Sonia.

Dar nu-i mai dăduse răgaz și porni spre ascensorul oblic din fundul sălii.

Iran luând o privire de încuviințare de la Xavier, o urmă.

Când rămase singur cu Olivia, chipul surâzător al lui Xavier se-ncruntă. Fără asprime în glas, dar destul de apăsat, zise:

– Îți mulțumesc pentru cinstea prezenței dumitale, domnișoară Olivia. Dar ce caută la inginerul Marianei, membru în Comitetul politic, fiica Președintelui Pi? Este o neprevedere gravă. Căci nu trebuie să fii bănuită de nicio părtinire. Îți închipui oare că inginerul Whitt, în mâinile căruia se află o experiență hotărâtoare, nu știe unde ești acum?… Să punem toată această întâmplare pe socoteala prietenei dumitale Sonia – și tot ce poți face mai bine e să părăsești numaidecât Mariana.

Olivia fu cutremurată de un fior de furie și rușine. Dar se reținu. Surâse și apucă brusc mâna directorului Marianei.

– O! Nu te teme, Xavier! N-am venit să te compromit și nici mie să-mi fac vreun rău. Ar fi trebuit să gândești mai curând că nu vreo curiozitate ușuratică m-a adus aci. Dar n-ai avut de unde să mă cunoști îndestul ca să-ți dai seama că nu sunt mai prejos de gândul dumitale. Știu ce am de făcut, tocmai din puținul preț pe care-l pun pe mine însămi și din conștiința că e mai de preț idealul pe care am fost lăsată să-l slujesc.

Xavier întrebă rece:

– Atunci, ai venit să iscodești?

Olivia răspunse:

– Știi bine că nu e nevoie. În acest moment nu în lucrările dumitale se află soarta oamenilor, ci în ale altuia. Și tot ce se petrece în Mariana, Cap-Verde și Ceylan, văzut și nevăzut, se știe precis la Hawai. Cred că, spre deosebire de ceilalți ingineri, tata îți va fi destăinuit – pentru că avea multă încredere în dumneata marea taină a Capitalei: că oricare din Orașe, la un singur semn luminos ce pune în mișcare supapele de siguranță, poate fi otrăvit cu fosgen sau invadat în câteva secunde de apele Oceanului. Aceste puteri sunt acum în mâna mea. N-am nevoie să spionez, inginer Xavier!… În Hawai, la Președinție se știe tot.

Șeful Marianei privi drept, pătrunzător, în umbra genelor Oliviei:

– Nu-mi rămâne decât să bănuiesc – împotriva execrabilei păreri pe care o am despre nesimțirea mea – că… plac fiicei Președintelui, stăpâna de azi! E adevărat?… întrebă glumind Xavier, ca să înlăture discuția prea serioasă pe care o provocase.

– O! Nu!… Asta nu!… râse Olivia, arătând dinții mici, albi, și clătinând în bluza-i galbenă două naramze nevăzute.

Apoi foarte serioasă:

– Xavier, venind aci în Mariana n-am urmărit să vânez nici glume, nici complimente, ci preocupată de o idee mult mai însemnată.

Xavier tăcu, în adăstare.

Olivia urmă, silindu-se a înăbuși un suspin care-i îngreuia sufletul:

– Spre a nu părtini pe niciunul din conducătorii Orașelor care au același drept la locul meu și mai cu seamă pentru a sluji cum se cuvine gândul tatălui meu, am nevoie să fiu deplin lămurită.

– Cu ce-ți pot fi de folos? întrebă Xavier de-a dreptul. Toată Mariana, toate uzinele, minele și laboratoarele îți stau la dispoziție.

Olivia gândi o clipă și, ridicând privirile, zise tot atât de hotărâtă:

– Lămuririle, inginer Xavier, de care aș avea nevoie te privesc numai pe dumneata.

– Nu pricep, zise cu ochi și mai mari șeful Marianei. Trebuie să dau explicații asupra vieții mele intime? Asupra convingerilor mele politice? Ideilor mele științifice?… Cred că nimeni nu mă poate sili. Nu m-a întrebat nici Președintele Pi niciodată asupra acestor lucruri atât de…

– Dar dacă te-ntreabă fata lui?… îl întrerupse.

– Nu văd de ce. La ce i-ar folosi și de ce i-ar plăcea?

Olivia se apropie și mai mult de Xavier și, întinzându-i mâna măslinie, șopti:

– Vreau să fim prieteni, Xavier! Vreau să-mi arăți aceeași încredere ca tatălui meu! Mărturisește că, fără știrea nimănui, urmărești ca și tata o experiență științifică. Știu că-n odăile dumitale de lucru nu are voie să intre nimeni și că de vreme îndelungată Iran singur supraveghează munca în Mariana. N-ai venit să-l vezi pe tata în ultimul ceas al vieții lui. Tata te așteptа. N-ai voit să ceri ca

cercetările în privința gazului 8 să fie duse de o Comisie sau să ți se încredințeze întâi dumitale – de ce?…

Inginerul tăcea. În mânuța lui albă și rece ținea degetele lungi, fierbinți și oacheșe ale Oliviei.

Glasul ei șopti:

– Înseamnă pentru dumneata atât de puțin locul tatei, dreptul de a supraveghea Omenirea?… Aveai putința să înlături pe Whitt – de ce n-ai voit?… Nu sunt decât o mariană, știu, dar sunt fiica Președintelui, Xavier, și s-a întâmplat să fiu și cea mai bună dănțuitoare a Orașelor. Dreptul de a mă avea pe mine nu te-a neliniștit și ispitit de loc?… N-ai presimțit că, alcătuită din toate acestea la un loc, făptura mea ar putea fi o bucurie, o fericire deosebită?… Cine ești dumneata, Xavier, care nu mă vrei?

– Un om, Olivia, răspunse inginerul.

Apoi tăcu. Ochii fetei se umplură de lacrimi.

– N-am nimic de ascuns, Olivia, urmă inginerul. Și nu mă interesează destinele Omenirii. Bătrânul Pi știa. Discuția dușmănoasă cu Whitt în privința direcției viitoare a sforțărilor noastre, spre altă Constelație sau către inima Pământului, n-a avut niciun rost. A fost o simplă enervare pricinuită de dumneata.

– De mine?… zise fata, arătându-se, între sânii mici, cu un deget prelung.

– În Hawai nu mai calc. Încă o dată, destinele Omenirii nu mă interesează. E prea târziu.

– Nici destinul meu, Xavier?… întrebă Olivia cu glas de intimitate.

– O, desigur, dacă ar ține de mine! Dar destinul dumitale, Olivia, ține de altceva decât de preferința cuiva, nu?… Tot ce mai pot face acum, în adăstarea morții, e să privesc. Atât. Eu sunt tot ochi, precum alții sunt în vârful degetelor, ca dumneata, în nări ca Filister, în nervi ca Santio, în urechi ca Aligator, în viscere ca doctorul Harwester, în inteligența energică și sfredelitoare ca Whitt. Voluptatea mea e să văd și cred că în epoca terestră, când Soarele colora lumea, aș fi fost poet sau pictor. În Orașele submarine nu există culori și ochii noștri care au pierdut pleoapa s-au mărit atât de mult, pentru că ne amenință întunericul. De aceea privesc, nu vreau decât să privesc… cât mai pot, cât se mai poate.

– Ce mai e de văzut, Xavier?… Sunt numai patru Orașe… zise Olivia simplu.

– Țin să te lămuresc deplin, Olivia, astfel ca inginerul din Mariana să nu te mai neliniștească deloc și toți să se-ncredințeze, ca mine, că de la mine nu se mai poate aștepta nimic. Vrei să intri o clipă în odăile mele?… Să vezi și dumneata cu ce priveliști îmi încânt ochii, cu ce lucruri fără folos îmi pierd vremea…

Olivia înmărmurise. Îi fu frică deodată de acest om cu sufletul mai străin de durerile omenirii ca odinioară sălbaticul din cavernele terestre înarmat cu toporul de silex. Cine e acest om singur, atât de îngrozitor de singur și ce urmărește?

– Nu, nu vreau… șopti Olivia înspăimântată, ca și cum omul cu mânuța albă și privirile mari, albastre, de azur înghețat o ademenea în cine știe ce străveche și tainică peșteră s-o asasineze.

Xavier surâse.

Olivia se lăsă dusă…

Se pomeni într-o odaie cu pereții de oglinzi. Făpturile lor mișcătoare se răsfrânseră la nesfârșit într-un spațiu iluzoriu, care se înmulțea cu sine însuși în adâncime, micșorându-și pe nesimțite celelalte două dimensiuni – până când amândoi, Olivia și Xavier, se topiră într-un singur punct.

– Această priveliște, zise Xavier, e numai o minciună a spațiului, Olivia. Oglinzile mele sunt de fapt mult mai cuminți și înțelepte. Ele ascund un adevăr care nu se vede la lumină. Să sting lumina?…

– Nu, nu, acum mi-e frică de întuneric! se împotrivi Olivia.

Inginerul Marianei deschise ușa următoare. Tuburi de oțel de diferite grosimi fugeau ca șerpi încordați voind să scape în mare, în sus, dincolo de acoperișul de cristal.

– Sunt ocheanele mele, Olivia, zise aproape cu duioșie inginerul.

Și, privind cu încredere în chipul uimit al fiicei Președintelui, inginerul își trecu mânuța albă a dezmierdare pe luciul oțelului celui mai apropiat.

– O! Dar văd că ai și mobile antice în această odaie cu ocheane. La ce folosește divanul?

– Pentru dormit.

– Dumneata dormi?… întrebă Olivia uimită.

– Da, câteodată. E viciul multor mariani, știu. Dar când vei voi să vezi un spectacol într-adevăr fantastic, să-mi îngădui să te adorm câteva minute. Nu știu dacă viața pământească era totdeauna de invidiat și dacă oamenii submarini nu trăiesc mult mai rațional, scăpați de nesfârșite chinuri, scutiți

de numeroase crime. Dar visele oamenilor terești – ce răsplată! Ce biruință! Ce creație!… Această fantasmagorie fără pereche, în care se puteau citi misterele toate și toată povestea vieții omenești de la ivirea întâiei conștiințe, noi, oamenii submarini n-o mai cunoaștem și n-o mai putem vedea.

Tăcu. Apoi șopti:

– Ai voi să visezi odată?

Olivia, gânditoare, răspunse tot atât de încet:

– Mi-e frică.

Și după o clipă:

– Dar tot voi încerca!… Nu, nu singură, Xavier… În aceste tuburi mari păstrezi vise?…

Xavier privi tubul de o grosime uriașă, pe care Olivia îl măsura cu priviri uimite. Apoi trecu mai departe, între câteva tuburi subțiri. Dar Olivia îl rechemă:

– Xavier! Și zise hotărâtă: Arată-mi visele pe care le păstrezi în tubul ăsta mare!

Xavier desprinse o cască de telefon dintr-o casetă, o potrivi pe urechile mici ale Oliviei și făcu legătura cu tubul mare. Apoi, mânuind cu luare-aminte doi condensatori gradați milimetric, zise:

– Acest tub nu ascunde niciun vis, Olivia, Dar el are puterea să întoarcă din celelalte Constelații, printr-o împerechere a vibrațiilor lui cu vibrațiile ajunse până acolo, zgomotele vieții terestre, aproape de la începuturile ei. Auzi ceva?…

Și fixă condensatorii, cu atenție.

– O! Xavier!… Se aud rostogoliri de bolovani uriași, strigăte de durere, șfichiuiri de bice, răcnete, suspine adânci și plânsete prelungi – iar rostogoliri de bolovani… grăi abia silabisind Olivia, cu ochii închiși ca să audă mai bine.

Și, deschizînd pleoapele, întrebă:

– Ce e asta? Nu se poate vedea?…

– Sunt tânguirile robilor bătuți cu biciul, care, înhămați la lespezi, ridică piramidele egiptene. Nu, nu se poate vedea nimic. Imaginile au trecut dincolo mult de Constelațiile până unde poate bate unda mea alergătoare, să le aducă înapoi. Dar sunetul e mai leneș ca lumina și, deși sunt de atunci câteva mii de ani, îl mai pot întoarce de unde a ajuns. Culeg însă imaginile – destul de palide acum – de la începuturile epocii noastre oceanice. Vezi ceva?… O! lartă-mă… Să potrivesc ecranul…

Și inginerul Xavier, deschizând o ușiță din tub, trase o placă dinăuntru, pe care se eșafodau trei oglinzi în trei planuri, iar mai în afară – un ecran pătrat, de mărimea unei batiste.

– Ce e asta? murmură Olivia și se aplecă spre ecran. Văd colivii mari de bambus înșirate deasupra unui ocean. Suprafețe uriașe reflectând lumini puternice… În colivii, oameni – Xavier! Oameni care seamănă cu noi…

– Da, sunt Atlantizii, ființe superioare pe care i-au înecat plugarii revoltați rămași pe Continente.

– Nu! Nu vreau să mai văd! strigă Olivia și, întorcând capul, închise ochii.

Xavier scoase Oliviei casca de pe urechi și o puse la loc. Duse fata uimită între alte tuburi și se opri

în fața celui mai subțire. Potrivi oglinzile și scoase în afară ecranul mic.

– O priveliște ceva mai apropiată de noi. Valurile Oceanului Pacific.

Pe mica pânză călătoreau în aceeași direcție, încet, triste, abia ridicându-se de la suprafață, valuri puțin înspumate. Se opreau o clipă, ca spre a prinde răsuflet și porneau iar, în călătoria lor melancolică, mută și nesfârșită.

– O! Ce mâhnite ape… zise Olivia.

– Nu le mai cheamă nicio stea. Soarele și luna și-au pierdut aproape toată puterea. Sunt valuri, totuși. Eu le privesc mereu. Îmi închipui cum se zbăteau odinioară în uragane, cum alunecau repezi spre țărmuri pe care le ascultau bubuind, cu puternica lor dezmierdare.

– O, ce sărace ape… plânse-ncet Olivia.

– Vrei să vezi luna care le vrăjește?

Și, deschizând ușița unui tub alăturat, Xavier scoase ecranul dintre oglinzile în planuri.

– Ce albă și rotundă e!… Vreau să văd Soarele, Xavier!…

Inginerul aruncă o privire asupra cronometrului.

– E cam timpuriu, cred. Soarele se vede bine peste trei ore. Acum abia răsare.

– Vreau să văd răsăritul Soarelui, Xavier. Un răsărit de Soare!

Inginerul înclină una din oglinzi, mișcă din loc a doua și potrivi perpendicular a treia. Pe ecran se

ivi o pată mare, cărămizie, ca o rană de sânge închegat.

– Soarele…

– E cu putință?

Și, privind cu ochi mari, Olivia își împreună degetele prelungi, tremurânde.

– Da. E tot ce-a mai rămas din el. O rană aproape uscată. Acum abia răsare. În miezul zilei e mai gălbui. Tot cerul în jur e mânjit de puroiul lui. Îți zici atunci: „Mai bine să apuc… să moară…“

Și în tăcere, însinguraţi deodată de parcă mii de ani s-ar fi intercalat și spații nemăsurate între ei, cei doi oameni priviră cu inima strânsă răsăritul de Soare în agonie peste talazele Oceanului obosit.

– Mi-e frică!… țipă deodată Olivia, întorcându-se către Xavier.

Și, ridicându-se, apucă mâna lui mică, strângând-o puternic aproape de sânul ei, ca singura scăpare din frigul morții.

NOAPTE

În vreme ce Omenirea, prin geniul lucid al lui Whitt, își căuta mântuirea izbucniră întâile mișcări populare. Vag ajungea până la auzul lui, mai mult din spusele Luciei, că Orașele s-au răzvrătit. Începuse domnia anarhiei?… Nici nu era de mirare… Echipele din Ceylan și Cap-Verde de mult pizmuiau supremația Capitalei – care nu producea decât formule și dansuri. Minerii și turnătorii din Mariana porneau acum la lucru în formație de luptă, fiecare „batalion“ cu pancarte: „Trăiască Munca!“… „Jos Formula“… „Vrem egalitate“… „Trăiască republica independentă a Craterului!“… În Ceylan, pe zidurile laboratoarelor de produse alimentare, fuseseră lipite afișe cu: „Trăiască Ceylan, Orașul Mirezmelor!“… „Cine conduce Omenirea? Muzica și Parfumul!“ Cap-Verde, mai puțin răzvrătit, căci electricitatea nu îngăduie niciun fel de dezordine, cerea prin toate megafoanele, la răspântiile etajelor, la încrucișarea ascensoarelor, în sălile mari ale Generatorilor: „Energia creează Dreptul!“… „Vrem Congresul Orașelor!“… „Trăiască Forța“!…

Comitetul politic fu convocat de urgență. Nu răspunse la semnalizarea Președinției decât doctorul Harwester.

– Numai dumneata, doctore? îl întâmpină Olivia, de mult mâhnită de absența celorlalți. Și dumneata care nici nu te ocupi măcar de politică!…

– Mă interesează totuși, nu-ți închipui cât de mult, această ultimă zvârcolire a moluștelor umane, domnișoară Olivia!… zise doctorul și râse fericit, scuturându-și pântecele buhav. Sunt curios să văd ce idealuri vor mai iscodi în ajunul morții lor aceste ventuze, stele și bureți de mare!…

În biroul în care avusese loc ultimul consiliu al Comitetului, Olivia în rochia scurtă galbenă, cu mânecile până la cotul ale cărui gropițe erau parcă în mișcare, se preumbla disperată, descumpănită de această dezinteresare și absență a șefilor de Orașe. Să pună oare pe Wann să semnalizeze încă o dată și apoi încă o dată, mereu – până când domnii ingineri vor binevoi să se supună convocării din Hawai?… Era ridicol!… Să se ducă însăși la Whitt, la Santio, la Filister, la Xavier, să-i roage cu glas umil: „Fiți atât de buni și veniți până la mine. Sunt Președintă, mi se pare!… Provizorie, dar tot Președintă! Am să vă comunic lucruri de cea mai mare importanță, întâmplări cât se poate de grave!… Veniți?“ Ce comedie!…

Sonia, prietena, ședea în scaunul prezidențial, cu mâinile lungi întinse peste birou, ca în clipa de odihnă care premergeau sau urmau dansului. Chipul ei alb, senin și rece, nu mai urmărea, ca o lună, trupul oacheș al Oliviei. După o tăcere penibilă în care se auzi doar respirația ca prin bronhii veștejite, astmatică, a doctorului Harwester, Sonia propuse:

– Olivia, ce-ar fi să-l aduci pe Iran din Mariana aici, în Hawai, la Președinție? L-am cercetat și experimentat cu de-amănuntul atunci când mi-a arătat atelierele, puțurile și Craterul. Cred că ar fi mai energic decât semnalizatorul Wann… Iran e un marian viguros și credincios.

Olivia răspunse enervată:

– Rămâne de văzut dacă ar voi Xavier să-l lase pe Iran sau dacă Iran ar primi să se mute în Hawai.

– O!… Dacă vorbesc eu cu Iran!… zise Sonia, încredințată.

Olivia își privi cu uimire prietena, căutând să ghicească ceva. În seninătatea ochilor mari, albaștri ai Soniei nu sclipea decât aceeași seninătate de gheață. Dar grija Orașelor răzvrătite o cuprinse pe Olivia din nou. Mai dădu fuga o dată până la ușă, să semnalizeze, apoi se-ntoarse. Și în această împrejurare cumplită, din care nu știa cum să scape, făcu deodată ceea ce fac toate fetele naive: plânse.

Sonia, în tăcere, o privi îndelung, ca un spectacol: plăcut. Gândi: „E mariană“. Apoi zise încet:

– Toți marianii plâng. Și Iran plângea…

Doctorul Harwester, în fața acestei copilării disperate, nu se putu reține și, apropiindu-se, dezmierdă zulufii negri, clătinați de plâns, ai Oliviei.

– Nu plânge pentru idei politice, domnișoară Președintă! izbucni el. Crede-mă că sunt ochi întristați degeaba!… Vrei să mă duc eu la membrii Comitetului? Le trag o săpuneală, să mă pomenească!… Ce, se joacă de-a viitorii Președinți? Nu mai răspund la semnalizarea fiicei lui Pi?… Le arăt eu lor!… Le trec o fiolă pe la nas de-i adorm ca pe niște curcani!… Curcanii, domnișoară Olivia, erau niște galinacee care se mâniau–și înainte de a-i tăia, oamenii îi îmbătau cu rom.

Și, făcând un semn prietenos cu mânuța albă ca un evantai minuscul celor două prietene, plecă repede.

Doctorul Harwester vizită într-adevăr într-o singură oră, transportat în cabina președințială, pe șefii celor patru Orașe de pe linia Ecuatorului. Inginerul Whitt îl primi fără să se ridice de la masa de lucru și fără să înalțe ochii de pe șirul de eprubete intercalate unor mici baterii.

– Doctore Harwester, îi zise la urmă cu glas iritat, ce să caut eu la Președinție cu mâinile goale?… Mai am de lucru. Lampa Pi nu funcționează încă. Și nici nu știu de câtă vreme mai am nevoie: de un ceas sau de un veac. Nu mă mai chemați!

Apoi, cu glasul de-a dreptul furios, întorcând capul:

– Lucia, deșurubează și sparge becurile de la semnalizatori!…

Pe Santio din Cap-Verde doctorul Harwester nici nu-l găsi în biroul de comandă al Generatorilor. I se spuse că e sus, la ultimul etaj, la acumulatorii de mare rezervă. Se urcă după el. Îl găsi între uriașe magazii de acid sulfuric, în care gemeau plăci de plumb paralele, de mărimea unor pereți. Dârdâind de frig, doctorul Harwester îl întrebă de ce nu vine la Președinție, dar în loc de răspuns auzi altă întrebare:

– Doctore Harwester, de ce nu mutați delincvenții din Hawai cu două etaje mai jos?… Au să-nghețe! S-a făcut mai frig, mult mai frig.

Numai Filister din Ceylan, deschis ca totdeauna și cordial, mărturisi doctorului Harwester că nu înțelege rostul întrunirii Comitetului politic, câtă vreme gazul 8 n-a fost încă descoperit. Dar dacă Olivia ține neapărat să-și exercite funcțiile și să se joace de-a Președinta… E la dispoziția copilăriei ei, oricând.

Pe Xavier, doctorul Harwester nici nu izbuti să-l vadă. Iran avu neobrăzarea să răspundă la întrebarea „Unde e domnul inginer-șef?“ cu această minciună: „E plecat în vis. Doarme“.

Doctorul Harwester nu se mai întoarse la Președinție, coborî de-a dreptul în bazinul lui cu reflectoare.

Semnalizatorul Wann din Hawai primi ordin să vestească o nouă convocare pentru a doua zi la ora 23 (după pectacolul din Hawai) cu următorul adaus: „Domnișoara Olivia depune puterile președințiale“.

Au răspuns toate Orașele.

Câteva clipe înainte de deschiderea ședinței Olivia ascultă în odaia ei tânguirea indignată a Soniei, care fusese nevoită să danseze la Teatru mai mult pe-ntuneric:

– Nu ni se mai dă oare nici lumină, Olivia?…

Doctorul Harwester năvăli brusc în odaia Oliviei, anunțând cu un râs rostogolit ca un cataclism că au sosit toți membrii Comitetului politic – și așteaptă.

Intrând în sala președințială, Olivia salută c-o ușoară înclinare a capului. Tăcerea neobișnuită din jur îngheță inima fetei. Nu se așeză în fotoliu, ci, oprindu-se alături de birou, zise hotărâtă, cu glas aproape liniștit:

– Depun din această secundă puterile tatălui meu în mâinile dvs. Eu mă retrag. Nu mă simt destul de tare să păstrez ordinea în Orașe – și nu sunt în stare să ucid pe nimeni din niciun Oraș. Până la alegerea noului Președinte nu mi se va lua cred în nume de rău dacă-mi voi împlini iar îndatoririle la Teatru și la Școala de dans.

Inginerul Whitt, vădit enervat, zise gesticulând:

– Nu înțeleg ce rost are toată această zarvă a Orașelor! Nu-nțeleg bine, domnișoară Olivia, de ce ai primit și de ce acum părăsești locul Președintelui?… Mărturisesc că-n unele ceasuri mi se pare că sunt luat de toți în bătaie de joc!… Nu, n-am aflat gazul 8! Nu l-am aflat! Cred de altfel că nici nu există. Noi nu cunoaștem încă structura elementară a atomului și coeficienții de atracție ai electronilor, și avem pretenția să dezmembrăm elementele constitutive ale materiei și să vărsăm electricitatea care o încheagă într-un borcan de acid sulfuric. E posibil?… Nu, eu nu pot duce la capăt lampa Pi, pentru că mi se pare prematură. Această încercare a fostului Președinte se isprăvește tocmai acolo de unde ar fi trebuit să înceapă. Am voit să trec de stadiul structurii atomului și s-o nimeresc orbește. De vreme ce electronii până-n conul 8 mi se prezintă dezlânați, am încercat să le tai legăturile printr-o dezechilibrare a forței lor de atracție. Am trecut prin filamentul conului 8 curente foarte slabe electrice. Rezultatul: electronii se readună în jurul nucleului din care îi depărtase, prin șapte conuri, metoda lui Pi. Am trecut un curent slab negativ. Rezultat: electronii rămân fixați în poziție și nu mai pot fi clintiți, cu niciun fel de curent, de orice intensitate, nici înainte, nici înapoi. Se materializează definitiv într-o constelație rigidă: atomul rămâne înțepenit. Am trecut un curent slab pozitiv. Rezultat: identic cu experiența curentului negativ. Consecință: Am lăsat deoparte lampa Pi și cercetez funcțiile structurale ale atomului.

Inginerul Whitt făcu doi pași înainte și puse pe birou lampa cu opt conuri. Apoi cercetă cu atenție fețele celor din jur. Și cum tăcerea nu fu turburată de niciun cuvânt, de nicio exclamație, iar pe

obrazele celor de față nu se ivi nicio mirare, inginerul Whitt urmă:

– Astfel problema gazului 8 mi se pare nu numai o preocupare de alchimist, dar de-a dreptul neactuală! Căci dacă…

În aceeași clipă globurile mari și coloanele de lumină din cele patru colțuri ale încăperii își scăzuseră brusc lumina.

Toți ridicară privirile în plafon, a cărui lumină difuză era mai simțitoare la variațiile mici – și adăstară o revenire la tăria de la început. Dar lumina nu-și reveni. După câteva secunde ea mai scăzu cu un grad, apoi cu cinci grade deodată.

Semiîntuneric nemișcat.

Olivia sună pe Wann, care se ivi în ușă spre a primi ordine. Dar inginerul Santio interveni:

– Domnișoară Olivia, nu e nevoie de nicio semnalizare la Cap-Verde.

Și făcu semn lui Wann, care se retrase.

Apoi Santio urmă:

– La Cap-Verde lucrează acum numai doi Generatori. Al treilea s-a oprit.

Și, după o pauză în care se auzi numai răsuflarea astmatică a doctorului Harwester, inginerul Santio lămuri:

– Am interzis să se mai facă de azi înainte legătura cu acumulatorii de rezervă la slăbirea vreunui Generator. Trebuie să fim economi. Am mutat acumulatorii la fund, în cubul de bază din dreapta. Apele îngheață. Au înghețat până la cincizeci de

mile în sus și în jos de linia ecuatorului, pe care ne aflăm. Înaintăm în lunile de iarnă. S-ar putea să-nghețe toată linia. Va trebui să ne mulțumim până-n vară, la dezgheț – dacă vom mai avea dezgheț – numai cu forța acumulatorilor. Valurile nu mai pot mișca trei Generatori. Am concentrat toată forța apelor asupra ultimilor doi și s-ar putea s-o concentrez în curând numai la unul și apoi la nici unul. Lumina a scăzut cu șapte grade. O lumină la care se vede încă destul de bine. Se va vedea mai puțin bine când vom recurge la acumulatori, pe care de asemenea va trebui să-i folosim în porții mici. Aceasta e situația. Aș fi voit s-o știu numai eu, cât mai multă vreme. Dar mă văd silit să vorbesc. Vă rog să mă iertați.

Doctorul Harwester, după o clipă de panică, trădată prin încordarea liniilor feței și înmărmurirea privirii lui drept în ochii inginerului care vorbise, izbucni:

– Admirabil!… Vom deveni de aci înainte crustacee de grote!… La asta nu mă gândisem! Ce ne mai trebuie vederea?… În orașele noastre de cristal putem circula, ca-n tuburi, fără ochi. Ne vom simți de la distanță cu auzul și mirosul, ne vom vedea numai din apropiere. Și nemaiavînd siguranța umbletului de loc, ne vom târî pe brânci ca broaștele țestoase. Hahahaha!…

Inginerul Xavier se apropie încet, gânditor și, luând lampa cu opt conuri, o privi cu luare-aminte. Apoi zise Oliviei:

– Domnișoară, sunt cu totul de altă părere decât colegul Whitt. Desăvârșirea lămpii de descompunere a atomilor mi se pare că e o problemă foarte actuală! încredințați această sarcină altcuiva.

Olivia privi pe Santio, singurul care, având încă în mâna lui izvoarele energiei, ar putea duce mai departe încercările lui Whitt.

Dar Santio răspunse, ghicind din privire gândul Oliviei:

– Eu sunt prea ocupat, domnișoară Olivia, cu Generatorii electrici și acumulatorii de rezervă. N-am timp de cercetări științifice, de experiențe fizice. Încredințați această sarcină inginerului Xavier, care, deși conduce Mariana, e totuși un specialist din Hawai.

– Vrei să-ncerci dumneata, inginer Xavier?… întrebă Olivia.

Dar Whitt, fără a da răgaz șefului Marianei să răspundă, cu o privire care-i îmbrățișă pe toți și cu o violență care nu-i era în fire, zise:

– Nu băgați de seamă că toate aceste jucării de laborator trebuiesc lăsate pentru vremuri mai bune?… Rezervele noastre de forță sunt pe isprăvite! Avem datoria să le folosim pentru nevoi mai practice și mai urgente. Fiecare ceas pierdut e o crimă! Vorbește Santio! Spune tare că trăim ultimele zile de lumină și vom pieri foarte curând, înghețați, în întuneric! Nu, domnilor, nu mai avem vreme să ne jucăm de-a lanterna magică. Pierim în bezne!

Olivia abia putu șopti, cuprinsă de spaimă:

– Ar trebui să se alcătuiască un tablou minim de distribuție electrică. Până atunci…

Santio îi tăie vorba, ceea ce nu mai surprinse pe nimeni:

– Înainte de alcătuirea vreunui plan, trebuie să asigurăm funcționarea Generatorilor! După aceea putem alcătui câte planuri vom voi. Craterul mai poate ridica trei cazane la 100 în 24 de ore?…

Xavier răspunse numaidecât:

– Desigur, dar nu pentru multă vreme și în orice caz întrerupând orice altă activitate în Mariana.

Inginerul Whitt interveni:

– Cu forțele pe care încă le avem, trebuie să intrăm neîntârziat în scoarța Pământului. Ideea nu este a mea, ci a istoriei Omenirii și această idee se află pe linia firească a evoluției noastre: cât mai aproape de sâmburele de foc al Pământului! Ca de atâtea ori, nici de data aceasta Omenirea n-a fost prevăzătoare. Părăsim fundul mărilor în ultimul moment, precum tot sub amenințarea morții am părăsit odinioară suprafața globului, intrând în fundul apelor. Și acum, repede! Cât mai avem puteri! Cât mai avem timp! În inima Pământului!

În tăcerea care urmă cuvintelor lui Whitt, se auzi glasul prefăcut serios, atât de mucalit, al doctorului Harwester:

– Și acum, Xavier, după ce am auzit basmul geologic al prietenului Whitt, povestește-ne și tu nălucirile tale astronomice, ca mulțumiți să ne ducem pe urmă fiecare pe acasă…

Nu râse nimeni.

Olivia, aproape jignită de tăcerea inginerului din Mariana, întrebă:

– Nu are nimeni de obiectat nimic proiectului Whitt?… Nici dumneata, Xavier?

Xavier, rece, răspunse:

– Nici eu, domnișoară. Proiectul Whitt e rațional. Dar, pentru că am ajuns la o răscruce de drumuri, cred că fiecare din noi e în stare să iscodească un raționament al lui. Bunăoară, eu am de mult credința că Omenirea a făcut o mare greșeală că a intrat în fundul oceanelor și n-a consimțit să piară pe uscat, ca atâtea alte viețuitoare care s-au stins în diferite timpuri geologice. Căci Omenirii nu i-a dat prin gând sau n-a avut puterea să se mute în altă Constelație. Aci mi se pare că mă-ntâlnesc cu fostul președinte Pi, care de asemenea visa un zbor în ceruri și de dragul cărui vis am ridicat, mărturisesc, o hartă aproape exactă a câtorva din cele mai apropiate Constelații și am făcut și oarecari cercetări asupra a două sau trei sisteme solare. Președintele Pi cunoștea această astrologie a mea, fără de niciun folos pentru civilizația submarină, și așa îmi lămuresc într-un fel simpatia lui pentru mine. Nu vreau să spun că proiectul Whitt nu e mai ușor de înfăptuit, mai aproape de noi, mai omenesc, decât prejudecata mea. Dar mi se pare un risc prea mare ca omenirea, amenințată acum de îngheț și întuneric, să joace pe o singură carte – a lui Whitt sau a altcuiva.

Olivia, nerăbdătoare, întrebă:

– Și care e proiectul dumitale, Xavier?

– Proiectul meu e să zburăm în stele. Am mai spus-o.

Filister interveni cu o nervozitate neobișnuită:

– Nu! A zbura în stele e un basm pe care nu-l mai cred nici copiii!

– Așa e?… zise Xavier, întorcând spre Filister ochii lui mari, albaștri.

– Și acum dați-mi voie să mă duc acasă!… râse din toată inima doctorul Harwester.

Îndreptându-se către ușă, se mai opri o dată. Întinse mâna către Olivia și zise:

– Vrei să treci pe la mine, domnișoară Olivia? Am și eu un basm de povestit. Am să-ți arăt niște balene mici ca jucăriile și niște peștișori mai inteligenți ca oamenii: vorbesc cu ochii!…

Și plecă, râzând în hohote.

Santio, după plecarea lui Harwester, zise jignit:

– Nu, nu, toate ironiile și îngâmfările astea nu folosesc la nimic. Dacă nu se ia o hotărâre precisă, imediat, propun deschiderea ecluzelor și supapelor – și înecarea Orașelor. Va fi ultimul nostru act inteligent. Inginer Whitt, de ce forță electrică și de câți oameni ai nevoie pentru înfăptuirea întâiului Oraș subteran?

– De toată forța de care mai dispunem și de toți oamenii valizi.

Inginerul Xavier ripostă:

– Pentru a zbura în stele nu se cere nicio forță electrică și niciun om. Un avion mic de aluminiu și rachetele de propulsie. Atât.

Whitt întrebă:

– C-un avion de aluminiu se poate mântui Omenirea?

– Omenirea nu, dar un bărbat și o femeie, poate. Ceea ce e totuna, mi se pare.

Whitt privi ironic:

– Și crezi că are vreo însemnătate pentru Omenirea amenințată de moarte aventura aeriană a doi inși?…

Inginerul Xavier tăcu.

Ceilalți făcură o mișcare de nerăbdare. Inginerul Xavier își bătea oare joc de întregul Comitet politic?

În ochii Oliviei se iviră, dureroase, două lacrimi care se topiră încet în lumina neagră a privirilor. Cu glasul ei aproape băiețesc zise cât putu mai liniștită:

– Deci nu avem înaintea noastră decât două propuneri. Toți oamenii, toate forțele electrice și motrice vor sta, cu începere din acest ceas, sub ordinele inginerului Whitt.

Și, întorcând privirile către Xavier, adăugă:

– Iar dumneata, inginer Xavier, construiește-ți avionul de aluminiu, rachetele da propulsie și vestește-ne ziua când ești hotărât să părăsești Pământul.

Xavier se împotrivi:

– Eu?… O!… Nu!… N-am spus niciodată că sunt hotărât să părăsesc Pământul. Am exprimat o idee posibilă. Atât.

Olivia nu se putu opri să nu-i răspundă:

– Dar dacă nu zbori dumneata, atunci…

– Nu mai zboară nimeni?… De ce?… E o încercare. Cel puțin tot atât de îndrăzneață ca a inginerului Whitt, deși mai puțin costisitoare. Cineva tot va trebui să zboare!

Olivia rămase o clipă descumpănită.

Whitt simți nevoia să fie generos:

– Ideea inginerului Xavier, zise el, nu trebuie părăsită. Cu atât mai mult cu cât nu împiedică prea mult construcția întâiului Oraș subteran. Mariana e în stare încă să construiască repede un avion.

– Mulțumesc, răspunse Xavier șoptit.

Olivia, îndurerată până în adâncul ființei ei de această nepăsare a lui Xavier, abia mai avu puterea să vorbească:

– Inginer Santio, cel puțin în serile de balet îngăduie ca Teatrul să fie mai bine luminat. Cu începere de mâine seară voi dansa iar. Inginer Filister, fiind cel mai în vârstă dintre noi, vei lua toate măsurile pentru organizarea congresului Orașelor și pentru alegerea unui Președinte activ.

Sună.

În ușă se ivi translatorul.

– Wann!… Semnalizează că Olivia, fiica lui Pi, și-a depus puterile în mâna Comitetului politic, iar inginer Filister din Ceylan va convoca în curând congresul Orașelor pentru alegerea noului Președinte.

Și repede, în salturi scurte, ca un vechi dans trist, se îndreptă spre ușa care da în apartamentele ei.

Plângând în hohote, Olivia căzu în brațele Soniei, care o aștepta iubitoare, dezmierdătoare înapoia ușii.

ȘARPELE ALB

Vestea că se va aduna congresul spre a alege un nou Președinte, dar mai cu seamă spaima de întuneric și moarte care cuprinse pe toți oamenii deodată pun capăt răzvrătirii. În fața nopții eterne, amenințătoare, Orașele simțiră că sunt într-adevăr egale.

Întâiul oraș care se întunecă în brâul luminos din jurul Pământului fu Cap-Verde, cuburile cu mașini electrice.

Inginerul Santio spuse oamenilor lui că cei care trebuie, din noblețe, să renunțe întâi la lumină sunt cei care o zămislesc. Generatorii pot funcționa și în întuneric, pe când acumulatorii cu rezerve electrice în bezne își păstrează plumbul nealterat la fel de bine. Câte un bec minuscul, asemenea unui nasture de sidef, în încheieturile mașinilor și la tabloul de distribuție erau de ajuns.

Hawai, Capitala cu servicii de administrație centrală, cu laboratoare de cercetări științifice, cu manifestații de artă, nu putea renunța ușor la niciun watt. Scăderea luminii cu cinci, apoi cu șapte grade, locuitorii Capitalei au primit-o cu tristețe. Spectacolele s-au întrerupt aproape cu desăvârșire. Pentru o sală publică bine luminată o singură oră, Santio din Cap-Verde cerea în schimb întuneric deplin 24 de ore.

Mai mult spirit de înțelegere arătară locuitorii din Ceylan care încercară – fără prea mari rezultate – un sistem de luminatoare prin spargerea peretelui de gheață de la suprafață. Dar energia mecanică cheltuită – căci blocurile sparte și înlăturate se refăceau în timp scurt – fu socotită prea mare pentru lumina, difuzată sărac, a văzduhului.

În Mariana nu se făcuse niciodată prea mare risipă de electricitate, focul nevăzut al Craterului iluminând ca o trombă roșie – și mai puternică acum în întunericul, care căzuse – tot centrul Orașului. În afară de birourile de comandă din vârful piramidei, nu mai ardea în Mariana nicăieri niciun bec electric.

La congres luară parte delegați din toate Orașele și toți locuitorii din Hawai. În unanimitate fu ales Președinte inginerul Whitt, dar el refuză onoarea, până la inaugurarea întâiului Oraș subteran. Cu acest prilej declară că într-un an Capitala se va muta sub Pământ. În anul al doilea, vor intra sub Pământ celelalte două Orașe și în anul al treilea, marianii. Inginerul Whitt fu aclamat frenetic. Fiica lui Pi dansă cu baletul ei dansul Șarpelui – și la sfârșit îndoi un genunchi și salută cu mâna întinsă de pe scenă pe viitorul ei soț și Președinte.

Xavier, care votase la congres pentru Whitt, primi a doua zi în Mariana vizita Oliviei.

– Știi de ce a amânat Whitt președinția?… îl întrebă.

– Nu.

– Nici nu bănuiești?… stărui Olivia, privindu-l cu istețime.

– Nu, pentru că nu mă gândesc. Politica nu mă interesează. De aceea am și votat pentru el.

Olivia îl privi uimită. Apoi zise mai mult șoptit:

– Atunci… Atunci, Xavier, de ce ai luat lampa cu opt conuri?

– Să mă joc. Și apoi o voi arunca.

Olivia gândi o clipă. Făcu un pas mai aproape de Xavier și mărturisi:

– Whitt crede că dumneata ai putea descoperi gazul 8. N-a voit să-ți ia dreptul, Xavier. Mi-a mărturisit-o deschis, între patru ochi, îndată după spectacolul din Hawai.

Inginerul Marianei râse:

– Într-adevăr?… N-aș fi bănuit că e atât de loial! în orice caz, faptul că l-am votat pe Whitt nu mi se mai pare acum atât de cinic. Va trebui să stăruim, Olivia, ca Whitt să ia numaidecât președinția. E absolut necesar!…

Olivia îndurerată gândi: „El minte!“

Apoi zise, c-o furie pe care ar fi voit-o cât mai comică, dar pe care glasul grav o trăda cât era de adevărată:

– Și eu?… Eu nu intru în socoteala nimănui?… Pe mine nu mă vrea nimeni? Nici Whitt? Nici dumneata?…

Și, ferindu-se deodată, își acoperi fața cu mâinile și izbucni într-un râs atât de ciudat, că s-ar fi putut crede că plânge.

Avionul de aluminiu pentru zborul interstelar avea înfățișarea unei săgeți, a cărei viteză creștea cu fiecare rachetă de propulsie, țâșnită înapoi. S-au fabricat rachete din tot fosforul existent, pentru

câteva mii de ore, deși ieșind din stratosferă și nemaiîntâmpinând nicio rezistență, rachetele ar fi fost o vreme aproape de prisos.

Xavier, în ajunul plecării chemat în fața Comitetului politic, dădu lămuriri sumare. Își intitulă avionul de aluminiu X, după întâia literă a numelui său – Omul și Pasărea mecanică legați de același nume și destin. Nu socoti necesar să depună Comitetului o copie a hărții cerești de care se folosea. Pe urmele lui nu mai era nevoie de nimeni.

Inginerul Whitt stărui totuși, dar Xavier rămase neînduplecat. Nu voi să predea nicio hartă.

– Dacă X nu se mai întoarce, s-a făcut dovada că viitorul Omenirii e sub Pământ? E mai bine să se uite că există un cer, zise inginerul zburător.

Discuția fu tot atât de aprinsă când inginerul Whitt propuse ca cineva din Comitet să însoțească pe inginerul din Mariana.

– N-am nevoie de nimeni, ripostă Xavier. E nefolositor să asasinăm pe alții.

Whitt se împotrivi cu îndârjire:

– Nu e vorba de folosul cuiva. Dar un control riguros al explorării cerești e necesar. Trebuie să știm precis unde e vorba să ne mutăm – dacă ne vom putea muta undeva în văzduh. Eu sunt legat de alt proiect, nu pot întovărăși pe Xavier. Propun ca să se urce în avionul X și prietenul nostru Filister, în care avem toată încrederea. Ce zici, Filister?

– Eu?… făcu Filister. Vă mulțumesc pentru încredere, dar nu mai am puterea nici să văd, nici să cred. Am 38 de ani împliniți. S-ar putea să-mi

închei viața de la o zi la alta. Eu sunt al trecutului. Nu cred să mai pot fi de vreun folos într-o astfel de întreprindere.

Se făcu tăcere.

Santio zise deodată cu glas hotărât:

– Dacă ingeniosul nostru camarad Xavier nu vede cu plăcere tovărășia mea, sunt gata să-l însoțesc. Generatoarele mele se odihnesc. Tot n-am nimic de lucru.

Xavier tăcea.

– Mă primești? îl întrebă Santio de-a dreptul.

Xavier răspunse:

– Nu e în căderea mea să aleg, Santio. Dar mă bucur de curajul dumitale. Plecarea mâine-seară la ora 8. Avionul e deasupra Marianei, la suprafață, pe gheață. Până mâine la amiază vom cunoaște precis și puterea de rezistență a aluminiului.

După ședința Comitetului, înainte de a se urca în ascensor, Whitt fu întâmpinat de Sonia:

– Prietena mea Olivia dorește să-ți vorbească, domnule inginer Whitt. E foarte turburată. Mi-e cu neputință s-o liniștesc. Mi se pare că totul depinde de dumneata.

Whitt, în fața Oliviei, după ce-i sărută mâna, zise:

– Xavier zboară mâine. Îl întovărășește Santio.

Olivia izbucni furioasă, îndurerată, frângându-si mâinile:

– Nu, Whitt! Xavier nu trebuie să plece!… E o înșelăciune!… N-aș putea spune ce urmărește, dar

zborul lui cu rachete e absurd!… Mi-a mărturisit că nu-l interesează destinele Omenirii și nu-l sperie moartea – a lui și a lumii. Cât e până la cea mai apropiată stea?…

Whitt gândi, apoi zise:

– Cred că vreo câteva mii de kilometri. Cu rachetele se poate ajunge până acolo. În stratosfera rezistența mediului se apropie de zero. Dar mai departe, până la altă stea sunt desigur milioane de kilometri.

Olivia strigă indignată:

– Cum de îngăduie Comitetul o asemenea nebunie?…

Whitt răspunse calm:

– Cine ar avea dreptul să-l împiedice? în afară de Xavier nimeni nu s-a mai ocupat de aproape de astronomie și mecanică cerească, cu totul nefolositoare nouă, locuitorilor submarini. Are o hartă a cerului, o geografie a stelelor. Nu cred să fie atât de nebun Xavier să plece în necunoscut…

– Și, dacă totuși pleacă în necunoscut, să se piardă? întrebă Olivia.

Whitt, care simțea în disperarea Oliviei o mărturisire a simțirilor ei pentru Xavier, voi să scurteze discuția care-l umilea și răspunse aspru:

– Caută în apartamentele lui Xavier și vei doscoperi harta. Nu cred să fie imposibil de descoperit. Vino cu ea la mine și ți-o voi descifra. Vom vedea ce soartă pregătește Xavier Omenirii – și… dumitale.

– Mie?… O! Nu… Inginerul Xavier ține la mine mai puțin decât cel din urmă dintre mariani. El n-a făcut și nu face nimic, inginer Whitt, ca să mă câștige. N-a voit măcar să candideze și când a votat te-a votat pe dumneata. Zborul lui, înainte de a se descoperi gazul 8 e absurd, e inexplicabil – sau din nenorocire foarte explicabil. Se sinucide! Xavier suferă, nu mai încape îndoială, de aceeași disperare ca Monido, ca tata, ca doctorul Harwester!

Whitt răspunse:

– Absurd pare zborul, desigur. Inexplicabil însă e din pricina neștiinței noastre. Vom fi mai lămuriți după ce vom avea harta.

Olivia, urmându-și gândul – bănuiala că inginerul Xavier, spre a nu intra în Orașele subterane preferă să se sinucidă în spații – șopti:

– Harta, inginer Whitt, trebuie sustrasă înainte de plecarea lui. Și el nu trebuie să plece mâine!…

– Voi vorbi cu Santio să ceară o amânare de 24 de ore. Cine se poate strecura la Xavier nebănuit?…

Olivia știa. Numai ea. Dar răspunse:

– Sonia.

Și gândi: „Iran va fi fericit s-o revadă…“

Whitt zise:

– Nici Iran nu cunoaște preocupările personale ale inginerului lui. Înainte de a pleca, Sonia are nevoie de câteva lămuriri tehnice și de câteva miciunelte de investigație. E inteligentă?… Trimite-o la mine.

– Mă iubește, Whitt. Și o femeie care iubește e totdeauna inteligentă.

Whitt, înainte de a pleca, privi adânc în ochii Oliviei și zise trist:

– Ce-aș mai putea face împotriva mea pentru fericirea dumitale?

Când primi semnalizarea lui Santio, care cerea amânarea plecării cu 24 de ore, pretextând că trebuie să predea inginerului subaltern proiectul de adaptare ai unui Generator la un cazan de probă în Crater, Xavier rămase surprins. Nu atât de argumentul inginerului din Cap-Verde, cât de neplăcerea de a mai întârzia o zi.

Dar tot va evada din închisoarea submarină, înainte de a se face noapte eternă! Va pieri?… Desigur! Dar moartea lui nu va fi stearpă și neagră – ci în priveliștea desfășurată a întregului Univers, care-și va mai roti constelațiile o dată în ochii celui din urmă om al luminii.

Olivia ghicise: Xaxier voia să-i scape! Inginerul din Mariana dorea să se smulgă legilor care-l legau de oameni. O! Cum să-l oprească ea și cum să-l înșele, să-l ție mai departe în fundul apelor, în această beție halucinantă a vieții?…

– Sonia!… Vrea să fugă, Sonia!… Ajută-mă, Sonia, să-i punem cătușele de mâini și de picioare!…

Iran vesti pe Xavier că domnișoara Sonia dorește să-l vadă.

Când rămase singură cu Xavier, Sonia zise:

– Domnul inginer, Olivia a aflat că pleci mâine. E foarte nedumerită… disperată chiar.

– Plecarea s-a amânat cu 24 ore. Disperarea ei e numai o confuzie măgulitoare care nu folosește la nimic. Sunt dator să încerc.

Sonia se rugă, privindu-l iubitoare, pentru Olivia:

– Nu lua în nume de rău zăpăceala unei fete care, deși vrea același lucru, uită azi ce a cerut ieri și va cere mâine altceva…

Xavier răspunse:

– Frica prietenei dumitale e o copilărie. Să-l cheme la ea pe Whitt, care o poate lămuri asupra tuturor nedumeririlor și…

Sonia îl întrerupse:

– Ce-ar fi să vorbești tu însuți cu ea? Tot pleci. Ar fi oricum din partea dumitale o politeță. Chiar acum. Du-te!

– Și dumneata?… Mergi și dumneata?

– Nu, eu rămân aici cu Iran. Îi îngădui să-mi arate avionul?

– Avionul, domnișoară, e la suprafață, deci greu de văzut. Dar Iran îți va arăta o fotografie și planurile după care a fost construit, apoi, dacă nu ți-e teamă, funcția unei rachete.

– Mulțumesc, domnule inginer. Și mai am o rugăminte: n-o face pe Olivia să plângă!… Mai bine minte-o! Îți voi fi recunoscătoare!…

Singură în biroul inginerului Xavier, Sonia știa că Iran, în camera de comandă, adastă un semn al ei. Dar nu-l va chema… O! Ce vulgară e dorința bărbaților! Cum de-a îngăduit ca Iran, atunci când l-a cunoscut întâi în lumina roșie a Craterului, s-o

ia în brațe?… O! Numai ca să pedepsească pe Olivia, înșelând-o cu un bărbat! Și Iran de atunci venea adesea în Hawai la Teatru s-o vadă, îi trimitea jucării de metal, statuete de cocs…

Nu, Iran nu va cuteza să vie înainte ca Sonia să-l cheme! Unde era oare harta lui Xavier?… Inginerul nu trebuie să plece, nu are voie să se sinucidă! Cu niciun preț!…

Și, deschizând ușa spre întâia cameră tainică, se opri în prag. O lumină orbitoare îi luă vederea. Pereți de oglinzi. Nu se aștepta. Sonia se apropie și pipăi…

În odaie nicio masă, niciun scaun. La ce-o fi slujind această încăpere pustie, atât de luminată?… Aici, aici trebuie să fie harta!… între pereții de cristal dublu?…

Sonia verifică pereții cu acul care oscilează în cadran la apropierea oricărei alte substanțe decât sticla. Acul în cadran rămase nemișcat. Să fie undeva, în această cameră orbitoare, vreun sertar blindat?

Sonia ciocăni câteva ore toate suprafețele. Era pe brânci în marginea pragului celuilalt, când își aduse aminte de Iran.

– O!… Bietul de el! Săracul!… De când mă așteaptă!…

Și gândi: „Iran trebuie să știe…“

Dintr-o săritură fu la ușă, strigând din prag:

– Iran!… Iran!…

Uriașul negru și păros veni încet, cu mâinile de-a lungul trupului, spre Sonia albă, cu ochi albaștri,

pe care o iubise și o dorea.

– Iran!… De ce pui mâna ta fierbinte pe pieptul meu, ca la mariane?… Eu n-am sâni.

Și, lipindu-și gheața pieliței albe de făptura care duhnea căldură ca un cuptor străvechi, șopti, dezmierdându-i chipul încruntat:

– Iran, tu știi desigur unde sunt hărțile cerului. Vrei să mi le arăți?…

Iran tăcea. închise ochii și respiră adânc. Tăcea.

Sonia trecu o mână lungă pe după grumajii uriașului, ca și cum l-ar lua tot al ei și mai zise, aproape numai cu răsuflarea:

– Iran, dacă ai zbura în stele m-ai lua?… O! Vino în Hawai la noi… Tu știi, Iran, unde e harta cu potecile spre alți sori. Arată-mi-o!

Și, cu vârful limbii, ca un pistil lung ivit din gura adâncă, asemeni cărnii mătăsoase a crinului, îi mângâie, ispititoare, buzele.

Iran respiră o dată adânc, de parcă un jăratec s-ar fi încins brusc în el și zise cu ură, numai pentru el, în dialectul marian ne-nțeles de Sonia:

– Mincinoasă, ca Eva din rai! Vrei să mă-nșeli, șarpe alb! Cum ți-aș rupe oasele în brațe și ți-aș soarbe lumina ochilor albastră, să te port în mine. N-ai mai înșela, nici minți! Ai venit să mă iscodești nu să mă iubești, viperă care dezmierzi! Ți-aș dărui pentru beția pe care mi-o strecori pe jumătate toate cerurile adevărate ca să mi-o dai toată…

Apoi respiră iar adânc. Și zise cu glas de șoaptă, ca o umilință și rușine:

– Dar eu nu știu, Sonia, pe ce și-a scris Domnul meu închipuirile ochilor lui. Nici unde le ține ascunse. Poate că nici nu le ține ascunse, dar ele sunt prea tainice ca să le vadă privirile mele proaste. Nu cunosc hărțile, Sonia, nu le-am văzut. Mă lași să intru și să pier încă o dată în aburul tău alb, Sonia?

– Nu! Nu! Nu!… Barbarule! Marianule! Fiară!… Cum de cutezi să pui laba neagră și păroasă pe carnea mea, s-o jignești, când nu ești în stare să-ți vinzi Domnul și el nu te prețuiește nici cât un paznic de hărți!…

– Nu fugi, Sonia, am să-ți arăt altă minune a lui!… Stelele țâșnitoare! Vrei să vezi cum fuge o stea prin apă?… Vino! Vino!…

Sonia cugetă: „Harta nu se află nicăieri. S-o poarte Xavier la el?… îi voi spune Oliviei să-l ia o dată, numai o dată, dinadins pe sânii ei mici, și să-i fure harta din podul palmei, unde pesemne a scris-o“.

– Unde sunt stelele zburătoare, Iran?… Arată-mi cum zboară steaua prin apă. Câte stele aveți?…

Iran intră în biroul de comandă, vorbi prin pâlnie la serviciul Craterului. Apăsă pe un buton și, de-a lungul ferestruicii din fund, se ivi o săgeată albastră cu mânerul roșu. Iran deschise ferestruica și zise:

– Sonia, privește prin acest ochean cu oglindă. Vei zări o stea cu coadă de foc violet fugind înainte. Acum!…

Iran ciocni scurt c-o unghie: minerul rachetei se aprinse și un fulger țîșni brusc înapoi. Sonia privi fuga stelei spre orizontul mării verzui. În fugă se destrăma o pulbere de scântei. Apoi nu mai văzu

înainte decât un punct alb, care pierea în zarea lichidă, departe.

– O! Ce frumos! zise Sonia, întorcându-se către Iran, surâzătoare. Câte rachete aveți?…

– O mie, pe centura asta de oțel. Centura va fi urcată în avion și pusă în legătură cu elicea.

– O! Ai vrea să-mi arăți unde se fac rachetele? suspină Sonia.

– Nu se mai fac. Nu mai avem fosfor. Sunt ultimele rachete. Le ținem încuiate într-o vistierie, ca să nu le ajungă nicio scânteie și nicio picătură de apă. Toate sunt înșirate cu vârful spre mare, pe o bandă ca să țâșnească înainte, dacă se descompune fosforul vreuneia.

Sonia cugetă o clipă. Apoi întrebă:

– Și dacă arunc o pietricică în jos, în tubul de oțel?…

– Piatra saltă din rachetă în rachetă, țâșnesc toate una după alta înainte, în mare și avionul nu mai poate pleca nici mâine, nici poimâine, niciodată.

– Niciodată, Iran?… într-adevăr niciodată?… O! ce nenorocire, dragule! Ce va face bietul Xavier, fără rachetele lui?… Silit să rămână în mijlocul acestei Omeniri, laolaltă cu destinul ei! Mi-e frică, Iran, mă trec fiori… Ah! La gândul ăsta mi se face rău, îmi pierd puterile… Nu mă lăsa, ia-mă în brațe. Așa! Strânge!… Strânge-mă tare, cu amândouă brațele tale puternice, Iran… O!…

Și în vreme ce Sonia, cu mâna dreaptă sub capul lui Iran apăsa gura lui fierbinte pe gura ei de gheață, cu degetele prelungi ale mâinii stângi scoase diamantul de pe inelar. Gemând de o

voluptate prefăcută întinse mâna până la ferestruică și pipăind diamantul cu vârful ascuțit în jos, îi dădea drumul peste inimile de foc închis ale șiragului de rachete.

Și chicotele glasului ei în spasme se auziră atât de amețitor, că vâjâitul rachetelor care porneau pentru totdeauna spre a se destrăma pe rând în zările întunecate ale apelor reci păru lui Iran chicotul inimilor lor fericite – și suspinele de ușurare ale Universului.

DREPTUL LA CRIMĂ

Întrevederea lui Xavier cu Olivia fu scurtă. Amândoi erau nesinceri. Olivia vorbi ca o viitoare soție de Președinte, Xavier ca un șef de Oraș. Olivia îl mustră apoi cu toată sinceritatea pentru înstrăinarea lui atât de ciudată de oameni și adăugă:

– De ce ascunzi hărțile cerului, pe care le-ai desenat neștiut de nimeni? Nimeni nu le poate cunoaște. Și dacă aș voi să ți le răpesc spre a le da Comitetului politic, ar trebui să mă înarmez cu lămpi electrice secrete, cu cadrane magnetice pentru materiale ascunse, să ciocnesc toate zidurile locuinței dumitale, să aflu golurile…

Xavier răspunse pe loc:

– Câtuși de puțin, domnișoară Olivia. Hărțile cerului care nu interesează de altfel de mult pe niciun locuitor submarin și nici măcar Comitetul politic sunt în odaia mea cea mai luminoasă, pe unde trece oricine vine la mine. E de ajuns să sting luminile, ca hărțile să se ivească scăpărând pe pereți. Ele au fost scrise cu fosfor, nu pentru a le ascunde ochilor cuiva, ci pentru a putea fi folosite în noaptea spațiului interstelar. E simplu și firesc.

Olivia îl privi cu ochi mari. „Nu, Sonia nu va găsi lurțile după care s-a dus!…“ gândi ea și se înroși deodată.

Nu se mai putu stăpâni și izbucni:

– Inginer Xavier, ești un monstru, căci te ascunzi chiar acolo unde te arăți! De ce fugi dintre noi? Știi bine că nu vei putea zbura prea departe cu rachetele…

– Nu am nevoie să zbor prea departe: numai până la întâia planetă cu apă, aer și Soare.

– Cum te vei înapoia?

– Cum am plecat.

– Și dacă nu te vei mai înapoia? Dacă nu vei ajunge nicăieri?

– E ca și cum nu aș fi plecat. Același destin mă așteaptă aici. Prefer să-i ies înainte.

Înapoindu-se în Mariana, Xavier găsi pe Iran tremurând, cu brațele atârnând grele de-a lungul trupului păros, privind cu ochi mari cadavrul alb al Soniei, întins jos. O cumplită schimonositură a gurii ei moi, palide dovedea că murise silnic.

– Am ucis-o… am ucis-o… bâigui Iran.

Și arătând fereastra goală a rachetelor:

– Ea… ea a stricat tot… cu…

Xavier rămase locului, încremenit. Apoi se repezi la fereastră și privi în jos. Tubul de oțel era gol.

Se întoarse, de data aceasta stăpân pe sine, încredințat că Iran n-avea nicio vină, că Sonia fusese unealta cuiva, a lui Whitt sau mai curând a Oliviei. Nu, nici Whitt nu știa nimic. Olivia! Ea împiedicase zborul!… De ce – de ce?…

– Iran, nu trebuia s-o omori, zise Xavier liniștit.

Și cu hotărârea luată, Xavier semnalizează lui Whitt, la Hawai, dezastrul. Nu acuză pe nimeni. Ceru doar pentru Iran pedeapsa cea mai mică: mutarea în mine sau la Crater. Crima lui era pasională și poate justificată. Și cum el, Xavier, nu se mai simte în stare să lucreze, roagă să fie trimis alt inginer la conducerea Marianei. Se retrage definitiv. Roagă să nu mai fie chemat la Hawai, la nicio întrunire.

Și, trecând peste cadavrul dansatoarei, Xavier intră în odăile lui, unde se încuie electric.

În curând se ivi la serviciul de comandă al Marianei inginerul Whitt urmat de Santio și de câțiva agenți ai Siguranței Interioare. Cadavrul Soniei fu ridicat și expediat la serviciul biologic de sub direcția doctorului Harwester.

Comanda orașului Mariana o luă inginerul Santio.

Iran, între doi agenți, până la cercetări mai amănunțite, fu trimis la Hawai, într-o celulă înghețată din ultimul etaj.

Cu instinctul lor mai sigur decât orice știință, locuitorii Orașelor presimțiră sfârșitul. Puterea lor de muncă scăzu. Atenția nu se mai susținea și accidentele mortale cele mai absurde se iveau în împrejurări de necrezut. S-au găsit morți și la serviciul aerului, unde oamenii privegheau doar două ecluze de metal, care se închideau automat. Cum de s-au produs accidentele mortale aci nu s-a putut afla niciodată. În atelierele și laboratoarele cu echipe mari, oamenii se mișcau în grup, ca altădată vapoarele pe mări. Purtau becuri mici electrice, cât un melc, în frunte și se vesteau cu glasul îngroșat când duceau în brațe vreo încărcătură: Uuu!… Uuu!, ca sirenele speriate ale transatlanticelor în ceață.

Numai Hawai, Capitala, mai era întrucâtva luminată. Ultimele animale din adâncul apelor, atrase de Oraș ca de o lună uriașă căzută-n fundul Oceanului, părăsiră marginile celorlalte Orașe și se adunară în jurul pereților de cristal iluminat, adăstând cu ochi mari deschiși să pătrundă în Hawai.

– Suntem asaltați de bestii, Whitt, suspină Lucia, privind în mare de la fereastra laboratorului ei. Ne presimt. Ne vor avea!…

– Și tu?… Chiar tu?… zise Whitt mustrător, iritat de pesimismul, de „nebunia neagră“ – cum spunea – care amorțea pe-ncetul creierii oamenilor.

Whitt mută serviciile mai de seamă ale Capitalei în palatul Președinției și stinse toate celelalte lumini din Hawai. Palatul cu ferestrele luminate lucea în Orașul întunecat ca o inimă de veghe. Era singura lumină care mai rămăsese Omenirii.

Orchestra simfonică a Teatrului, pentru că toate spectacolele fuseseră suprimate, fu mutată și ea într-un apartament al Președinției, de unde porneau, la fiecare schimbare de echipă, în celelalte orașe, imnurile, marșurile, concerte optimiste urlate de difuzoare uriașe în golul gangurilor, ascensoarelor, încăperilor.

Patru Orașe în fundul mării, unul slab luminat, trei aproape întunecate, vuiau în tăcerea apelor, ca patru uriașe gonguri. Balenele, rechinii, lupii de mare și caracatițele fără moarte priveau și așteptau sfârșitul simfoniei.

Despre doctorul Harwester din Hawai se zicea că n-ar mai vrea să iasă din sala lui circulară de la fund, cu bazinul și coliviile de apă. Îl găsiră declamând și cântând în gura mare. Înnebunise? Inginerul Filister iscodi și fabrică înfrigurat o serie

de eteruri alimentare mult mai puternice și mai aromate. Zămisli câteva „complexe“ de un parfum atât de ciudat variat, că unii din oameni dobândiră viciul lor, ca un fel de beție. Mulți bărbați și femei le preferau și le gustau voluptatea îndelung, ca altădată cocaina și heroina.

Inginerul Whitt, speriat de noua patimă a cărei savoare adormea ultima energie, ceru lămuriri la Ceylan.

– O! Sunt nimicuri fără efecte tari, inginer Whitt, încercă să-l liniștească Filister. Lucrez acum la unele aliaje olfactive esențiale. Vreau să propun Comitetului politic să-mi dea voie să produc câteva serii complete. Văd că nici muzica nu mai întremează pe oameni și nu-i mângâie deloc de lipsa luminii. Până la mutarea în primul Oraș subteran, să trăim cel puțin într-o lumină de savoare lăuntrică – sau să murim, în definitiv, în voluptate! Am să-ți trimit câteva din ultimele mele „complexe“. Soarbe-le în singurătate, pentru orice eventualitate. Și vom mai vorbi!… Despre Xavier mai aveți vreo veste? Aud că a dezertat cu desăvârșire din mijlocul nostru. Ce tip!… Am să-i trimit un „complex“. Nu se poate să nu-l scot din bârlogul lui: o să vie singur să mai ceară!…

Santio, ale cărui Generatoare înțepeniseră, încercă să învioreze unul cu ajutorul Craterului în care vârâse cazane cu apă de mare. Generatorul rămase nemișcat. În apa călduță a cazanelor făcură o baie marianii cu piele neagră. Santio părăsi gândul de a mai produce electricitate.

Închis într-unul din apartamentele Președinției, inginerul Whitt supraveghează de la distanță lucrările de sapă și târnăcop dintre Formoza și coasta Asiei: loc adăpostit, ușor de golit de apă și cu cel puțin două margini de roci solide. Oamenii

din Mariana, cu cazmale, se adâncesc în scoarța Pământului. Toate celelalte munci sunt lăsate deoparte. Trenurile din Orașe, suprimate. Străbate distanțele submarine un singur tren mixt, cu funcționari și fiole alimentare. O bună parte din locuitorii Orașului Cap-Verde au urmat pe Santio în Mariana, unde e de lucru și văd cel puțin lumina de incendiu îndepărtat a Craterului, ca o speranță.

Dar, în afară de Whitt, care înțelegea limpede și mergea pe linia evoluției vieții globului terestru, nimeni încă nu credea prea mult în viața subpământeană.

– Credea cineva la început pe Pământ în viața submarină?… se auzea, în Orașele tăcute și abătute, glasul încrezător al lui Whitt. Noi nu trebuie să presupunem – trebuie să lucrăm!

Crima Soniei fusese necesară, cu toată spaima și revolta Omenirii, care aștepta totuși mai mult de la zborul lui Xavier, tocmai pentru că era mai himeric.

– Dacă Sonia nu exista, ar fi trebuit s-o inventăm! zise odată Lucia lui Whitt.

Căci oamenii începură să muncească la noul Oraș subteran, cu îndârjire, fără întrerupere, cu toată hotărârea deznădejdii, abia după ce se află că rachetele fugiseră și pieriseră în mare. Nu mai era decât o scăpare: în adâncul Pământului.

Xavier, închis în odăile lui, nu mai da niciun semn de viață. Iran, care fusese eliberat după intervenția Oliviei și al lui Whitt pe lângă Curtea Morții, era singurul om pe care-l mai vedea.

Multă vreme afișele colorate și tablourile luminoase din ascensoare și de la Teatru, care înfățișau proiectul în realizare al Orașului

submarin, nu entuziasmară pe nimeni. Și deodată, mai curând decât s-ar fi așteptat, inginerul Whitt văzu cum toată energia umană se năpustea cu disperare asupra Pământului, spre a scormoni un adăpost nou, biciuiți cu toții din urmă de spaimele morții. Din toate Orașele și chiar din Hawai soseau acum la serviciul de organizare grupe compacte de bărbați și femei. Ei cereau, se rugau să fie înrolați numaidecât în echipele săpătorilor de pământ, exasperați de o presimțire pe care n-o putea năuci nici muzica în semiîntunericul gangurilor încăperilor, unde și aerul părea acum otrăvit și înșelător. Numărul morților din groapa de la Formoza creștea cu fiecare zi, dar în loc să sperie, dezastrul atrăgea parcă magnetic făpturile omenești, care voiau cu trupurile lor să îmbuibe odată pentru totdeauna moartea, și s-o sature.

Inginerul Whitt se văzu silit să se gândească la o alegere între cei veniți la muncă, deoarece nu-i putea folosi pe toți odată. Dar înainte de a lua o hotărâre atât de periculoasă – căci ar fi putut provoca revolte – Whitt ceru Oliviei să-i vorbească.

Olivia avu multă vreme tăria să-și mistuie în singurătate remușcările că împiedecase pe Xavier să zboare. Dar câtă vreme poate sta o inimă de fată iubitoare ca o cumpănă dreaptă între simțire și conștiință, nemișcată pe vârful acului de diamant al verticalei ei meniri?

Și astfel, într-o penumbră ocrotitoare, fără rochița galbenă a nobleții care ar fi trădat-o, goală ca fetele, băieții, femeile, bărbații și copiii din Orașele submarine, Olivia plecă din Hawai în Mariana. Orașul duduia cutremurat de energie omenească dezlănțuită. În ateliere baroasele cădeau și se-nălțau furioase, iar oamenii negri asudați își urlau, ca să se poată înțelege. Muzica

fină din Hawai abia se auzea, golită de orice putere, ca o imagine prea depărtată, mâhnită ca o amintire aproape uitată. Cu inima strânsă de aceste semne, Olivia se opri în fața ușii lui Xavier, Iran o primi cu tresăriri ale brațelor pe care nu le putu nici înăbuși, nici ascunde. Cu greu se reținu să nu se repeadă la această ființă din Hawai, tot atât de gingașă ca cealaltă și tot atât de periculoasă, să-i apuce gâtlejul în mâini și să strângă până nu va mai simți pe obrazul lui nicio urmă din răsuflarea ei fierbinte. Tot ce era din Hawai trebuia gâtuit!…

La înfățișarea sălbatică a lui Iran, amenințătoare, Olivia își reveni. Cugetă lucid: ce căuta ea la ușa lui Xavier?… De ce nu-l lăsa cu totul singurătății, mult mai prielnică lui decât iubirea ei? Nu-și da oare seama că, pentru Xavier, fata lui Pi era de-acum înainte o ființă blestemată, din care radia numai perfidie și dezastru?…

Întrebă de inginerul Santio.

– În biroul de comandă al Orașului. Ascensorul doi, la dreapta. Întâia cabină transversală.

Și Iran deschise ușa într-acolo.

Iran va spune oare lui Xavier că-n fața ușii lui se oprise Olivia, fata Președintelui, goală și umilă ca o mariană de rând?… O! De i-ar spune!… Xavier ar înțelege că Olivia nu l-a uitat, nu-l poate uita! Căci numai femeia care iubește cu adevărat iartă omului iubit toate crimele lui.

Dar nu, Iran nu destăinui nimic. Știa că pe inginerul nimic nu-l poate ocroti mai bine decât tăcerea.

Și după o nouă, îndelungată singurătate în Hawai, căci Teatrul se închisese și nu se mai dansa, Olivia se gândi să ceară lui Whitt să lucreze și ca Mariana

– nu era pe jumătate mariană? – sau chiar la groapa din Formoza, într-una din echipe. În Hawai se înăbușea.

Atunci primi din partea lui Whitt rugămintea de a-i vorbi.

Inginerul îi mărturisi deschis:

– Domnișoară Olivia, de ceea ce m-am temut nu vom scăpa. E nevoie de o selecție a oamenilor. Toți vor să muncească la Formoza! Umblă între ei spaima că ar putea fi lăsați în Orașele submarine și se-mbulzesc la muncă, să fie cei dintâi în orașul subpământean pe care-l construim.

– O! Whitt, și eu care gândeam să mă-nscriu mâine într-o echipă… Nu mă primești?… Nu mai pot trăi aici în umbra asta înfiorătoare și rece. Și muzica asta înșelătoare, care nu mai tace, nu mai tace!… Vreau să fac ceva, să mișc un bolovan de piatră, să mă zgârie, să mă doară, să respir, să muncesc din greu… Nu, nu mai rămân aici, nu pot să mai aștept!… De ce selecție?… Să muncim toți, toți!… Orașul Formoza se construiește mi se pare pentru locuitorii tuturor Orașelor!…

– Nu, domnișoară Olivia, numai pentru o parte. După Formoza, vom construi alte două Orașe, pentru ceilalți. Dar selecția oamenilor destinați muncii la Formoza e absolut necesară. Locuitorii din Ceylan, Cap-Verde și Hawai pier după întâiele zile de lucru. Riscăm, până la construcția orașului Formoza, să nu mai rămână în viață decât marianii. Ce e de făcut? Să convoc Congresul Orașelor? Toți vor vota împotriva propunerii mele. Hotărârea aceasta trebuie s-o iei dumneata. Eu voi executa.

Olivia tăcea. După o clipă de gândire întrebă:

– N-am putea lumina din nou Orașele?…

– Exclus.

– Nici măcar Hawai sau Cap-Verde sau Ceylan, să concentrăm viața într-un singur Oraș luminat?… Întunericul ne deprimă, inginer Whitt, ne ucide înainte de vreme. Trebuie să ne dai lumină!… Trebuie, înțelegi, inginer Whitt? Altfel, înnebunim! Și apoi ne omorâm unii pe alții!…

Inginerul Whitt, care nu se așteptase la această criză, își păstră liniștea și răspunse:

– Să luminăm bine vreun oraș, nu, nu se mai poate! Santio s-ar împotrivi cu cea mai mare îndârjire. Îmi cere și acum mereu să suprim lumina cu desăvârșire. El e de părere că după stadiul penumbrei care s-a prelungit destul oamenii vor putea foarte bine trăi și în întuneric. Acumulatorii de rezervă au pierdut o treime din energie. Sau, altfel, încetăm construcțiile în Formoza! Ceea ce e cu neputință.

– Și dumneata ai consimțit să se facă întuneric de tot? Aici în Hawai și… și pretutindeni?… întrebă Olivia, speriată.

– Nu. N-am consimțit. În întuneric complet, îmi dau seama, oamenii se vor demoraliza total. Dar am elaborat un plan de retragere și părăsire a Orașelor…

– Înainte de construcția Formozei?…

– Nu mai putem aștepta. Oamenii vor locui provizoriu în Mariana. În apropierea Formozei vor fi mult mai încrezători, mai liniștiți. Vom începe atunci și selecționarea.

Olivia privi cu ochi mari, speriată, în chipul serios, lucid și hotărât al inginerului Whitt.

– Inginer Whitt, îți dai seama ce-mi propui?…

Whitt tăcu.

Citind însă în ochii Oliviei un plâns fără lacrimi, Whitt, după o clipă de tăcere, zise:

– Nu, domnișoară Olivia, eu nu propun asasinarea Omenirii. Această asasinare mi se propune mie, precum ni s-a propus de către Soarele înghețat să intrăm în adâncul Pământului. Cheamă în locul meu pe… (Ar fi voit să pronunțe numele lui Xavier, dar se feri) pe altcineva, să procedeze altfel! Ca să putem construi Orașul subteran până nu e prea târziu, de mâine Santio nu mai acordă niciunui Oraș niciun watt de electricitate. Am așteptat până azi, mereu, o minune – deși nu cred în minuni. Azi vin să-ți propun, domnișoară Olivia, ceea ce nu se mai poate ocoli: înecarea Orașelor și suprimarea, în Mariana, a oamenilor de prisos.

Olivia gândi cu glas tare:

– Cei de prisos sunt desigur marianii…

– O! Nu toți!… zise inginerul Whitt, ridicând o mânuță albă, aproape străvezie și criminală. Marianii sunt deocamdată cei mai buni săpători. Hărnicia lor a devenit eroism. Mulți nu mai vor să intre în repaus și propun celor slabi din echipele următoare, să le ție locul. Câțiva mariani care lucrau la columne, unde se cer multă prevedere și oarecare experiență spre a menține stâlpii de pământ în picioare, înainte de fortificarea cu beton, au refuzat să fie schimbați, pentru că nou-veniții erau ceylani albi – nepricepuți în lucrările de pământ. Și au lucrat fără întrerupere și fără hrană două zile și două nopți, până au fost schimbați cu mariani trimiși anume. Dar de-ndată ce lucrările de săpătură și fortificare a coloanelor, a pereților, se vor încheia, marianii nu vor mai fi de niciun folos.

În noua epocă a Istoriei care începe cu ivirea orașului Formoza, vom intra cu cele două specii mai evoluate: omul din Hawai și cel mult omul din Ceylan.

Olivia ar fi voit să-și strige toată revolta și groaza în fața acestei crime pe care o punea la cale, cu atâta sânge rece, inginerul Whitt, dar înțelese că ar fi în zadar. Logica lui Whitt va fi totdeauna mai puternică decât inima ei de fată. Plânse încet, cu lacrimi grele în gene, fără a-și acoperi fața, cu umerii mici, scuturați de durere.

– Nu trebuie să plângi, domnișoară Olivia, pentru pieirea unor făpturi din care biologia nu mai poate scoate nimic. Moartea e necesară. Atât de mult, încât atunci când nu se ivește de la sine, suntem nevoiți s-o aducem cu sila și s-o punem la lucru. Dacă nu ne torturăm înșine trupul, dacă nu-l stoarcem și nu-l secătuim, pierim asfixiați de propria noastră viață. Practicăm asasinatul în noi înșine, domnișoară Olivia, în organele noastre, fiecare din noi; în măruntaie prin suprimarea atâtor celule, în ovule prin eliminarea germenilor slabi, în creier prin uitarea ideilor anemice. Ne asasinam în fiecare ceas și pe cadavrul nostru reconstruim o nouă ființă, proaspătă. Omenirea face de milioane de ani această salvatoare crimă împotriva ei – de ce plângi?… E poate ultimul asasinat. Omul din Formoza, pentru întâia oară în istoria lumii, va fi purificat de toate zgurele ancestrale: spirit pur, nu va mai avea, în sfârșit, nevoie, spre a trăi, de niciuna din crimele materiei.

Dar Olivia plângea mai departe. Inima ei nu știa decât s-o doară.

Șopti:

– Dacă vrei, stinge Orașele, Whitt. Înecă-le. Eu de aici nu voi mai pleca niciodată. Dar nu, Whitt, nu

omorî! Nu vreau să omorâm! Nu pot să omor!…

ULTIMUL CARNAVAL

Din schimnicia lui, Xavier urmărea totuși zbuciumul ultimilor oameni. Iran, mistuit de amărăciune, pândit de nebunie, cerceta în taină Orașele. Și la întoarcere destăinuia lui Xavier câte ascensoare mai circulă în Hawai, câte lumini mai ard în Cap-Verde, câți oameni au mai rămas în Ceylan. În Formoza Iran nu voia să coboare, cu toate întrebările și îndemnurile lui Xavier. Orașul subteran pe care oamenii îl săpau și construiau cu înfrigurare era pentru Iran o pedeapsă neîntreruptă. Se socotea vinovat de dezastrul ideii lui Xavier, care voise să zboare spre stele. Ca un barbar grosolan se lăsase ispitit de Sonia, muierea albă, poate unealta inginerului Whitt. Căci dacă inginerul Xavier ar fi avut rachetele, omenirea nu se mai afunda în Pământ, ci ar fi ridicat ochii spre cer, de unde, cum spusese odată inginerul, au venit întâiele vibrații încărcate de viață.

În singurătatea lui, Xavier trecu printr-o criză ciudată. Whitt avea dreptate, își zise, să lupte cu atâta energie pentru perpetuarea vieții. Olivia a avut o idee de geniu când a trimis-o pe Sonia să distrugă rachetele de zbor, acea nălucire care împiedica pe oameni să-și sape un nou Oraș mai aproape de focul Pământului. Whitt și Olivia au fost creați unul pentru altul – însuflețiți amândoi de aceeași supremă forță de viață.

Whitt și Olivia – fiți fericiți!

O! Ce rău îi pare inginerului Xavier că nu se pricepe la muzică! Ar compune și cânta un marș nupțial cu acorduri de ciocane care zidesc un nou Oraș!

Whitt și Olivia – fiți fericiți!

Inginerul Xavier, urcat pe o caricatură de avion la care va înhăma pe Iran și alți câțiva mariani, va deschide alaiul nupțial în galeria principală a Orașului Formoza și va striga:

„Whitt și Olivia – fiți fericiți!“

…Dar aceste batjocuri, sub care inginerul Xavier își strivea inima, nu ținură mult. Îl copleși, după aceea, o tristețe pustie.

Cercetă o vreme cu îndârjire să-nțeleagă din ce anume se iscase crima Soniei. Cât ar fi fost de fericit inginerul Xavier dacă ar fi avut un semn cât de mic, dar neîndoielnic, că Olivia se temea să nu biruie ideea zborului, că ea dorea într-ascuns pe Whitt, cu ideea lui subterană. Dar Olivia nu știuse nimic din gândul Soniei! Ba în clipa când se făptuia crima, Olivia acuza pe Xavier că zborul lui era numai o prefăcătorie! Dacă Olivia s-ar fi dovedit pătimașă și deci nedreaptă – chiar și împotriva lui Xavier, de dragul lui Whitt – o! cu câtă furie ar fi încercat Xavier s-o smulgă bărbatului celuilalt! Cu sălbăticie s-ar fi aruncat asupra ultimelor scântei de energie ale Omenirii, spre a crea viteza cu care să ia fata cu sine în văzduhuri, departe de Pământ, ei amândoi, spre o viață sau o moarte.

Și acum, într-o singurătate pe care nu îngăduie s-o turbure nimeni, el se joacă iar de-a stelele. Își face închipuiri: ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi zburat?… Unde s-ar fi oprit?… În întunericul odăii cu hărți, degetul lui umblă încet printre constelațiile de

fosfor. E alături de Pământ o mică planetă fără nume, numai la câteva sute de mii de kilometri. Poate e tot sub influența Soarelui stins, iar Sorii ceilalți răzbat greu până la ea. Păcat… Nu era o depărtare prea mare. Eros e la 20 de milioane de kilometri, Marte la 56 și Venus la 40 de milioane… Stele moarte!… Dar ce înseamnă mediocritatea asta?… Nu are curajul să se rupă cu desăvârșire de acest nefericit și pustiu sistem solar?… Să fugă spre alt sistem, cu alt Soare?…

Dar pentru că tot nu zbura, Xavier era cu atât mai chibzuit în alegerea noului sistem și a noii planete. Nu se mută Omenirea în fiecare zi!… Dacă omul a avut nefericirea să se ivească pe Pământ, planetă provincială în sistem solar de rang inferior, cel puțin acum, când are libertatea de a alege, să fie mai isteț și să-și deschidă bine ochii! Mutările prea dese ruinează și mobila și bunele moravuri…

Așadar o mutare cât mai depărtată, ca să ne pierdem urma și să uităm cu desăvârșire originea noastră pământească – de altfel destul de puțin măgulitoare. Să alegem oare o planetă de mărime fantastică și cu Soare și mai fantastic?… Ar fi o copilărie de tristă amintire! Am fi asemenea omului flămând care, după ce a răbdat de foame, mănâncă până se umflă și plesnește.

Oamenii bucuroși în sfârșit de spațiu s-ar înmulți, identici cu ei înșiși, în raport direct proporțional cu numărul locuitorilor la proporțiile vechiului Pământ. La ce-ar folosi 150 de miliarde de ființe grăitoare, când 3 miliarde de oameni tereștri au dovedit că viața se desăvârșește numai prin valoarea câtorva mii?… Un miliard de licurici nu sunt mai prețioși pentru spiritul de înnoire al vieții decât întâiul licurici care s-a ivit în întuneric.

Dar alt gând se răsucește în mintea inginerului:

„Vreau sute, mii și miliarde de oameni! Toate planetele din toate Constelațiile să răsune cu voioșie de același zumzet al existenței noastre! Să pot spune uneori Oliviei: «St! Tăcere… Auzi glasul fetelor din constelația Gemenilor?… Acum vorbesc băieții din stelele care alcătuiesc Cosițele Berenicei!»“

Dar Xavier revine, din frica de singurătate care-l făcuse să viseze un Univers însuflețit de miliarde de oameni, la o socoteală lucidă:

„Îmi trebuie o stea mică, mult mai redusă-n cercul și arcurile ei decât această matahală de Pământ, în care oamenii s-au adunat pâlcuri-pâlcuri pe locurile unde se putea trăi, ca mușuroaiele. Și un Soare proaspăt, abia rupt din inima care zămislește-n eter incandescențele – ca să am înaintea mea, pentru deplina cucerire a Universului, timpul TOT!…“

Odată, la ceasul de amiazi, când bulgărele de aramă din cer, fostul Soare, era drept deasupra capului, iar raza lui moartă cădea perpendicular, inginerul Xavier, învăluit într-o manta de aluminiu, cu mască și ochelari de mică, urcă pe lespezile înmărmurite ale Oceanului să mai vadă avionul. O lumină palid-roșiatică umplea văzduhul și toată întinderea de ape înghețate scăpăra ca un uriaș glob de argint vechi. Stele de jur împrejurul Soarelui aproape mort porneau povârnite pe boltă spre zare. Lumea părea ca într-o noapte abia începută și oprită locului, sau ca într-un revărsat de zi nedesăvârșit niciodată.

În plămânii lui gingași, Xavier simți o răcoare iute ca o volatilizare de eter.

– Oxigenul!… gândi. Oxigenul prea pur al văzduhului de mult lipsit de catifelarea respirației plantelor și animalelor. Cum arde!…

Și, potrivind mai bine pe gură și nas buretele de cărbune al măștii, ridică privirile-n sus. Unde e steaua cea mică și Soarele ei tânăr?… Ca ochi minusculi fără trup, nenumăratele sclipiri ale stelelor din cer îi vorbeau în graiul lor ne-nțeles, de semne.

Xavier, cu pași nesiguri, aproape dezobișnuit cu mersul, dădu ocol păsării de aluminiu, brumată de ger. Puse mâna pe elicea fixă, o desmierdă și întrebă:

– Vei zbura?…

Apoi trecu și cercetă pârghiile de comandă și puse palma pe locurile tari unde, cu măștile de rezervă agățate alături, la-ndemână, trebuiau să șadă doi oameni pentru a porni în Univers. Se rezemă cu umărul de avion, amețit deodată de gândul zborului.

Singur în văzduhul straniu, Xavier se reculese.

Pipăi încet coapsa rotundă a zburătoarei de aluminiu. Degetele se-mpiedicară de o asprime de linii drepte, încrucișate.

„X“– numele lui Xavier, semnul aeronavei stelare!

Și, sub stăpânirea aceluiași joc și vis, Xavier adăugă alături de „X“ încă un semn în aburul aluminiului înghețat, de o parte și cealaltă a avionului, un „O“: Xavier și Olivia, Bărbatul și Femeia, Adam și Eva – fugind din adâncul apelor unde isprăviseră osânda milenară, în căutarea paradisului nou și fără moarte, în Univers.

Dar jocul îl mâhni; zise:

– „X.O“…

Și acest semn lucid îl trezi.

Unde era Steaua?…

Coborî repede în Mariana, în încăperile lui, fără să ia seama la Iran care voia să-i vorbească. Se încuie în odaia cu hărți și începu să caute în cerul lui de fosfor.

În emisferul austral, în constelația Centaurului, băgase de mult de seamă că steaua din copita piciorului dinapoi avea o mișcare de rotație perfect simetrică rotației Crucii de Sud, stea mult mai mare. Știa că sunt acolo doi Sori, unul uriaș, altul mic, a căror incandescență sclipea în unele nopți ca diamantele șlefuite. Ce putere deosebise aceste focuri și nu le-a îmbinat într-un briliant ceresc fără pereche?… Poate că, nevăzut, există un ax între acești doi Sori. O! Fericită punte în jurul căreia rotesc, ca-n jurul unui punct, cei doi Sori! Acolo nu e noapte, ci numai zi, niciodată iarnă, ci numai vară și primăvară, într-o alternare de timp definită de distanța de la Sori la punctul planetar încă nevăzut!

Când Iran intră în odaia iluminată palid de efluviile hărților de fosfor, inginerul întrebă:

– Crezi, Iran, că între Centaur și Crucea de Sud ar putea fi o planetă de mărimea Lunei?…

– Nu știu, răspunse Iran. Vin să vă anunț că s-a vestit din Hawai începerea Carnavalului, la noapte, la ora 1. Santio se-ntoarce la Cap-Verde, de unde va porni încoace cu toate echipele. Vă roagă să luați comanda Marianei și să primiți dvs. defilarea Orașelor. Numai trei zile, cât țin serbările. Apoi vă înlocuiește iar. Nu se mai întoarce nimeni după Carnaval în Hawai, Cap-Verde și Ceylan. Toți oamenii rămân în Mariana. Orașele vor fi înecate.

Xavier privi lung pe Iran. Sfârșitul Orașelor îl uimi.

– S-au isprăvit și rezervele electrice ale acumulatorilor? întrebă Xavier.

– Aproape.

– Orașul Formoza e gata?…

– Aproape.

– Pentru toți?

– Aproape.

Xavier tăcu iar și după câteva clipe zise:

– Iran, între Centaur și Crucea de Sud trebuie să fie o planetă!… Trebuie, Iran! Am nevoie de o mică planetă cu aer și apă între Centaur și Crucea de Sud!… Precis – nu „aproape“! Iran, fotografiază cu lunetele în serie unghiul emisferului astral format de raza XVI având ca bază raza XII. Raza de bază trece sub Crucea de Sud.

– Și ce să răspund domnului inginer Santio?…

– Vei fotografia precis la ora 1. După ce voi primi Carnavalul, vin să developăm clișeul. Cu Santio vorbesc eu, chiar acum.

Și, ca și cum cercetările lui astronomice n-ar fi fost un joc și zborul o nebunie de mult zădărnicită, Xavier trecu la postul de comandă și semnaliză la Cap-Verde.

Străvechea tradiție a oamenilor submarini voia ca-n ora întâi a începutului de An Nou, Carnavalul să înfățișeze, într-o paradă de cinci ore, până la presupusul revărsat al zorilor, Istoria Oamenilor.

Defilarea cortegiilor avea loc în piața Palatului Central, în fiece an în alt Oraș. Iar când venea rândul Marianei, în jurul Craterului iluminat.

Inginerul Whitt alesese anume Ziua Carnavalului pentru retragerea definitivă a oamenilor din Hawai, Cap-Verde, Ceylan și înecarea Orașelor. Dezastrul lua astfel înfățișare de petrecere, solemnitate și bucurie publică, o biruință a puterii de viață a Omenirii.

Defilarea cortegiilor trebuia să aibă loc în Formoza, în marea piață din fața Palatului Președințial, ale cărei columne uriașe erau în același timp tuburi de primenirea aerului. Și pentru că oamenii din celelalte Orașe deveneau deocamdată oaspeții Marianei, inginerul Xavier, urcat pe o estradă, trebuia să primească și să răspundă el salutului cortegiilor.

Dacă burghiele ar fi atins focul Pământului și Formoza ar fi fost gata, ar fi primit Whitt, ca viitor Președinte, alături de Olivia în rochiță galbenă, defilarea oamenilor. Poate la anul… sau niciodată!…

Rezemat într-un ciocan uriaș, simbol al Marianei, inginerul Xavier, pe estradă, singur în marea piață a Formozei, se-ntrebă ce caută el la această mascaradă… O lumină ștearsă, leșioasă se târăște pe sub tavanul de marmuri, printre colonade, prin gangurile adânci. Unde sunt luminile strălucitoare ale Carnavalurilor de altădată?… Hawai, luminat puternic, părea atunci, în cele trei zile de petrecere obștească, un clopot uriaș, piatră prețioasă legănându-se în adâncul apelor verzi. Unde e muzica din Ceylan, când Aligator, compozitorul, revenea din somnul lui artificial, de unde adunase acorduri pe care le auzeau altădată oamenii în pădurile însuflețite de murmurul frunzișului, în

munții unde tăceau piscurile să-nțeleagă ecoul prăpăstiilor? Ce duhoare de pivniță mucegăită se târăște acum în acest mut Oraș al viitorului…

Când pendula uriașă de deasupra portalului arătă, cu minutarele groase de fier, un minut peste ora 12, se auzi un murmur vag. Deodată izbucni trist în singurătatea pieții un cor de voci omenești. Cum?… Nu se mai cântă un marș nou și îndrăzneț?… Ce elegie cu amintiri funebre e această litanie plângătoare? Aligator, unde sunt strigătele cornurilor și trâmbițele tale de altădată?

Dar Xavier se ținea drept, rezemându-se în baros. De sub portalul noului Oraș se ivi, înaintând încet, un alai mortuar. Pe umeri, bărbați puternici purtau fotoliul prezidențial în care, ca o străveche mumie egipteană, strălucea trupul negru, șlefuit al lui Pi.

– Da, așa se cuvenea!… De vreme ce Președintele mort nu fusese înlocuit cu unul viu… gândi Xavier.

Și, ridicând barosul, inginerul Marianei salută leșul solemn.

Fete din Hawai, în mâini cu ramuri artificiale de cireși, urmau alaiul.

Din mulțimea care se-nghesuia sub portal să răzbească și să poată intra în Palatul Prezidențial, unde ilustrul mort urma să fie depus în sala istorică, Xavier zări venind pe Filister, directorul general din Ceylan, cu ochi rătăciți. Inginerul Marianei fu surprins că-l vedea în alaiul mortuar, în loc să aștepte să treacă și el, cum se cuvenea unui șef, în fruntea cortegiului din Ceylan.

Dar tot Carnavalul i se păru acum lui Xavier o halucinație. De ce să mai întrebe? Nimic n-avea niciun răspuns. Poate niciodată.

Inginerul Alimentației, duhnind înăbușit a rom, ferindu-se parcă să nu fie văzut și recunoscut de ceilalți, întrebă de-aproape pe Xavier:

– Ce „complex“ preferi pentru ei?… Mie, Xavier, să-ți spun drept, mi-e indiferent. E o mascaradă sinistră, cum văd. N-ar fi trebuit să primești defilarea. S-o fi lăsat lui Whitt. Al lui e Orașul. Să le dăm o nuanță de portocale cu piperment?… Ce zici? I-ar mai înviora… Cum, nu știi? Prin colonade, Pulverizăm la presiune parfumul pe care-l varsă oamenii mei pe sus. Sau mai bine o aromă de sămânță de cânepă dospită?… Ar ațipi de-a-n picioarele, s-ar așeza jos, le-ar scăpăra ochii și pe urmă ar adormi. Ca să nu mai vadă beciul ăsta sinistru!

Xavier șovăia. Toată întâmplarea i se părea atât de absurdă, încât nu înțelegea nici grija lui Filister să încarce văzduhul cu miresme și să îmbete oamenii, nici ambiția lui de a risipi o nălucire cu alta…

Dar Filister își răspunse singur, și mai aproape de Xavier, căutând pieziș cu coada ochiului:

– Cred că-n actualele împrejurări nu mai are niciun rost teama noastră meschină. Voi răspândi în piață, prin toate colonadele deodată, cât va ține defilarea cortegiilor din Hawai, Cap-Verde și Ceylan, un „complex“ de parfum de banane amestecat cu esență de crin, iar la cortegiul marianilor un parfum mai simplu, mai substanțial, o duhoare, concentrare de sânge de lup împușcat. Și când se vor aduna în piață toate delegațiile Orașelor cu inginerii șefi și Olivia cu eșarfă albastră în jurul frunții, voi sufla un „complex imperial“ – dumneata nu-l cunoști, Xavier: pictură, poezie și iubire la un loc, ridicate la o expresie olfactivă care provoacă imediat o stare sufletească unică, inedită în evoluția psihologiei omenești în Formoza. Ha!

ha! ha!… Numai să nu avem nevoie mai târziu de stupefiante totale!… Ho! ho! ho!

Apoi deodată, cu fața serioasă ca un ins oarecare, inginerul Filister se amestecă în mulțime și pieri după întâia colonadă.

Locuitorii Orașului Hawai, întovărășiți de o orchestră de alămuri mici ca pentru păpuși – pe măsura puterii micilor lor plămâni – înaintară de sub portal în costume militare. În fruntea batalioanelor venea, călare pe un cal electric, un personaj ridicul, cu tricorn marțial, pe spatele căruia scria cu litere mari: „NAPOLEON“. Urmau tunuri și chesoane, fabricate din sticlă și carton și, în coada alaiului, o „falangă macedoneană“, condusă de un filozof grec, în togă și cu capul descoperit. Hawaienii după defilare se rânduiră în galeriile din jurul Palatului Președințial.

Xavier gândi:

– Unde e Whitt?… Nu cumva dorm iar și visez?

Dar n-avu răgaz să cugete mai departe. În frunte cu orchestră de tobe, se iviră sub portalul Formozei locuitorii orașului Cap-Verde: din trupul lor țâșneau scântei și fulgere iluzorii. Tobele sunau ca ritmice descărcări de furtună și trăsnet. În mijlocul alaiului, o fată de 11 ani, pe un podium de oțel purtat de patru cap-verzi cu mușchi umflați, ținea în mâna dreaptă ridicată deasupra făpturii ei nude și albe lampa lui Pi, din gura căreia curgea în sus un fum alb, blajin.

Xavier gândi, râzând în sine a batjocură:

– Cap-verzi vor să arate gazul 8 și secretul care descuie izvoarele electricității! Dar unde e Olivia? Unde sunt ceilalți, Whitt, Santio, Harwester?…

La trecerea cap-verzilor piața se umplu de o mireasmă de tei îndulcită de un parfum asemenea polenului de dafin. Dar, ca și cum aceste arome aveau doar menirea să purifice văzduhul, fură absorbite în câteva clipe și pieriră. Se revărsă după aceea un duh la început amărui ca o sare de aur, dar din ce în ce mai voluptos și mai hrănitor. În această beție subtilă care ascuțea auzul, mirosul, gustul imaginația și da făpturii omenești o prospețime cunoscută poate numai de vechii locuitori ai aerului și apei pure, locuitorii din Ceylan se iviră sub portal în costumele plantatorilor de cafea și aromate, cu frunze late în dreptul coapselor și organelor, cu smicele de eucalipt în mâna dreaptă băieții, iar fetele cu sâni oacheși uriași, atârnând greoi – făcuți din zgură și bumbac artificial. La sfârcul lor negru, tare ca boaba de cafea prăjită sugeau cu buze groase păpuși de cauciuc care, apăsate pe pântece țipau: oau! oau!

– Filister a dat fuga și ne trimite prin colonade acest „complex Ceylan“… gândi Xavier, după ce trecură ultimul ceylan și ultima ceylană cu copilul de cauciuc – oau! oau! – la țâța uriașă.

– Dar marianii?… Ei nu defilează?…

Xavier privi înspre Portal. Nicio mișcare, niciun sunet. Numai reflexele depărtate, ca un incendiu noaptea, ale Craterului cu inima în vâlvătaie păliră, acum abia văzute. Marianii au rămas în Mariana! De ce?…

– Să mai aștept, își zise. Marianii sunt greoi…

Dar aștepta zadarnic. Portalul își căscă uriașa gură de întuneric, iar minutarele de fier se mișcau pe nesimțite pe cadranul Formozei.

„Nu, marianii nu vor mai veni. Lor nu le-a fost îngăduit să vie!…“

Aruncând o privire încruntată în jur, fără a mai rosti cuvântarea cuvenită în fața celor trei alaiuri carnavalești care adăstau cu ochi mari spre estrada din fața Palatului, Xavier coborî și plecă repede, urmărit parcă de o batjocură.

Ca un semn și în hohot de râs neauzit rămase singur pe estradă barosul.

MOARTEA ORAȘELOR

În acest timp, Olivia, în palatul președințial din Hawai, ar fi voit să înduplece pe inginerul Whitt să nu distrugă Orașele. Tăcuți, în biroul fostului Președinte Pi, doctorul Harwester, Santio și Lucia, acum directoare a laboratoarelor fizico-chimice în locul lui Whitt ocupat cu Formoza, nu cutezau nici să sprijine gândul Oliviei, nici să-l înlăture.

– Ce câștigăm, inginer Whitt, dacă spargem cristalul Orașelor și în locul unde au trăit oamenii atâtea mii de ani nu va mai fi nimic, nimic – poate numai câteva cioburi în fundul mării, în nisip? Din viața de pe scoarța Pământului strămoșii noștri abia au putut lua cu ei în mare câteva fosile și imaginile în ghips ale Orașelor terestre. Ele se găsesc în Muzeu. Muzeul Terestru a fost mutat în Formoza?…

În locul lui Whitt răspunse Lucia:

– Da, domnișoară, în parte. Am păstrat ce a fost mai interesant.

– Dar totul e interesant, domnișoară Lucia!

– Ce a fost mai interesant în Muzeul Terestru se află în sala istorică din Palatul Președințial împreună cu primele elemente ale Muzeului Maritim pe care le-am colecționat în ultimul timp: ascensoare mărunte, Generatori în miniatură, o secție a laboratorului alimentar din Ceylan,

mumiile Președinților, a savanților-eroi, ultima a inginerului Manido, câteva răni și simptome de maladii marine imitate în ceară după indicațiile doctorului Harwester și…

– Și mumia mea, dacă veți binevoi s-o primiți, domnișoară Olivia! zise cu voce groasă și cu chipul neobișnuit de serios doctorul Harwester. Eu n-am ce căuta în Formoza. Bolnavii mei erau bolnavii Orașelor submarine. La oamenii subterani nu mă pricep și, mărturisesc, nici nu-i iubesc. Eu rămân aici.

Și, întorcându-se către inginerul Whitt, adăugă liniștit, ca ceva firesc:

– Mă vei găsi în sala circulară. Dacă, bineînțeles, îți va face plăcere să mă mai vezi înainte de a…

Și, fără a mai sfârși fraza, fără a-și mai lua de la cineva rămas-bun, ca și cum și-ar fi adus deodată aminte că e adăstat de mult undeva, doctorul Harwester, cu pântecele mare înainte, plecă repede. De data aceasta, fără să mai râdă.

O tăcere grea căzu între cei de față.

– Nu-l vom mai vedea? Nu-i vom mai auzi râsul niciodată? șopti Olivia.

Nu plânse, dar chipul oacheș al fetei păli deodată. În ochii ei negri sticli scurt o spaimă.

Enervat, inginerul Whitt zise, cu gest de politeță, dar cu vădit sarcasm, făcând cu privirea și mișcarea mâinii ocolul tuturor:

– Mă rog, mai dorește cineva să se sinucidă?… Ca să fim lămuriți…

Santio nu ținu seamă de ironia inginerului Whitt și strecurând o privire oblică spre el întrebă:

– Ar putea cineva să-mi ție locul în Mariana?…

Olivia murmură cu buze reci:

– Și tu, Santio?…

– Așa cum au decurs evenimentele, urmă Santio, nu cred să mai pot fi de vreun folos. Nu acuz pe nimeni. Poate pe mine, că n-am făcut nimic de capul meu. Ar fi trebuit să refuz, de la sinuciderea lui Manido, orice watt care n-ar fi mers la o cercetare de noi izvoare de energie. Nouăzeci la sută din producția electrică a valurilor din urmă ar fi trebuit s-o înmagazinez în acumulatoare, de ar fi rămas înțepenite toate ascensoarele, de s-ar fi stins toate luminile Orașelor. Formoza nu trebuia construită înainte ca burghiele să fi dat de focul din centrul Pământului care să fi menținut Generatorii în funcție.

Respiră adânc și după o clipă întrebă iar, de data aceasta cu glas mai puțin sigur:

– Ar putea cineva să-mi ție locul în Mariana?

Olivia zise repede cu vocea ei de alto, parcă și mai joasă:

– De ce, Santio?… Rămâi unde ești! Nu părăsi pe inginerul Whitt, nu ne părăsi înainte de…

Santio răspunse:

– Nu mai pot fi nimănui de niciun folos, domnișoară Olivia. De fapt, oricine îmi poate ține locul în Mariana. Distribuirea forței electrice din ultimele acumulatoare n-are nevoie de prezența mea. Eu am fost numit în locul lui Manido nu

pentru a distribui, ci pentru a produce forță electrică. Ceea ce este acum dincolo de puterile mele.

Privi o clipă în jos, apoi urmă:

– Am încercat și eu să găsesc gazul 8 pentru invenția Pi. N-am spus nimănui. Dar n-am izbutit. De vreme ce nu pot produce în niciun fel electricitate, nu văd de ce aș mai fi șeful producției electrice? „Șeful consumației electrice“ e o situație și un titlu care nu-mi convin. Vă rog să credeți!…

Inginerul Whitt zise cu blândețe, aruneînd totuși asupra lui Santio o privire aspră:

– Ești liber, Santio, să-ți iei titulatura care-ți place. Dar cred că nimeni dintre noi, care avem sau am avut un loc de răspundere în viața oamenilor, nu trebuie să descurajeze energia de care Omenirea a dat încă dovadă în ultimul timp. Îmi pare destul de rău că pesimismul lui Xavier se arată atât de molipsitor și pilda mizantropiei lui găsește imitatori.

– Nu vreau să descurajez și nu imit pe nimeni. Voi aștepta, răspunse Santio.

Și tăcu.

Glasul limpede și dulce al Luciei, cu o voită voioșie parcă, asemenea unor clopoței scuturați pentru bucuria sufletului copilăros, învioră deodată pe cei de față:

– O!… Ce se poate vorbi acum, când locuitorii din Ceylan, Cap-Verde și Hawai au plecat fericiți spre Formoza și când a început Carnavalul!… Nu se găsește nimeni care, în locul cuvintelor de panică, să rostească singurele vorbe potrivite miracolului

făptuit de inginerul Whitt împotriva atâtor obstacole supraomenești?

Și privi anume drept pe Olivia.

Fiica Președintelui Pi se îndreptă după o clipă de șovăire către Whitt, îi întinse mâna și zise cu jumătate de glas, obosită parcă de o durere și îndoială nemărturisite:

– Inginer Whitt, în amintirea tatălui meu, care a murit cu presimțirea că Omenirea se află la o răscruce a destinului ei, în numele meu și în numele oamenilor care încep în Formoza, în inima Pământului, o viață nouă, te felicit pentru energia dumitale. Îți urez ca în curând, foarte curând, burghiele care sfredelesc scoarța să ajungă la sâmburele de foc. Iar omenirea căreia din nou i-ai dăruit viața la care nu mai nădăjduia te va socoti pe drept întâiul dintre noi.

Lacrimi mari se iviră în genele Oliviei și începură să curgă încet pe fața-i oacheșă. Buzele ei tremurară, dar nu mai rostiră nimic. Inginerul Whitt privea încruntat în jos și băgă de seamă fără voie, ce mici și grațioase erau genele Oliviei. Lucia surâdea cu o fericire nefirească și rea, ca după un dezastru pe care-l dorise.

– Nu, nu sparge Orașele, inginer Whitt!… zise din nou Olivia, ridicând deodată privirile asupra lui, terorizată de acest gând fix. Ca să avem unde să ne mai întoarcem… Din când în când! adăugă ea, de teamă să nu i se ghicească neîncrederea. Peste alte câteva secole oamenii din Formoza ar putea veni să vadă locul unde au trăit submarinii. Nu e păcat că nu s-au putut păstra Orașele terestre?… În fundul apelor nu bat vânturi, cristalul va rămâne de-a pururi întreg, iar apele din jur se vor cristaliza în curând și ele. Carnavalul, în secolele următoare, de ce n-ar avea loc tot în Orașele de sticlă?… Tot

în Teatrul din Hawai să danseze la începutul fiecărui An Nou fiica Președintelui!… O! Va fi atât de frumos!… Va răsuna vreodată muzica lui Aligator în Formoza ca între aceste nopți de cristal, înmărmurite în gheață?…

Olivia privi în jur să ceară și celorlalți ajutor pentru gândul ei.

Dar Santio plecase. Lucia trecu în odaia alăturată, spre a semnaliza la Formoza.

Inginerul Whitt răspunse Oliviei, luându-i o mână, ca asprimea hotărârii să nu pară că pornește dintr-o inimă seacă:

– Domnișoară Olivia, dacă am avea în puterea noastră izvorul de energie electrică al valurilor și am fi siguri că am întemeiat pentru totdeauna orașul subpământean, sau dacă am fi descoperit gazul 8, nimic nu ne-ar împiedica să păstrăm Orașele de cristal ca monumente artistice și istorice. Dar nu e așa. Neprevăzători am fost și de data aceasta, ca-n toate împrejurările hotărâtoare pentru destinul oamenilor. Singura energie de care mai suntem siguri e a ființelor noastre. Oamenii trebuie să ajungă cu orice preț la focul din inima Pământului, de-ar fi să scormonim Pământul cu dinții, cu ghearele. Nu ne este îngăduit să lăsăm deschis drumul unei retrageri – niciun drum! Nicio retragere! Rămânem în Formoza sau pierim. Altă scăpare nu trebuie să mai fie. La cel dintâi cataclism în orașul subpământean, cea mai mare parte a oamenilor, de mult neurastenizați de spaima morții, ar fugi răcnind din galerii în Hawai, Cap-Verde și Ceylan, unde îi așteaptă cel puțin o moarte cunoscută. Ai încredere, domnișoară Olivia, cum am și eu!

– Oamenii știu?…

– Nu. Nu-i privește. Lor suntem datori să le dăm viața. Moartea, domnișoară Olivia, și prăbușirile le iau asupra mea. Mai sunt două minute. Când va bate gongul grav, Wann va semnaliza la Cap-Verde și Ceylan. Atunci se vor sparge pereții laterali.

Acoperită brusc de o sudoare rece, Olivia strânse repede și crispat mâinile inginerului Whitt. Cu buze tremurânde, cu ochi înțepeniți pe chipul lui fără a-l vedea totuși, ea ascultă trecerea mută a clipelor.

Pe ultima secundă, gongul grav bătu.

Ecoul tremură îndelung în bolțile Capitalei.

Olivia voi să se smulgă, să se repeadă în odaia lui Wann, să vadă cum de a avut puterea să trimită cu mâna lui semnul morții… Dar inginerul Whitt o reținu.

– Nu, domnișoară Olivia. Nimic nou și interesant de văzut. Orașul Ceylan e prevăzut cu supape de siguranță, pe unde se făcea eliminarea reziduurilor lichide și gazoase din laboratoarele de alimentație. Inginerul Filister a tras de firul care deschide supapele laterale și a plecat. Ceylan se îneacă. Cap-Verde e preferabil să nu-l vezi cum se prăbușește: inginerul Santio, de care eram sigur că va sfârși ca înaintașul lui, Manido, a spart cu ciocanul fundul orașului și a rămas și el acolo: mormântul lui de cristal.

Olivia scoase un răcnet și își acoperi buzele întredeschise cu amândouă mâinile înghețate.

– Whitt, nu vreau să piară Hawai!… șopti bine încredințată că vorbele ei nu vor fi ascultate. Spune-i lui Wann să nu spargă pereții din Hawai! Hawai nu trebuie să se prăbușească! Nu trebuie!…

Și strigă disperată:

– Wann! Wann! Wann!…

Inginerul Whitt zise cu blândețe:

– Wann a plecat îndată după sunetul gongului grav. Cred că și Lucia. În această clipă, domnișoară, n-a mai rămas, în afară de noi doi, nimeni în Hawai. Vino…

Olivia fu cuprinsă de o speranță dureroasă în care voia să creadă cu toată absurditatea.

– Hawai rămâne, nu?… Hawai nu va fi spart, inginer Whitt, începu ea să bâlbâie. O! îți mulțumesc!… Vom putea veni în Hawai, oricând! Vom mai veni în Hawai, nu?…

Dar inginerul Whitt, fără a răspunde halucinației fetei, o trase de mână afară și o urcă în cabina președințială, care ducea în culmea Marianei.

După câteva minute ajunseră în vârful piramidei. Înainte de a părăsi cabina, Whitt zise:

– Iartă-mă, domnișoară Olivia, că nu ți-am putut îndeplini dorința. Era copilăroasă și frumoasă. N-aș voi să te încredințezi singură vreodată câtă dreptate am avut. Dar Hawai nu va fi spart de mână omenească. Hawai a fost Capitala lumii. Privește pe fereastra aceasta, înspre apus. Vezi în zare, în întunericul verzui, mijind o lumină?…

– E Hawai, inginer Whitt! E Hawai!… Lumina din Hawai!…

Lumina din Palatul președințial din Hawai. Singura lumină pe care n-am stins-o. Orașul, domnișoară Olivia, n-a fost zidit și sprijinit pe fundul Oceanului cum credeau toți, ci a fost numai

fixat, ca să poată fi mutat oricând, oriunde. Capitala lumii avea dreptul să fie oriunde ar fi voit. S-a tăiat numai cablul de dedesubt și Hawai plutește acum spre Miază-Noapte.

– Lumina se leagănă… șopti Olivia.

Și în tăcere privi cum lumina, depărtată ca o lună în apele verzi ale Oceanului, se legăna încet, tot mai mică. În închipuirea cu care voia să se înșele, Olivia își zicea că Hawai se va opri de la sine între arbori de corali, că valurile vor îngheța, și Orașul ei va rămâne de-a pururi întreg, neatins, așa cum ochii ei în lacrimi îl văzuseră pentru cea din urmă oară.

Dar lumina din Hawai, micșorată cât a unui luceafăr, ca și cum ar fi voit să scape din lespezile de gheață de la suprafață, coborî iar lin mai departe și se stinse.

– S-a stins… zise fără voie inginerul Whitt. Olivia privi drept, în tăcere, cu ochi mari deschiși spre locul unde Hawai se sfârșise și se stinsese lumina.

Apoi fata plânse încet, îndelung, cu umerii mici și oblici zguduiți de durerea ei lăuntrică.

– Să mergem! șopti blajin, dar hotărât inginerul Whitt.

Și, deschizând ușa c-o ușoară mișcare a mâinii, o pofti în ascensorul transversal care, din etajele de sus ale Marianei, ducea spre portalul Formozei.

DOUĂ STELE NEVĂZUTE

Xavier găsi pe Iran în odaia hărților, developând placa fotografică a emisferului austral.

– Folosește la ceva dacă între piciorul Centaurului și Crucea de Sud se află într-adevăr o stea?… întrebă Iran, mișcând baia cu lichid pentru schimbarea negativului în pozitiv.

Xavier se opri și cercetă aplecat peste baie, parcă în adăstarea unei minuni. Zise:

– Nu, Iran, nu folosește la nimic. Ne jucăm.

Iran șopti mai mult pentru sine:

– Dacă dansatoarea albă nu ardea rachetele, poate că steaua ar fi folosit la ceva. Cu rachetele ar fi ajuns oare avionul până la Crucea de Sud?…

Xavier gândi o clipă și răspunse:

– Nu, Iran. Nu-ți mai face inimă rea. Cu rachetele nu ajungeam prea departe. În niciun caz nu puteam duce cu mine Omenirea și cine știe dacă avionul ar mai fi luat drumul înapoi.

Dar Iran nu voia să fie mângâiat. Se știa prea vinovat. Pedeapsa era o voluptate. Și se pedepsea ori de câte ori avea prilej. Stărui:

– Dacă zburai, domnule inginer, poate că inginerul Whitt nu mai construia Formoza. Poate că-n

nădejdea altei planete vreun om ar fi găsit gazul 8 și ar fi zburat până la Crucea de Sud. Iar la un semn al lui, ar fi urmat în aeronave mari și ceilalți locuitori din cele patru Orașe.

Xavier care, privind cu atenție încordată, mai mult adăsta ivirea planetei pe placă, murmură:

– Vorbești prostii, Iran! Inginerul Whitt e un om de geniu. Fără el, Omenirea ar fi pierit de mult. Iran, văd bine?… Mi se pare că sunt două planete, jumătate luminate, jumătate umbrite de o eclipsă. Trebuie să mai cercetăm, Iran! Le vei fotografia la fiecare oră, precis. Bănuiesc că se-nvârtesc pe aceiași axă. Și atunci e sigur că sunt luminate de cei doi Sori, alternativ, de la distanțe egale.

Luând placa, ridicând-o în zare și privind cu încordare sub lumina becului electric, Xavier râse deodată:

– Iran, ce admirabile planete de vilegiatură!… Am putea zbura de la o stea la alta în câteva ore, mai repede decât navigau oamenii tereștri din Europa în America, în locul nopții ar fi un fel de umbră a soarelui, cu răcoare. Ar fi numai primăvară și vară, câtăva vreme fiecare – nu știu cum merge timpul pe-acolo, Iran!

Tăcut, Iran privea întunecat la bucuria mincinoasă a singurului om la care ținea și pe care-l

plătise cu o trădare. N-ar fi mai bine să coboare numaidecât, să se arunce în gura Craterului?

Lampa roșie se aprinse deasupra ușii. Aparatul de comunicații semnaliză:

– …!

– Hawai?… se-ntrebă Xavier.

Apoi râse în sine:

– Ah! Uitasem… Hawai e acum Formoza!…

Lucia semnaliza de la Palatul Președințial din Formoza că orașele submarine, cu excepția Marianei, au fost suprimate. Doctorul Harwester și inginerul Santio sunt dați ca pierduți. Nu se știe dacă s-au sinucis sau au pierit înecați din neprevedere. Inginerul Whitt întrebă pe inginerul Xavier cine ar putea lua locul lui Santio la conducerea orașului Mariana? E nevoie de un om foarte energic și în același timp foarte prețuit de mariani, de la devotamentul cărora omenirea așteaptă încă o sforțare îndelungată, o muncă amarnică.

Xavier înțelese că inginerul Whitt, rămas în preziua biruinții aproape singur, voia să-i dea putința să se apropie de Palatul Președințial, ca al doilea dintre oameni. Gândi cu ironie: „O! E generos, inginerul Whitt!… După ce și-a asigurat partea cea mai bună… Nu cumva această generozitate i-a fost inspirată de Olivia, viitoarea mireasă fericită a Formozei? Ha, ha!“…

Iran în odaia din Mariana și Lucia în Formoza auziră numai râsul lui Xavier, grotesc și furios, pe care nu-l înțeleseră. Dar cu seninătatea-i obișnuită, Xavier răspunse îndată că singurul om energic, priceput și bucurându-se de iubirea Marianilor e Iran,

Formoza n-ar putea face o alegere mai nimerită numindu-l inginer-șef al Craterului.

Iran rămase înmărmurit. El, Iran, omul lui Whitt? Nu, el nu voia să servească sub ordinele inginerului Whitt! Întinse mâna către Xavier, spre a-i arăta că are și el ceva de spus… Dar Xavier vorbi mai departe la microfon:

– Eu?… O! Nu… Cu neputință! Voi da lămuriri dacă e neapărată nevoie, la cel dintâi sfat al Comitetului.

Apoi, întorcându-se către Iran, zise foarte grav:

– Trebuie! Altfel, Iran, s-ar putea crede că din spirit meschin de invidie și gelozie țin să pun piedici desăvârșirii proiectului Whitt. Inginerul Whitt are dreptul la toată recunoștința oamenilor și marianii sunt datori să-l ajute. Îl vei ajuta, Iran.

Iran coborî în Formoza și se duse drept la Palatul Președințial. Nu izbuti să vorbească inginerului Whitt. Îl primi însă Lucia, care-l asigură că în niciun caz nu va fi numit conducător al Marianei fără voia lui. Inginerul Whitt se gândește mai curând la concursul lui Xavier pe care, până la urmă, nădăjduiește să-l înduplece.

În timp ce Xavier developa noile fotografii ale Crucii de Sud, primi vizita neașteptată a Oliviei.

– Tot mai crezi că Sonia a ars rachetele din porunca mea?… întrebă ea, simțind răceala lui Xavier, care se ferea s-o privească.

– O! Am uitat că fusese vorba să zbor! răspunse inginerul. O nebunie, de altfel. De aceeași părere fuseseși parcă și dumneata. Acum mă joc numai cu astronomia. Nu, nu pot primi să iau conducerea Marianei. Eu sunt un om isprăvit. Mă surprinde că Whitt s-a mai putut gândi la mine.

Olivia îi puse palma palidă a mânuței oacheșe pe un braț și zise prietenește, căutându-i privirea:

– Xavier, Whitt știe că niciodată nu-i vei da ajutor la construirea Formozei. Nu din ură împotriva lui sau invidie, ci pentru că nu crezi.

– Exact, zise Xavier și, ridicând capul din baia cu plăci, privi drept în ochii întunecați ai fetei.

După o clipă de seriozitate, lăsă plăcile și, drept în fața Oliviei, zise c-un surâs:

– Ai împlinit treisprezece ani?…

– De o lună.

– Mireasă-ntârziată?

– Așa a voit tata. Dacă ai fi zburat, Xavier, dacă atunci când ai voit să zbori te-ai fi gândit cu adevărat la soarta Omenirii și mai puțin la sufletul dumitale, poate nu ajungeam la o vârstă atât de înaintată…

– Mai crezi că aș fi putut zbura?…

Olivia nu răspunse. Ei n-avea drept să-i pară rău. Era întâia dintre fete, purtătoarea rochiței galbene și de când se afla în Formoza, a turbanului mic albastru. De aceea, ca să nu răspundă, întrebă:

– Ce-ai fotografiat pe aceste plăci?…

– O alcătuire foarte ciudată: două stele învecinate luminate de doi Sori. În constelația Crucii de Sud. O planetă dublă, originală: în locul zilei și al nopții alternează la intervale pe care le bănuiesc nu prea lungi două, trei, patru sau cinci anotimpuri.

– O! Ce frumos!… zise Olivia, uimită de acest basm adevărat.

Și se bucură de parcă ar fi fost sigură de un zbor în Constelație.

– Îmi dai voie să numesc cu numele dumitale cele două stele care au o singură axă? Planeta O!

– În ironie?…

– În amintirea zilelor când în jurul axei dumitale roiau doi oameni. Dar acum a rămas numai unul. Celălalt s-a dovedit zănatic. El ținea *să vadă,* să trăiască și să moară în priveliștile pururi schimbătoare și totdeauna cu zări ale Universului.

Olivia se simți tulburată. Căută scăpare în pricina pentru care venise:

– Xavier, te rog, primește conducerea Marianei! Măcar până la terminarea lucrărilor Formozei și punerea în funcție a noilor Generatori.

– Prezența mea aci sau aiurea, domnișoară Olivia, e cu desăvârșiră nefolositoare. Nu mă ruga. Nu fi mai puțin înțelegătoare decât Whitt. Iran e omul care vă trebuie.

Felul în care Xavier rosti acel „vă“ fu atât de dureros, încât Olivia vru să plece numaidecât. Omul din fața ei era prea străin. Dacă ar fi zburat într-adevăr cu rachetele pe care le arsese Sonia, Xavier n-ar fi putut fi mai îndepărtat de Olivia. Ce căuta ea, care înfățișa viața și luptele ei, munca și creația, în singurătatea acestui ins de-a pururi singur? O! Mai bine zbura! Căci, desigur, nu s-ar mai fi întors. Crima Soniei a fost o greșeală.

Și speriată, Olivia fugi fără a mai arunca o privire înapoi.

În ascensor, singură, plânse cu hohote.

Când Iran se întoarse sus în Mariana găsi douăsprezece fotografii ale planetei O. Toate dovedeau simetria perfectă a evoluției lor. Spectrul arăta existența aerului, apei și a carbonului într-o cantitate care îngăduia presupunerea unei faune și

flore uriașe. Un paradis poate monstruos, pe care oamenii ar fi trebuit să-l atenueze.

Apoi Xavier, punând fotografiile deoparte, zise:

– Iran, de la ora 23 iau din nou conducerea orașului Mariana. Ține-mi locul la comandă. Ca și altădată, Iran. Te rog! Fă-mi acest serviciu. Altfel, ar trebui să renunț la toate astea…

Arătă hărțile și fotografiile. Apoi adăugă:

– Și la libertatea mea.

Iran nu răspunse. Cu capul în jos, obosit dar supus, se-ndreptă spre semnalizator și vesti la Formoza semnalul Marianei:

. . – –!

. . – –!

Când primi legătura, anunță:

– Domnul inginer Xavier conduce Mariana de la ora 23. Aci Iran, inginer-secund. Mâine, echipe duble.

RĂZBUNĂTORUL

Oamenii urmăriți cu înverșunare de frig și întuneric au dat atunci una din luptele lor cele mai crâncene împotriva morții. Ultimele rezerve de electricitate puneau în funcție două uriașe burghie, cu ale căror răsuciri vertiginoase trebuiau să atingă focul central. Noul oraș Formoza zăcea de asemenea în întuneric. Numai în biroul inginerului Whitt ardea neîntrerupt un bec de lumină slabă. Oamenii se mișcau în penumbre, iar făpturile lor mărunte și istovite păreau doar întuneric mai întunecat. Arar ajungea până-n fundul galeriilor lumina palidă a Craterului din Mariana, reflectată în galeriile Formozei de trei uriașe oglinzi convergente.

Iran introduse în sistemul muncii obiceiurile Marianei. Vechii locuitori din Hawai, Cap-Verde și Ceylan, neobișnuiți cu muncă brută, fuseseră distribuiți în echipe cu ore de lucru reduse. Lucrul greu îl luau asupra lor tot marianii, iar după fiece schimb porneau înapoi, pe jos, în Mariana. Nu mai circulau decât două ascensoare. Apoi n-a mai circulat decât unul. Materialele din atelierele Craterului începură să fie cărate în Formoza, în vagonete împinse de oameni sau trase cu grumaji înhămați.

Domneau o abatere și o stupoare de ocnă.

Pentru a economisi ultimele rezerve de energie electrică, un burghiu fu lăsat în seama oamenilor și

numai unul se mai învârtea electric. Fără-ntrerupere, baroasele începură să cadă pe al doilea cap de burghiu, preschimbat în piron uriaș și oamenii înhămați la o roată cu buceaua prinsă-n burghiu se învârteau mereu, ca în Biblia străveche Samson în muncile la care fusese osândit. Galeriile și încăperile subterane duduiau de răbufnetul ciocanelor ca oftatul unor viețuitoare uriașe puse la tortură, iar în tăcerile brusce se auzeau mai slabe, șuierătoare, respirațiile îndurerate ale oamenilor-cai.

Când vor ajunge la focul Pământului? gândeau oamenii torturați. Și vor ajunge vreodată? Sau toată această strădanie de iad e o pedeapsă neștiută pe care omenirea trebuie s-o ispășească înainte de a-și da suflarea în beznele și frigul ultimului oraș?

În biroul lui slab luminat, inginerul Whitt calcula fără încetare, tăia cifrele și iar calcula. Uneori, apucat de o furie oarbă, lăsa hârtiile pe masă și da fuga în galeria adâncă, unde gemeau baroasele și vâjâia motorul unuia din burghie. Munca amarnică pe care o vedea, răsuflarea animalică și duhoarea oamenilor chinuiți și istoviți îl mai potoleau: omenirea voia să trăiască! Apoi se-ntorcea iar, gânditor, în biroul lui. Lucia se apropia atunci și căuta să-l îmbuneze:

– Se lucrează, nu?… În curând, în curând, Whitt, vei vedea cum se înroșesc sârmele celor două burghie, cum încep să se-nvârtească pe rând roțile și să cânte iar Generatorii, cum se face deodată lumină în toate galeriile, în toate odăile și vor începe iar să circule ascensoarele, oamenii să vie la Teatru!…

Whitt se duse o dată la munca oamenilor de la burghie și nu se mai întoarse. Lucia crezu că se întâmplase o nenorocire sau că, disperând, Whitt

își făcuse seama. Dădu fuga tremurând, albă, în galeria din adânc. Nu, Whitt nu-și făcuse seama, nici nu fusese ucis de vreun mal prăbușit. Îl găsi, în mâinile lui subțiri cu un baros uriaș ridicat deasupra capului și lovind ritmic, laolaltă cu o echipă de zece mariani, în burghiul răsucit de oameni înhămați la roată.

Lucia îl readuse la hârtiile și calculele lui de la masa de lucru.

– O! Whitt!… îi șopti, când fură singuri. Ce înseamnă chinul, neliniștea asta?… Oamenii fără minte vor crede că ai pierdut orice speranță, vor arunca ciocanele și vor fugi cu toții. Ce ne vom face atunci?…

Și Lucia, palidă alături de el, îl învălui în fluidul molipsitor al iubirii ei creatoare:

– Eu cred încă, Whitt, eu cred încă!…

Olivia află cu surprindere că totuși Xavier luase iar conducerea Marianei. Ieși de câteva ori în galerii și întâlni pe mariani în echipe bine rânduite, ducându-se sau venind de la lucru. Odată întâlni și pe Iran în inspecție. Uriașul trecu înainte, de parcă n-ar fi văzut-o, deși galbenul rochiței și albastru turbanului din jurul frunții luminau în bezne.

„Iran mă urăște“, gândi Olivia.

Dar nu-și făcu prea multă inimă rea. Iran de bună seamă ura și pe Whitt, care construise Formoza, ura tot ce împiedicase pe Xavier să zboare.

Ce nedreptate!…

Dar ce iubire…

În ziua în care marianii refuzară să vină la lucru după zvonul că orașele nu se vor mai clădi niciodată și amenințară cu dărâmarea colonadelor Formozei, Olivia fu sigură că aci se vârâse, aţâţând, ura lui Iran. Dar se înșelase. Căci află de la Whitt că a doua zi marianii veniră iar la lucru în galeria burghielor, în frunte cu Iran, încruntat.

Ce se petrecea cu adevărat în sufletul lui Iran nu știa nimeni. Xavier, preocupat de presupunerile lui astronomice, asculta aproape fără să audă, mulțumit de rapoartele de muncă ale lui Iran.

Totuși, în sufletul lui Iran mocnea înăbușit furia împotriva Orașului. O luptă dreaptă împotriva lui Whitt era cu neputință. Iran ura din toate puterile sufletului lui această viață subterană – și de când fusese victima acelui șarpe alb țâșnit din sânul oacheș al Oliviei, pe Iran nu-l mai îndulcea niciun fel de viață. Ordinea strictă a muncii Iran o păstra cu o îndârjire pe care simțea bine că ar fi trebuit s-o cheltuiască aiurea – și mai mult pentru a fi ferit să primească asupra conștiinței lui încărcate cuvântul aspru al lui Xavier.

Dar într-o zi, în repausul unei echipe, Iran fu chemat de Whitt în biroul din Palatul Președințial. Mai erau de față Filister, slăbit și cu fața verde de orgii olfactive, precum și Lucia albă, rece.

– Iran, zise Whitt, privindu-l drept în ochi, te-am chemat pentru o sarcină de încredere. Știu că vorbind cu tine e ca și cum aș vorbi cu inginerul Xavier. Te vestesc că situația e gravă. Niciodată n-a fost atât de gravă. Suntem siliți să facem o sforțare eroică: să concentrăm asupra unui singur punct puterile care ne-au mai rămas.

Credeam că renunțând la mișcarea ascensoarelor, la lumină și acum, de curând, la cele trei Orașe, nu va mai fi nevoie de alte jertfe. A fost pesemne

dintotdeauna destinul nostru ca înainte de a începe o nouă viață să mergem până la fundul durerilor și să pipăim moartea.

În birou nu se auzea decât tictacul pendulei: nici grăbit, nici încet – neînduplecat.

Inginerul Whitt urmă:

– Pentru sfredelirea Pământului până în foc, Iran, nu putem folosi toți oamenii deodată. Și fiecare om în viață ne costă cu fiecare ceas energia necesară pentru înaintarea cu un centimetru a burghielor noastre. Suntem deocamdată, adică până vom izbuti să creăm condiții noi de viață, prea mulți.

– Să înecăm Mariana cu oamenii ei?… întrebă de-a dreptul Iran, ghicind gândul inginerului.

– Nu te grăbi să tragi concluzii brute, prietene Iran. Judecă rece, cum ar face însuși inginerul Xavier. Mariana e de prisos. Mai rău: e păgubitoare.

– Exact, răspunse Iran. Dar marianii sunt singurii oameni în stare să lucreze la burghie fără ajutorul motorului.

Iran aștepta o împotrivire din partea inginerului Whitt. Cu fruntea lăsată-n jos, inginerul deschise brațele mici a supunere disperată și mărturisi:

– Ai dreptate, Iran. Marianii sunt muncitori prețioși. Dar omenirea a distrus totdeauna uneltele ei cele mai de seamă, după ce s-a slujit de ele. Mă-nțelegi bine? A fost viața ei. De câteva ori moartea a amenințat pe mariani. Am rezistat, pentru că am putut. Azi nu mai pot. Moartea e mai tare decât mine.

Iran nu înțelegea:

– Dar lucrările nu s-au încheiat încă! Ce vă veți face dvs. fără mariani?

De data aceasta răspunse Filister:

– Muncesc mult marianii, dar consumă și mai mult. Prin suprimarea marianilor și a Orașului Mariana facem o economie de forțe care ne îngăduie să punem în funcție motorul burghiului al doilea. În felul acesta ne apropiem și mai repede de țelul nostru.

Lucia, cu vocea ei cea mai cristalină, zise, spre a îndulci invitația la asasinat:

– O! Iran, cine ar putea ajuta Omenirea în această clipă hotărâtoare?… Tot cineva din Mariana!… Whitt te-a chemat pe tine. Vei refuza?…

Iran, cu chipul încruntat, privea drept înainte, nemaicutezând să întoarcă ochii spre ei.

– Omenirea nu m-a ales pe mine s-o mântui… sau s-o suprim… bâigui el. Eu nu pot primi, nici refuza. Ce va voi să facă domnul inginer Xavier.

Filister nu înțelese că Iran refuza hotărât să se-mpace cu uciderea marianilor și stărui:

– Știi bine, Iran, că inginerul Xavier nu se mai ocupă deloc de ce facem noi aici. El e atât de inexistent pentru noi, deși trăiește încă în odăile lui cu jucării, ca și ceilalți, doctorul Harwester, Manido, Santio… Speranța e numai în noi, care n-am pierdut încă optimismul. Și văd după înfățișarea ta, Iran, că ești ca și noi, un optimist!

Iran nu răspunse. Dar nici nu plecă. Ideea suprimării marianilor, idee veche, foarte scumpă hawaienilor, o simțea atât de aproape, că se-nfioră și apoi înmărmuri. Îi veni în gând deodată să pună

mâinile în gâtlejul acestor păpuși de cocă moale cu ochi mari fără pleoape, să le frământe în mâinile lui vânjoase, să le destrame și apoi să le arunce afară sub picioarele grele ale marianilor care trec neîntrerupt la munca lor de ocnași, spre galeria burghielor. Se stăpâni. Ar fi voit să iasă cel puțin din această duhoare de moarte care-l înăbușea, departe de scăpărările reci, nevăzute ale minții acestor oameni cumpliți.

O sudoare rece, după o înnăbușire lăuntrică, îi acoperi trupul. Gândi limpede: „dacă nu le câștig încrederea, nu mai ies viu de aici. Clanța ușii e cu siguranță încărcată de electricitate. Când voi pune mâna, mă va trăsni."

Iran răspunse încet, ca după o chibzuire adâncă:

– Dacă ați luat această hotărâre, domnule inginer Whitt, înseamnă că altă scăpare nu mai e… Și așa că nici nu mai e nevoie de părerea mea. Trimiteți sus la comanda Marianei ordinul de serviciu. Îl voi executa eu sau domnul inginer Xavier, n-are însemnătate, nu?… N-are însemnătate… da, care din noi amândoi…

Iran gândi: „Inginerul Whitt știa că, dacă n-aș fi de partea lui, aș ridica marianii împotriva Formozei și aș îngropa Omenirea fără să șovăi, prăbușind columnele care sprijină Orașul subteran".

Și întorcându-se către inginerul Whitt întrebă:

– Înec sau înăbușire?…

Filister dădu din mâini:

– Nu, nu, nicio înăbușire! Asta ar fi lux! N-avem gaze de pierdut…

Lucia lămuri cu glasul ei strălucitor:

– Înec, Iran. Apele mării vin singure.

Inginerul Whitt nu rosti niciun cuvânt. Nu credea în Iran?… Iran se temu. Dacă nu era crezut, în clipa următoare nu mai era în viață – și după el toți ceilalți mariani, pururi disprețuiții mariani.

Dar inginerul Whitt zise și el, privind în jos, apoi în ochii lui Iran:

– Închidem bine ecluzele de beton din fața Craterului și cele de oțel din fața Portalului Formoza. De Crater s-ar putea să mai avem nevoie. Azi la ora 24. La ora 1 începem să lucrăm în galeria burghielor cu amândouă motoarele. Vei avea grijă ca la ora 24 toate echipele de mariani să fie în repaus. Pereții orașului vor fi sparți cu o singură lovitură dinspre apus. Ciocanul să fie montat – și firul electric care-l va acționa tras până-n încăperile rezervate inginerului Xavier. El e șeful Marianei. I se cuvine lui onoarea de a apăsa butonul de contact – și a dezlănțui lovitura ciocanului.

Nu mai vorbi nimeni. Apoi inginerul Whitt zise gânditor:

– Peste o jumătate de oră nu vor mai fi nici Mariana, nici mariani.

– Peste o jumătate de oră?… se miră Filister.

– Poate și mai puțin… se corectă Whitt.

Lucia privea la cei care vorbeau. În lumina ochilor ei verzi sclipeau puncte de aur.

Iran își dădu și el în sfârșit părerea, tot atât de rece:

– Va fi poate nevoie de mai mult de o jumătate de ceas pentru înec. Marianii au respirația lungă, prea

lungă…

– Exact, zise inginerul Whitt, după o clipă. Dar n-are a face câte minute mai mult sau mai puțin… Din clipa în care începe să lucreze moartea, timpul nu mai există.

Iran gândi: „Inginerul Whitt n-are nicio bănuială. Dar și prea multă încredere nu e bună…“ De aceea socoti necesar să se împotrivească oarecum:

– Îmi vine greu, domnule inginer Whitt, să vorbesc cu domnul inginer Xavier despre toate acestea. Cum să se mute el în Formoza, în încăperile noi din

Palatul Președințial, în răstimp atât de scurt? El are sus, precum știți, atâtea hărți, ocheane… Și pe urmă domnul inginer Xavier e atât de ciudat. Ar fi în stare să rămână sus în Mariana, ca… doctorul Harwester în Hawai și Santio în Cap-Verde. N-ar fi oare mai bine să vorbească altcineva cu el? Cineva care ar fi în stare să-i convingă… să-l înduplece…

Iran avea dreptate. De aceea se și ferise Whitt să vorbească de-a dreptul cu Xavier: om în afară de realitate… Nu. Xavier nu va primi să se mute în Formoza niciodată!…

Lucia interveni:

– O! Whitt… Vrei să mă duc eu la Xavier?…

– Ar fi nefolositor…

– Sau Olivia, cuteză Lucia.

Whitt cugetă o clipă, apoi zise:

– Da. Olivia. Ea îl va putea face să vorbească deschis, să ia o hotărâre pe față. Cel puțin vom

avea conștiința împăcată. Trebuie, din partea noastră, să facem tot ce ne stă în putință ca să nu-l pierdem. Poți pleca, Iran… Peste un minut cineva de aici, de la noi, va fi sus la Xavier.

Și întinzînd mâna mică, apăsă clanța și deschise ușa.

„Sunt scăpat!“ gândi Iran.

Ridicând capul respiră aer pe-ncetul, să nu se bage de seamă și adânc, să se întremeze.

Pendula din fruntea Portalului sună ora jumătate. Iran plecă repede.

Inginerul Whitt, în biroul lui, șopti privind lung orologiul din perete:

– Peste o jumătate de oră Omenirea intră în era nouă definitiv. Epoca submarină s-a încheiat.

Lucia șopti:

– Începe epoca Whitt.

Și se apropie de el, surâzând fericită.

Filister cu capul albăstrui iluminat vorbi deodată parcă fără voie:

– Nu știu de ce mi se pare că eu nu voi mai trăi mult… Îmi dați voie să inaugurez era cea nouă cu un complex olfactiv?… Ceva reconfortant: esențe pure de fructe terestre, ca un vis cu Soare.

Și, fără a mai adăsta, se îndepărtă repede.

Când se aprinse becul de lumină roșie, Xavier crezu că Iran venise ca de obicei să-i raporteze că echipele de lucru ale marianilor s-au înapoiat, că de la ora 24 Mariana intră în repaus și pornesc spre

subteranele Formozei hawaienii sau ceylanii sau capverzenii… Ce-l mai interesa?… Dar deschise. Era Olivia.

– O! Xavier, dacă ai ști ce se pregătește! E îngrozitor! Whitt vrea să distrugă și Mariana!

– E în dreptul lui.

– Nu, nu mai pot, Xavier! Nu mai vreau să văd și să aud nimic!… O! De ce mi-a fost hărăzit să mai apuc să trăiesc aceste zile?… Și tot eu am fost silită să viu să te vestesc și să te rog să…

– De ce ar fi Mariana mai norocoasă decât celelalte Orașe?…

– Mariana va fi înecată cu toți marianii! Whitt nu vrea ca oamenii lui să mai trăiască la un loc cu marianii. Îi urăște, Xavier! Îi urăște!…

– E convingerea lui, Olivia.

Și ca să scurteze această jale femeiască, zise scurt:

– Eu rămân aici.

Apoi, privind în altă parte, enervat:

– De altfel, lucrul n-are nicio importanță.

– Peste o jumătate de oră Mariana va fi înecată? Trebuie să vii, Xavier! Nu mai am încredere în nimeni, nici în Whitt, nici în mine… Trebuie să vii, Xavier!

Și Olivia izbucni în plâns.

Xavier o lăsă câteva clipe, apoi zise cu blândețe:

– Olivia, du-te înapoi, acolo unde ți-e locul. Whitt știe ce face. El va crea o lume nouă pentru oamenii

pe care-i socoate demni de sforțările geniului lui, o lume mai frumoasă pentru dumneata. Spune-le acolo, în Formoza, că nici n-ai izbutit să dai ochi eu mine, că nu vreau să mai primesc pe nimeni – și fii sigură că te vor crede. Ei știu că nu mai exist de mult. Du-te.

Dar Olivia nu se clinti. Lacrimile conteniră. Toată ființa ei era încordată spre un gând, la care parcă nu izbutea să ajungă dintr-odată. Apoi, cu respirația nesigură din pricina plânsului împiedecat, zise:

– Și dacă nu mă mai întorc nici eu în Formoza?…

– N-ar fi decât propria dumitale voință, Olivia. Și ar fi fost mai frumos dacă ai fi rămas în Hawai, cum a rămas doctorul Harwester. Căci pentru dumneata moartea în Mariana e numai o jignire și o umilință.

Apoi, după o scurtă gândire:

– Nu e lucru zadarnic, cred, să fim stăpâni pe timpul nostru. E mai cuminte să te-ntorci în Formoza, Olivia.

– Pentru că s-ar putea spune că am ținut mai puțin la Hawai, orașul meu, decât la Mariana, orașul dumitale?

„Da“, spuneau ochii lui Xavier.

– O! Asta și vreau!… izbucni deodată Olivia, mai puternic decât era nevoie, trandafirie toată sub pielița oacheșă, de o bucurie pe care n-o mai putea ascunde.

Xavier îi luă mâna și, sărutând-o cu delicatețe, o păstră în mâna lui:

– Știi bine, Olivia, că te prefer de mult, deși n-am spus-o niciodată și nu-mi mai pot aduce aminte cum era lumea și ce eram eu, când nu te cunoșteam. Bărbații demult nu mai au dreptul să-și arate simțirea fără să se facă de râs și numai fetele și femeile mai suferă puțin de aceste absurde preferințe și atât de puternice. Dar mi-am zis totdeauna, ca să mă pot ierta, că farmecul dumitale e atât de nou, încât înviază în mine poate instincte străvechi – de la începuturi… Toate acestea însă nu trebuie să abată menirea dumitale între oameni, nici frumusețea și noblețea dumitale. Du-te.

Olivia își smulse mâna, se zbătu în loc, ca și cum ar fi voit să scuture și să alunge din sine o viperă lăuntrică, chinuitoare și strigă:

– Nu, nu! Xavier! Nu vreau să mai am nicio menire! Nu-mi pasă nici de noblețe, dacă nu sunt pentru dumneata.

Xavier tăcea, privind în jur.

Dar nervozitatea Oliviei, care pornea parcă mai curând dintr-un capriciu decât dintr-o patimă, se potoli în fața liniștii tari a omului pe care totuși îl iubea. Fără a i se arunca de gât și a-l copleși cu greutatea dulce și aromele amețitoare ale făpturii ei proaspete, fata vorbi cu simplitate:

– O! Xavier, nu-mi dau bine seama decât acum, sub amenințarea morții, cât de mult te iubesc, că nu e altă viață pentru mine decât dumneata și chiar moartea, dacă e cu dumneata, tot viață e. În Formoza nu mă mai întorc. Eu rămân în Mariana, orice s-ar întâmpla.

Și, privind în jos:

– E poate nedrept ce fac. Whitt ar fi meritat o soartă mai bună. El trebuia de mult să ceară pe

fiica lui Pi și ea ar fi trebuit de mult să-l refuze. Dar această nedreptate o simt în mine acum atât de puternică încât, Xavier, nu pot s-o mai alung. De aceea sunt aici și de aceea nu mai plec – nu pot să mai plec. La Hawai n-am putut muri. Când am văzut orașul rostogolindu-se luat de ape, mi s-a părut că și eu cea adevărată rămăsesem acolo – și mă dureau toate fibrele. Apoi cea din urmă lumină a orașului meu s-a stins departe, în ape – și eu tot n-am murit. În Mariana pot muri, da, simt că pot muri! Sunt aici cu trupul și cu sufletul!

Și, ridicând ochii mari negri îi puse încrezătoare, senină, pe chipul lui Xavier. El zise:

– Olivia, împrejurarea e, desigur, absurdă. Nu crezi c-ar fi mai cuminte să ne-ntoarcem în Formoza și să dăm amândoi o mână de ajutor lui Whitt?… El e demn de ajutorul nostru. Legătura voastră, rituală abia după alegerea lui Whitt ca Președinte, are putere numai un an. După aceea ai drept să-ți trăiești viața mai departe, cum socoți: să dansezi iar la Teatru în fața oamenilor, să iubești, dacă ești sentimentală, pe cine vrei… Dar Olivia îl întrerupse:

– Crezi oare, Xavier, că mai are pentru mine vreo însemnătate, din ceasul de acum, ritualul președinției, geniul lui Whitt, viitorul Formozei și celelalte? O!… Cum se cunoaște că nu mă-nțelegi!… Xavier, eu nu mai pot face decât ce vrei dumneata. Vorbesc oare destul de limpede?… Numai ce vrei dumneata!

Xavier, în fața acestei smerenii, se simți, pentru întâia oară în viață, crescând în orgoliul agresiv care e fericirea bărbătească. Ce-i mai rămânea, dacă nu să se repeadă și, luându-i în brațe făptura, să audă-n ureche, să simtă pe obraz, odată cu respirația ei fierbinte, cât e de adevărat. Dar i se

păru meschină voluptatea în care putea cădea, târând cu el, supusă, pe Olivia, când înaintea lor Xavier nu era în stare să arate decât moartea fetei dornice să trăiască.

Olivia cu privirile-n jos, adăsta îmbrățișarea lui Xavier. Care nu veni. Ea suspină încet și, ridicând privirile asupra lui, șopti:

– O! Nu, Xavier. Nu vreau câtuși de puțin să te minți pentru mine. Oricât m-ar durea că nu mă dorești, cuget că am meritat-o. Poate mă urăști. Și ai dreptate. N-ai zburat în Constelații din pricina mea. Ceea ce s-a întâmplat a fost din vina mea, dar din iubire, Xavier. Dumneata n-ai mai putut zbura din pricina iubirii mele…

Și, apucând deodată mâna mică și albă a bărbatului, o sărută.

Dar Xavier nu îngădui această umilire fizică; încredințat că pieirea lor era prea apropiată ca să se mai tortureze cu zadarnice remușcări, zise:

– Olivia, n-ai nicio vină. Sau poate mai vinovat sunt eu, care am suferit de nebunia de a dori să văd zările lumii. Vrei să fii veselă?…

– Vreau!

– Vrei să surâzi?…

– Surâd, Xavier.

Și surâsul ei fu o grimasă. Apoi șopti:

– Xavier, sunt fericită. Cât mai e?

– Ce?

– Până murim. Pendula e exactă?…

– Douăzeci de minute.

– N-are nicio însemnătate că murim, nu e așa, Xavier?… Pentru mine, fiindcă te iubesc.

– Nu, n-are nicio însemnătate, Olivia.

– Xavier, când vom auzi gâlgâitul apelor în Oraș, mă vei lua în brațe?…

– Da.

– O! Xavier, voi muri în brațele tale cum aș adormi obosită. Sunt atât de obosită!

Xavier parcă nu auzea.

Olivia întrebă încet:

– La ce te gândești?

– La Iran. Nu știu unde-ar putea fi… Aș fi voit să-i spun să plece numaidecât la Formoza. Dar poate e acolo. Vino, Olivia. Să-l lăsăm pe Iran…

Și gândind: „Fiecare cu moartea lui“, intră-n odaia telescoapelor. Fără voie privirile Oliviei se opriră pe ochiul mare al pendulei din perete, cu minutarele subțiri și lungi. Zise c-un surâs fals:

– Nouăsprezece minute. O! Ce repede a trecut un minut!…

Xavier se opri și el alături de Olivia, priviră în tăcere minutarele și la secunda precisă șopti:

– Optsprezece minute.

Deschise caseta unui ochean. Potrivi cele trei oglinzi și scoțând în afară ecranul minuscul, zise:

– Olivia, privește avionul cu care voiam să zbor. Poate aș fi avut norocul să mor căzând peste zări, cu toate lumile din jur ridicându-se către mine.

– „X–O“. Ce-nseamnă „X–O“?

– „Xavier–Olivia“. M-am jucat. Am scris și inițiala dumitale. Tot nu zburam…

Ridicând fără voie privirile asupra cadranului, zise:

– Șaisprezece minute. Orașul va fi spart de un ciocan dinspre Apus, din direcția Hawai?…

– Da, șopti fata mai mult cu respirația.

Dar Xavier, citind spaima de moarte din ochii Oliviei, a cărei gură disperată, strâmbată, credea că oferă un surâs, zise cu grație prefăcută:

– În afară de „Olivia“ de pe coapsa avionului mai am una. Vrei s-o vezi?…

Olivia răspunse, râzând spasmodic:

– O! Da!…

Xavier o duse în odaia hărților. Olivia abia mergea. Xavier fu silit s-o ia aproape în brațe.

– Nu trebuie să ne fie frică! șopti inginerul în zuluful de lângă urechea fetei.

Pendula arăta treisprezece minute. „Ce lung e timpul până la moarte!“, gândi Olivia și cu o mână pe obrazul palid al lui Xavier, ca o dezmierdare înmărmurită, șopti:

– O! Acum nu mai mi-e frică deloc, Xavier! Inginerul stinse lumina și pe perete șiruiră scăpărările Constelațiilor din emisferul austral. Ca

să-și alunge gândul morții pe care totuși îl simțea viu în ea, Olivia întrebă:

– Ce stea e asta?

Și pipăi cu degetul arătător.

– Antinous.

– O! Ce frumos!… zise Olivia.

– Privește în zarea cealaltă: e Sirius. Poate că cele două stele își semnalizează.

– Dar steaua asta?

– Peștele austral. Vrei să urmărești linia dreaptă?… Iată: Barza, Păunul, Centaurul, Spicul, Fecioara… Sub Centaur e o stea mare: Crucea de Sud. Între Centaur și Crucea de Sud se află o mică planetă dublă, necunoscută, pe care am numit-o Olivia – și care nu se vede. Dar am fotografiat-o.

– O! Vreau s-o văd!…

Și în vreme ce, aplecat, căuta în cutia cu plăci fotografice, Xavier gândi asupra morții lor, căci aruncase o privire piezișă către minutare: mai erau unsprezece minute.

– Nu, nu găsesc placa fotografică a sectorului Crucii de Sud. Unde o fi ascuns Iran clișeul?…

Și, căutând mereu cu degete înfrigurate, mintea lui număra totuși cu tietacul pendulei, secundele morții: 55, 56, 57, 58, 59…

Ciocanul uriaș ridicat în ape adăsta în dreptul pendulei de cristal. Cu degetul deasupra butonului electric într-o cameră din Formoza, doi ochi ai unui om lucid priveau fix mersul minutarelor pendulei.

Xavier voi să zică „60 de secunde, Olivia. Mai avem de trăit 10 minute…“

Dar tăcu – și căută mai departe.

Olivia gândi, c-o mână pe sân: „Încă 9 minute…“‘

Iar buzele ei palide șoptiră cu răsufletul fierbinte, fără voie:

– O! Xavier…

Un bubuit prelung, neașteptat, repetat la intervale scurte și inegale de câteva ori, zgudui Orașul. Xavier înțelese că ceasornicele din Mariana erau în întârziere și că Orașul fusese spart.

Olivia se întoarse brusc și, apucându-l în brațe, îi suflă în obrazul oval, palid și rece, tot sufletul ei aprins.

– Începe moartea, Xavier?… A început… Am fost asasinați, Xavier!… Cu 9 minute înainte! E o crimă, Xavier!… În 9 minute se putea întâmpla o minune!…

Xavier se desprinse încet din îmbrățișarea înfrigurată a fetei și se duse către ușă. Învârti butonul electric: lumina se aprinse.

Mariana nu era deci ruptă de firele electrice… Să se fi întâmplat ceva la Formoza?… Fără a ține seamă de spaima Oliviei, care înmărmurise cu ochii și gura deschise, cu antebrațele ridicate și degetele desfăcute în străvechiul gest al fricii omenești, Xavier trecu în biroul de comandă și semnaliză la Formoza. Niciun răspuns. Semnaliză la atelierele centrale de la Crater. Tăcere. Niciun semn de nicăieri?

În liniștea imensă care cuprinse parcă și mai desăvârșit Mariana, Xavier, ridicat în vârful picioarelor, voi să audă cu gura întredeschisă zgomotul și apropierea apelor. Dar Orașul zăcea în tăcere, în aceeași neobișnuită tăcere, ermetic închis în fundul Oceanului, străluminat de roșeața obosită și mișcătoare a Craterului.

Făcu un pas la dreapta brusc, cu violența evadării, spre ușa ascensorului, înțepenit.

Strigă, întorcându-se scurt în toate părțile:

– Iran! Iran! Iran!

Niciun răspuns. Numai ecoul slab al glasului lovit de pereții de sticlă.

Cugetă o clipă și începu să presupună, să priceapă. Iran răzbunătorul și marianii, osândiți cu Orașul lor la moarte prin înec, trebuie să fi luat Formoza cu asalt și, zgâlțâind în furie și disperare colonadele, au prăbușit Orașul peste oameni și peste ei. Formoza, mormântul Omenirii.

Și de acum înainte mut, fără viață, Pământul se poate învârti mai departe, înghețând cu desăvârșire în jurul Soarelui înghețat.

„O“

În timp ce Olivia, în biroul de comandă, încerca să intre în legătură cu Formoza – căci era încredințată că cineva din palatul președințial trebuie să fi scăpat cu viață –, Xavier, cuprins de o febră necunoscută firii lui, reluă experiențele cu lampa descompunerii atomului.

Să fi avut spiritul lui nevoie de dispariția omenirii ca să redobândească vigoare și îndârjire?… Sau poate revolta vieții, simțindu-se amenințată în ultimul ei germen, preschimbase deodată pe Xavier?

El o vedea pe Olivia în biroul de comandă, căutând cu disperare o legătură cu trecutul și simți deodată, ca o altfel de moarte, cât de departe e el de femeia pe care o iubea. Totdeauna femeile au căutat înapoi: chiar atunci când înapoi n-a mai fost nimic!

El, Xavier, cercetând necunoscutul spre a găsi o scăpare, privea înainte. Cum s-o aducă pe Olivia, cu adevărat, spre el?… Încă o dată simți, deși erau singuri, numai ei amândoi pe lume, că trebuia încă, de aci înainte, să-și cucerească femeia niciodată singură, totdeauna necredincioasă, pururi căutându-și trecutul.

Dacă nu izbutește să găsească acum gazul 8, să smulgă materiei forța din care e alcătuită și să evadeze în planeta nouă, moartea pentru Xavier va fi mai cumplită decât a tuturor oamenilor îngropați

în Formoza: Căci Xavier murea alături de fântâna de viață vie a Oliviei, el pierdea cu deplina conștiință a ultimului om, că după el nu mai rămâne decât piatra stearpă a globului, peste care spiritul lui atâtea timpuri domnise.

Din cercetarea atentă a formelor înscrise pe cele 7 conuri ale lămpii, Xavier nu putu găsi vreo simetrie – cum nu găsise nici Whitt – din concluzia căreia să afle gazul 8. Și dintr-un instinct care se dovedise totdeauna mai puternic decât toate inteligențele calculatoare, inginerul părăsi deodată, halucinat, și fizică și matematică.

Cine va crede vreodată – deși toate marile descoperiri au fost ale întâmplării, iar inteligența a bătut numai niște cuișoare provizorii de idei între fenomene pe care le bănuia suprapuse, că hotărâtoarea descoperire a ultimului om fu zămislită dintr-o prejudecată?… Xavier n-avu curajul să-și experimenteze ideea zănatică. Și tot întreba dacă nu cumva, din spaima morții, căzuse în naivitate și se purta ca un vrăjitor terestru din Evul Mediu, care topea plumbul în lumina lunii, la o anumită încrucișare a stelelor, ca să facă aur. Dar marele matematician Dun, când nu găsea soluția unei probleme, nu se culca oare ca s-o afle în vis, deși atunci toate puterile minții se răzlețeau?… Continentul Americii fu descoperit întâmplător de un navigator care căuta altceva – și toate experiențele izbutite, toate, ce-au fost, dacă nu încercări spre a pipăi inima unui sistem de întuneric?…

Când îi veni ideea – ideea O – lui Xavier îi fu rușine să și-o mărturisească. Râse și bătu din palme ca paiațele roșii cu tingiri de alamă galbenă. Apoi râse iar.

O!… ideea O!…

Ideea O!…

Și se-ndreptă spre odaia de comandă, să râdă cu Olivia.

Nu ajunse încă la ușă, când auzi glasul băiețesc, metalic al fetei, strigând din toate puterile:

– Xavier! Vino repede!… Semnal din Formoza!…

– Ideea O…, își zise iar Xavier. „Semnalul“ din Formoza trebuie să fie o idee O a Oliviei… Nebunia ei!…

Dar Olivia nu era pradă niciunei halucinații, cum crezuse la început Xavier. Din Formoza soseau într-adevăr semnalele cunoscute:

. . –! . . –!

Era Lucia, care lucra c-un mic aparat de semnalizare în Palatul Președințial. Dădu repede lămuririle toate.

Dezastrul acolo fusese complect. Da, Iran și oamenii lui, cu câteva minute înainte de distrugerea Marianei năvăliseră în Formoza, închiseră ecluza Portalului ca să nu scape nimeni și doborâră colonadele. Inginerul Whitt s-a repezit afară să cheme ajutoare din galeriile hawaienilor și să alunge pe mariani ca să mântuie Orașul, dar fu lovit de muchia unui bloc de piatră care îi zdrobi umărul drept. Palatul Președințial a rămas întreg, fiind de marmură, dar e îngropat cu totul și nu are decât o singură comunicare cu văzduhul, prin marea colonadă centrală. Orașul ar mai fi putut scăpa dacă locuitorii din Formoza s-ar fi ridicat cu toții și s-ar fi împotrivit. Dar nimeni din Oraș, nici hawaienii, nici ceylanii, nici cap-verzii n-au ieșit să lupte, nu s-au împotrivit morții. Whitt e mai puțin îndurerat de rana lui decât de această lașitate

a unor oameni pe care-i socotea superiori și care s-au lăsat îngropați de vii, ca și cum viața sub Pământ li s-ar fi părut mai rea decât moartea. Da. Formoza e un mormânt.

– Și pe cine socoate Whitt vinovat de acest cataclism?… întrebă Olivia. Pe Iran desigur, adică pe Xavier…

– O! Nu!… răspunse Lucia. Whitt știe că niciodată Xavier n-ar fi îngăduit această crimă. Vinovat e numai Iran, care desigur n-a fost în mințile lui. Nu mai era demult și nimeni nu băgase de seamă. Whitt crede că vinovat este el, inginerul Whitt, care n-a construit și mai adânc în inima Pământului Orașul subteran, atât de adânc, încât să nu mai fi avut nevoie să-l sprijine pe colonade și nimeni să nu-l mai fi putut prăbuși. Whitt e acum în laborator. Caută gazul 8. Dacă-l găsim, reconstruim Formoza mai adânc, și mai adânc. Acolo e scăparea! Sau vom muri și noi.

Olivia răspunse Luciei că și Xavier caută acum cu înfrigurare gazul 8. Că vor zbura după aceea spre o planetă nevăzută, între Centaur și Crucea de Sud sau vor muri.

– Dar nu, Lucia, nu vreau să mor! strigă Olivia. Nu vom muri! zise ea cu glas și mai hotărât.

– Nu vom muri!… se auzi glasul muzical, senin al Luciei.

Și cele două femei își surâseră, nevăzute, cu speranță.

În ceasul suprem, luciditatea și instinctul duseră laolaltă lupta împotriva morții. Xavier se întrebă, în nebunia lui: „Dacă steaua și avionul sunt ale Oliviei, nu cumva gazul 8 e tot al ei?

Gazul „O“!

Trecând un curent de oxigen prin conul ultim, nu se suprimă oare ultimele legături ale materiei descătușând electronii aproape smulși centrului lor ipotetic?…

Și, înainte de a face experiența, Xavier cercetă funcția oxigenului în formulele celorlalte conuri. Conul întâi: O inexistent. Conul doi: O inexistent. Conul trei până la șapte, O în creștere variabilă, dar scădere până la zero a tuturor celorlalte elemente. Conul 8: O absolut – să fie O simetria perfectă?…

Olivia, în biroul de comandă, fu uimită când deodată, cu o putere orbitoare, se aprinseră toate lămpile. Văzu că strălucea din toate cristalele nu numai biroul de comandă, ci întregul oraș Mariana, ca-n vremurile bune: toate etajele, atelierele de jos, trenurile, ascensoarele…

Xavier intră cu chipul însuflețit de un surâs pe care Olivia nu-l mai văzuse.

– E lumină destulă? întrebă.

– O! Prea multă chiar!…

Xavier zise repede:

– Semnalizează la Formoza! Gazul 8 e O – oxigenul pur.

Și plecă înapoi, spre odaia unde lampa cu opt conuri ardea incandescentă, cu firele subțiri, pornind de la conul ultim spre comutatoarele electrice din perete. Xavier stinse luminile din Mariana și puse în funcție ascensorul care ducea sus, la suprafața înghețată.

Era grăbit.

Pe unde trecea lăsa ușile deschise.

Strigă Oliviei:

– Sunt sus! La elice!… Pentru cuplarea lămpii atomice! Întreabă la Formoza dacă vor să vie cu noi!…

Și ascensorul urcă iluminat, vertiginos.

Când se-ntoarse, Xavier găsi pe Olivia în lacrimi.

Nu vor… Ei sunt hotărâți să rămână în Formoza!

Xavier zise Oliviei repede:

– Pune-ți haina și masca de aluminiu. Le găsești în odăile hărților, în dulapul din dreapta.

Și semnaliză:

. . –! . . –!

– Aici Mariana, inginer Xavier.

– Aici inginer Whitt. Cu O, Pi funcționează. Mulțumesc și te felicit, inginer Xavier. Nu mă pot pune încă pe treabă din pricina umărului drept, cam deteriorat. Vreau să reconstruiesc Formoza. Cobori?…

– O, nu! Eu zbor. Vii?

– O! Nu!… În orice caz, dacă te răzgândești în aer și te-ntorci pe Pământ, mă găsești la lucru. Să te-aștept?

– Nu. La revedere, Whitt! Poate vreodată se vor întâlni în Univers planetele noastre, cu urmașii noștri.

– Poate. La revedere, Xavier!…

Înainte de a porni drept în sus, spre scăpărarea stelelor palide, Xavier zbură o vreme jos, deasupra întinderilor înghețate. Îi părea rău cumva, în clipa hotărâtoare, să se despartă de Pământul care zămislise și hrănise viața atâtea mii de milenii?…

– Ești trist, Xavier… îi suspină la ureche Olivia, care ședea alături, în carlingă.

– Ești fericită, Olivia?… răspunse Xavier.

Olivia surâse. Ochii ei sub masca de aluminiu se aprinseră ca două stele de viață, căutând în ochii lui răspunsul luminilor ei.

Și în vreme ce doi oameni rămâneau adânc în inima Pământului, legați din voia lor de destinul lui, alți doi oameni îl părăseau, ducând scânteia vieții în Universul de unde poate au purces: Adam și Eva în inima globului, Adam și Eva porniți spre cucerirea unui nou Pământ, în spații.

– O! Privește înapoi, Xavier! exclamă uimită Olivia după întâiul zbor înalt și vertiginos. Pământul se face stea!

Dar Xavier tăcu și, încordat, nu mai întoarse capul. Nu mai răspunse. Privea drept înainte.

EPILOG

Operatorul de cinematograf Ioan Doicin a rămas cu urechea pe inima blondei Ri și după ce povestea a încetat.

În odaia lor de la al 74-lea etaj din Bucureștii mileniului al cincilea au intrat întâile mijiri ale dimineții de iarnă. Dar zumzetul elicei avionului de aluminiu, în loc să piară odată cu imaginile Orașelor de sticlă și a oamenilor submarini, creștea aievea, inundând cu prezența lui toată încăperea. Ri, care ațipise cu o floare de lotus în mâna stângă și o sârmă verde între degetele dreptei, deschise pleoapele și clipi peste albăstrimile de vis ale ochilor.

RI: Ce e, Ioan?

IOAN (revenindu-și): Au zburat, Ri!… Xavier și Olivia au zburat!… Vor ajunge în planeta cu două globuri, te asigur!… Auzi zgomotul elicei?

RI: Ai visat, Ioan! Ce planete? Ce globuri?…

IOAN (ascultând zgomotul tot mai puternic al elicei, se apropie de fereastră): Cinci aeroplane, Ri, dau ocol *building*-ului nostru! Vino repede!… Ah!… Au apucat spre Cotroceni!… *(Întorcându-se brusc.)* Ce fac copiii?… Unde sunt?

RI (uimită): Cum, ce fac copiii?… Dorm! Și tu strigi de parcă ai fi în cabina cinematografului. Vrei să-i deștepți?… Abia s-a făcut ziuă.

IOAN (revenindu-și, cu o mână peste ochi): Am vorbit aseară despre stingerea Soarelui și oamenii submarini din Orașele înecate… Răsare și azi Soarele, Ri?…

RI: Ce vorbă e asta, Ioan? Sigur că răsare…

IOAN: Sigur?… De unde sigur? De când sigur?… Ne-am obișnuit, când ne sculăm, să găsim Soarele pe cer și ni se pare că așa trebuie să fie, așa e firesc. Dacă răsare și apune, înseamnă că s-ar putea odată nici să nu mai răsară, nici să nu mai apună. Trandafirul care dă flori, vine o vreme când nu mai înflorește. Mă duc până-n balcon, Ri, să văd dacă Soarele răsare și azi.

RI (privindu-l cum se duce spre balcon, ironică): Răsare?…

IOAN (entuziasmat): Răsare! Vino, Ri! S-au înroșit zările și sclipesc zăpezile pretutindeni… Răsare!…

RI: Ioan, tu spui prostii!… Ai visat urât!… De unde ți s-a năzărit ideea că Soarele ar putea să nu mai răsară? Du-te mai bine de te spală cu apă rece pe ochi, până atunci fac și eu cafeaua. Și vezi bine să nu verși apa pe jos, cum ți-e obiceiul!…

Ioan Doicin merge repede pe străzile Capitalei spre serviciu. Zgomotele orașului de beton și fier îi risipesc violent ultimele imagini ale visului auzit și văzut în inima fantastică a blondei Ri. Trenurile trec vertiginos în văzduh, aerul, claxoanele automobilelor vociferează metalic și fluierul pătrunzător de panică al unei sirene de vapor de

pe Dâmbovița amintește vecinătatea Dunării, a Mării. Bărbați și femei cu ochi proaspeți, odihniți, eliberați de halucinația nopții, încrucișează ochii lui încă speriați, chipul lui revenit din viitor. Glasurile omenești, râsetele prietenilor care se întâlnesc întâmplător la o răscruce, privirile femeilor care își revăd tovarășele de drum și de lucru, toate i se par încă nespus de ciudate.

Soarele s-a ridicat bine deasupra turnurilor uriașe cu patru fețe ale palatelor uriașe, bucureștene, peste poduri, trenuri și vapoare, luminând străzi, aglomerații…

– Soarele trăiește! Eu trăiesc!… își zice Ioan Doicin cu o fericire copilărească.

Și bătând talpa în trotuarul cu stratul de zăpadă subțire, simte tăria pământului, ca un efluviu de forță care-l străbate acum până-n creier. Înalță fruntea și-și lasă fața în razele Soarelui, cu ochii mari deschiși, până când lumina orbitoare preschimbă tot ce vede într-un Soare uriaș – și ochii scăpărători deodată i se umplu de lacrimi.

La întretăierea marilor Bulevarde, în dreptul Statuii Naționale se oprește și se uită în jur.

Câțiva trecători din mulțimea care curge în toate direcțiile îl măsoară cu neîncredere.

Lovind puternic cu călcâiul și arătând Soarele cu degetul, Ioan Doicin zice entuziast:

– Aici e Pământul!… Acolo e Soarele!…

Și, râzând fericit, își vede de drum, dând din cap.

– Vine de la chef!… Nu s-a trezit încă! își spun câțiva care-l auziseră.

Şi, râzând, îşi văd şi ei de drum.

14 mai– 6 iulie 1932

NOTE

1 - În prefața la reeditarea din 1966 a romanului, Ov. S. Crohmălniceanu afirmă că autorul „s-a ascuns îndărătul unui pseudonim cu rezonanțe anglo-saxone“.

Table of Contents

Despre autor	2
Prefață	6
Orașele scufundate	17
Prolog	18
Agonia lui Pi	29
Orașul cu inima de foc	42
Între două timpuri	53
Povestea vieții e un cerc	64
Doctorul morții	78
Gazul 8	91
Camera cu vise	97
Noapte	109
Șarpele alb	123
Dreptul la crimă	137
Ultimul carnaval	150
Moartea orașelor	163
Două stele nevăzute	172
Răzbunătorul	179
„O“	199
Epilog	206
Note	210